

Poštarnina paušalirana.

Шумарски лист

Издаје Југосл. Шумарско Удружење

Уређује редакциони одбор. — Главни и одговорни уредник: инг. Милан Мариновић.
Уредништво и управа налази се у Загребу, Шумарски дом.

Излази једанпут мјесечно. Чланови Удружења добивају га бесплатно. За нечланове претплата 50 Див.

Бр. 4.

Загреб, 1. априла 1922.

Год. 46.

Садржaj: Инг. Петар Манојловић (Винковци): Шумско газдинство и буџетско решавање.
— Ing. Putick - ing. Šivic (Ljubljana): Prispevki k smernicam naše gozdne politike. (Konec.)
— A. Karolyi (Zagreb): Metode i problemi u šumarskoj nauci. (Nastavak.) — Šum. nadz.
Mirko Puk (Zagreb): Budućnost naših šuma. (Svršetak.) — Ing. Marinović (Zagreb): Načela organizacije šumarske službe u našoj državi. (Nastavak.) — Prof. Drag. Vesely (Sarajevo): Upotreba austrijske kameralne takse za izračunavanje etata. — Literarni pregled. — Šumarska nastava. — Šumska industrija i trgovina. — Iz Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja. — Bilješke. — Lovstvo. — Službene vijesti. — Iz uredništva i uprave.

SLAVONIJA

društvo na dionice
za industriju drva

ZAGREB, Mažuranićev trg 11.

Telefon broj 20 - 56 i 17 - 22.
Osnovano godina 1904.
Zaposleno 1200 radnika.

Brzojavi: „SLAVONIJA“.
Dionička glavnica K 80,000.000.
Pričuvna glavnica K 37,5000.000.

Parna pilana, tvornica furnira, pokućtva, sjedala za stolice i parketa u Brodu na Savi.

Izradjuje razanu gradju iz svih vrsti tvrdog drveta, naročito iz slavonske hrastovine, zatim furnire iz svih vrsti domaćog i eksotičnog drveta te iz vočaka. Sjedala za stolice i parketa iz hrastovine i bukovine.

Proizvadja masivno pokućtvo iz bukovine, hrastovine, brestovine, jasenovine i favorovine.

Podružnice i zastupstva u Beogradu, Brodu n. S., Wienu, Pragu, Brnu, Budapešti, Segedinu, Oradea Mare (Nagyvárad), Aradu i Bukareštu.

Ljubljana Fr. Ševčík Židovska ul. 8

puškar in trgovec z orožjem

Ustanovljeno 1. 1882.

Kr. prodaja smodnika (baruta).

Na drobno in debelo.

Največja zaloga raznovrstnih pušk, repetir pištola in samokresov kakor tudi vseh lovskih potrebščin in zraven spadajoče municije. Opozarjam zlasti na širom znane sulske brezpetelinarice in trocevke. Bogata izbira finih oprem za lovec.

Orožje in municijo oddajam samo proti veljavnemu orožnemu listu.

Razpošiljalnica za vso državo.

Lovske puške sviju vrsti

od jednostavnije do najfiniji izrade, za sačmu ili kuglu, trocjevke, automatične pištole, flobertpuške, po tipu ili na rudžbi, **municiju i pribor dobavlja najjeftinije**, nadalje preuzima i izvršuje popravke i preudezbe oružja sviju vrsfi

SLOVENSKA TVORNICA ORUŽJA

prije: P. WERNIG, BOROVLJE, d. s o. j.

RADOVLJICA (SLOVENIJA).

ŠTEBI in TUJEČ strojno in elektrotehn. podjetje

v Ljubljani, Resljeva cesta štev. 4.

Projekti: Točna izdelava vsakovrstnih projektov in proračunov.

Gradba: Električnih central in naprav za visoko in nizko napetost.

Lastni izdelki: Izdelovanje sklepalnih naprav, pogonskih upor, premotanje vseh vrst motorjev in transformatorjev.

Preizkuševalnica: Moderno urejena za preizkuševanje števcev in aparativ.

Prodaja in nabava: elektr. motorjev, polnojarmenikov, raznih strojev za obdelovanje lesa, njih montaža ter prodaja električnega materijala.

Zastopstvo: „Brown Boveri“ tovarne d. d. Strojnih tovarn za turbine vseh vrst „Andritz“ d. d. v Andritz pri Grazu, in tvrdke za lokomobile Brüder Fischer, Wien III., Fasangasse 38.

Инг. ПЕТАР МАНОЈЛОВИЋ (Винковци):

Шумско газдинство и буџетско решавање.

Сваком буџету главни је задатак, да реши питање примања и давања. Једнако је важно и једно и друго, јер друго, у највишем, зависи од првога.

Наш државни буџет почeo је ову годину са дванаестинама. Оне беху за јануар и за фебруар а решене су и за март и април.

Финансијске власти са свим својим наређењима стале су на гледиште, да се свака буџетска позиција у давањима мора најсасебније респектовати. Дванаестина једнога месеца по свакој појединачној позицији, не сме бити прекорачена. То је опште правило, без обзира, радијо се ма о каковим економским питањима.

Томе правилу, са финансијског гледишта, није замерити. Оно се оснива на цифрама — на чистом рачуну. Друго је питање, да ли је оно применљиво за сваку грану државног газдинства а на посве за шумско газдинство.

Разматрање тога питања потсећа нас одмах на народну реченицу: »Ко жали ексер, губи потковицу«. Њено је значење, да има економских питања, у којима није штедња уместна односно није рационална.

Има и друга народна реченица, која опет карактерише гледиште опште штедње: »У радише свега више, у штедиши још и више«.

Трошења — давања, по значењима ових двају реченица, двојака су. Једна, која се дају, да се увећана поврате, а друга, која се, неповратно дају.

На овима другима давањима мора се штедити и тако их ограничiti, да буду шта мања. На онима првима, која се само привидно издају, на извесно време, не сме се штедити. Такових давања има у свакој економији па и на позицијама буџета шумског газдинства.

Позиције буџета из године 1920./21. једноставно су раздељене на дванаест и тако добијене дванаестине за поједине месеце. Тако је урађено и са онима позицијама, које су за режијске радове, које спадају у ону прву врсту давања. Већ сама могућност дванаестина на оваковим позицијама на штету је шумског газдинства, не спомињући њихову непрекорачивост и друго.

Те су штетне последице двојаке. Сједне стране, смањују се у великој мери сигурни приходи у државну касу, с друге стране, искључује се провађање мера, које су безусловно потребне у интересу шума и рентабилитета шумског газдинства. Осим ових има још и других штетних последица, које дејствују у другом правцу — о којима не ћемо говорити — а више су економско социјалног и политичког обележја.

Од редовних режијских радња, у државним шумама територија виковачке дирекције, главне су прореде.

У посавској је равници површина од 100.000 јутара, лепо успелих и мешовитих храстових шума. У највећем делу оне су једнодобне — 40 до 50 година. Узгрядно је споменути, да су толике површине младих једнодобних шума последица онакове сече шума, коју у овом крају извађаше бивша мађарска управа, на принципу: »Не треба потрајности у шумском газдинству« — који принцип данас пронагира »Југословенска шума«.

Према проредној основи, годишња је површина за проређивање 3.500 јутара. По једном јутру вади се 10—15 m^3 , у свему, годишње 40.000 m^3 дрвне масе. Нека је такса за 1 m^3 на пању, само 12.5 Динара, донаша чисти годишњи приход у државну касу од 500.000 Динара. (Узето у најмањем.)

То је врело прихода, са кога треба грабити само оно, што претеће.

Како је познато, рад на проредама долази у извесно доба године, нарочито зими. У то доба најлакше је добити раднике и уз најповољнију цену. За неколико месеци доврши се цео рад. Израђено дрво долази на лицитацију. Државна каса добије натраг режијски трошак и чисти приход од 500.000 Динара.

Да се радња у што краћем времену сврши, треба је развити у што већем обиму, користећи се свима моментима, који дејствују на њен повољни исход. То може бити само онда, ако су руке, које рад воде, невезане, и ако је ту потпуна могућност финансирања радње. Финансијске дванаестине су потпуна запрека свему томе. Но њима би значило, да се и радња раздели на дванаестине, а онда долази све противно од оног, шта горе постависмо за правило. Такова радња за већи обим те уз такове услове (дванаестине) није ни за почети, а у колико и то, она је потпуно скучена. Последица њене скучености јесте скученост односно 'смањење прихода за државну касу. Од оних 500.000 Динара ући ће у касу тек неки део, а да се тако не получује главна цељ — сређивање економско финансијског питања — јасно је.

Свако питање, које је режијског значења, наилази на те запреке и трпе од такових последица. Пример. У шуми лежи знатан квантум проредног материјала, израђена у огrevно дрво. Не можаше се извести ради непогоде пута. У фебруару пао је снег, па саоник, какав се само може захелети. Уједно, и дрво знатно поскушило. Најбољи моменат за извоз и продају. Не може се искористити, јер дванаестина не може покрити извозни трошак, а уколико би се извоз и предузeo, сео би се кредит, па ња концентрисао, па би друге режијске радње — као израда прореда — морала стати.

Таково је дејство дванаестина и код других питања, која траже, да се шта економичније поступа код њихових решавања. Добава материјала за канцеларије следује почетком календарске године. Треба га купити за целу годину, једно, што ће се тако, јефтиније добити, а друго, што су некоји артикли такове природе, да требају одмах за целу годину. Тако разне рачунарске и благајничке књиге. Са једном дванаестином, а ни са две, то се не може.

Засеца то и друга питања. Држава треба да утужи некоје дувовине н. пр. на шумским штетама, за које је, аболицијом, казнени поступак обустављен, па се накнаде штете имају утужити грађанским путем. Код овог поступка треба знатан кредит за таксе. Не само буџетска дванаестина него цела годишња позиција, није дољна, да се подигне неки део тужба. Последица може бити задочњење утужења, а овим и губитак знатних сума државног потраживања.

Слични одношани владају и код питања путних трошкова. Шта путовања значе у шумарској служби и за само шумско газдинство, непотребно је изнапати. Та путовања диктују, у првом реду прилике односног шумског газдинства са радовима, који се имају вршити. Одлучан је фактор код тога и време. У неким месецима, неминовно је потребно више путовати у другима мање. Ту нема некога регулатора, а најмање тај, могу бити суме дванаестина. Нису ретки случајеви, да такова путовања стоје у непосредном приређивању државној каси, па ако она требају бити скучена, односно ограничена, последице се пренашају и на њихове објекте.

Овим је доноњено размотрено питање буџетских дванаестина у опречном одношaju са питањима шумског газдинства. Али није боље ни са основицом буџетирања. Она не одговара ни времену ни приликама.

За основицу су узете исте ове суме за поједине позиције из буџета за годину 1920./21., која трајаше од 1. јуна 1920. год. до 31. маја 1921. године. Даље оне би имале вредити за време након 2 године. Да су се у толиком раздобљу времена прилике у многом изменуле, нарочито обзиром на неразмерно поскупљивање, околност је, коју свако осећа и зна. Трошити у садањим приликама а кредитовати по старим ценама, брзо је кредит утрошен. Такова основица буџетирања још потенцира оно штетно дејство дванаестине.

Нова финансијска наређења заузела су гледишта у одржању њихових буџетских дисциплина, као да је то питање најсавременије решено. Укинуте су и эне мере, које би донекле парализале те одношaje. По буџету из 1920./21. године постојаше неко кумуловање извесних позиција односно вирманисање. Иђаше то на рачун целе године, а сада се то искључује и за један месец дванаестине.

Ником није на памети, да напада суштину буџетских мера. Оне су умесне, али само морају одговарати приликама и времену. Оне се имају прилагођивати суштини оних објеката, за која су донешене а не ови објекти њима.

Да би се ова питања, о којима беше све говора, боље расветила и употребнило оно, што је о њима изнешено, донећемо буџет винковачке дирекције за годину 1920./21. заједно са његовом биланцом — закључним рачуном. То ће бити за обе стране — расход и приход.

I. Расход.

II. Приход.

Р а с х о д

Приход:

	Остатак од прошле године	Отпад	Исправљени остатак	Пропис не суме	Цели пропис	Стварни примитак	Остатак крајем буџетне године	Преминар	Употребење именује преминара и пропис них су а више мање												
1. Укупни примити:																					
Накнаде																					
Трошкови парница	94,092	31		94,092	31	405,297	72	499,390	03												
Меновити уплатни примити и						499,251	42	138	61												
Свега . . .	94,092	31		94,092	31	405,297	72	490,390	03												
						500,125	59	138	61												
								25,060	—												
									380,297	72											
									60	—											
2. Постовани кономски примити:																					
Огревна дрва	2,304,656	72	10,470	66	2,315,127	38	13,619,021	10	15,934,148	48											
Гранчевио и творнио дрво . . .	4,876,009	—		4,876,009	—	61,359,427	39	66,235,436	39												
Дрвна роба	800	—		800	—	321,316	91	320,516	91												
Нутредни ужици	88,950	85		88,950	85	473,685	39	562,636	24												
Материјали и продукти						3,222,652	09	3,284,090	23												
Инвентарни предмети						9,944	92	9,944	92												
Меновити пословни примити						40,764	31	40,614	31												
								150	—												
								2,000	—												
									38,764	31											
Свега . . .	7,268,816	57	10,470	66	7,279,287	23	79,046,812	11	86,326,099	34											
								66,998,886	73	19,377,212	61										
								17,785,100	—	61,261,712	11										
Примити 1 и 2.	7,362,908	88	10,470	66	7,373,379	54	79,452,109	83	86,82	489	37	67,449,012	32	19,377,351	22	17,810,160	—	61,642,009	83	60	—

У самом закључном рачуну од главнога су интереса, ступци »више« и »мање« т. ј. ступци, у којима је надано, шта је утрошено, односно примљено више или мање од прелиминара. То је оно казало на буџетској теразији, које показује, да ли је превише или премало на њу постављено.

Код »расхода« види се, да су прекорачене позиције већине стварних трошкова. То су они: за путовања, за ствари канцеларије, порези и т. д. Када се те позиције, не могаху одржати у години 1920., како да се одрже у години 1922? У том времену, поскучиле су жељезнице за 100% и више, трговачке ствари за 200% и више, па је јасно, ако се узима такова несолидна основица, да ће бити несолидна и градња.

Данас излази, по дванаестини позиције путних трошкова, на једног чиновника просечно око 130 Динара. Да ли се толиком месечном сумом може вршити спољашња служба, не треба разматрати.

Познато је, да потрећтине расту а не падају. У самој струци долази до појединачних реорганизација, која трошкове повећавају, а ови не долазе у стваран обзир.

Нузгредно је приметити, како код расхода, где се ради о техничким и културним радовима у шумама, »буџетско срце« за њих слабо куца. Позиција трошкова: »таксација и гајење шуме« на шумском газдинству од 116.324 јутра прелиминирана је године са 10.500 Динара, што треба упоредити са чистим приходом шума за исту годину.

Узме ли се односни буџет расхода у опште разматрање, види се, да је знатна suma неутрошена. Међу тима су и оне, за које замерисмо, како су ниско угете, а да остале неутрошене и оне. Биће то: Када се неможе право радити, не треба ни почети. Дакле, није оправдан страх за неповредивост граница буџетских позиција. Оно, истина, не може сеузети за опште правило.

Разматрање буџета и биланце прихода још је интересантније. Видимо, да је скоро свака позиција донела више од прелиминара. Ступац »више« стоји скоро у редовном испуњењу, као прелиминар. Дакле свуда веће стварио примање од прелиминара.

Обазрећемо се само на сумарне бројеве. Стварно примање те године, је 16,862.506 Динара. Прелиминар примања је 4,452.540 Динара, дакле прелиминар премашен за 12,409.966 — ништа више, од три пута!

Стварно издавање је 1,439.048 Динара. Упоређено ово са примањем, показује се чисти приход те године за државну касу **у суми од 15,423.458 Динара**. Дакле сјајан успех, који обара сваку финансиску подозревост.

Ово разматрање биланце прихода даје нам став, у којем се можемо осећати посве јаки, да разговарамо са нашима финансијским пријатељима.

Они би нам били дужни одговорити, како се има схватати овакав одношај, у којему примања премашују прелиминар за троствруко, а истој тој страни, која то донаша, безобзирно вежу руке

код питања расхода. Држимо, да би изменили своје погрешно мишљење.

Закључак из свега овога, што, у овом питању изнесосмо, видан је. Буџетско питање у шумском газдинству треба друкче решити. То решење треба бити таково, да се раду у самом газдинству даде што више слободе и мања. Свагде тамо, где је у изгледу, да ће предузећа стручног рада донети корист држави, одбацити скрупуле, које стоје на сметњи. Наше шуме одлучан су фактор, који има играти улогу у решењу економско финансијског питања наше државе. А кад је то, онда у газдовању с њима треба поштовати како правила шумарске науке, а тако и она националне економије. Штетне последице противног гледишта не ћемо осећати само ми него и наша поколења. То је она тачка, са које пођосмо.

Ing. Putick — ing. Šivic (Ljubljana):

Prispevki k smernicam naše gozdne politike.

(Konec)

Sklepna izvajanja.

Naši gozdji s svojimi obsežnimi ploščinami in dragocenimi lesnimi zalogami so obrestonosen zlat zaklad za finančno gospodarstvo naše kraljevine; ker imamo v njih, ako jih racijonelno oskrbujemo, skoro neizčrpne zarasti produktivnega lesnega kapitala in ker nam bodo dobavljalni nepretrgomati velike množice lesa i za lastno narodno gospodarstvo i za svetovni trg.

Lesna produkcija Jugoslovanskih gozdov, ki daleč presega leste potrebščine vsega prebivalstva in domače industrije, bo zaradi eksportiranja lesa v vsej bodočnosti tvorila važno aktivno postavko v trgovski bilanci države. Zaradi tega je najodličnejša naloga državnih činiteljev, da spravijo državno gozdno politiko v pravičen sistem, ki odgovarja gozdni privredi dežele, gospodarskim zahtevam naroda in prometu legalne, stanovitne lesne trgovine kakor tudi naši obilni lesnoindustrijski produkciji.

Pri presoji konkretnih lokalnih odnošajev se je osobito ozirati na okolnost, da je konzervativno gozdno gospodarstvo po naravi sami vezano, obratovati z različno dolgo porabno dobo, ki je na primer v goratih krajih povprečno 100—120 letna, v nižavju v hrastovih gozdih 150 letna, i. dr. Le tako je mogoče, zasigurati vztrajno in konzervativno lesno produkcijo.

Državna gozdna politika ima torej obračati svojo pozornost, podobno kakor na primer uredba obratovanja kakega gozdnega veleposestva, v prvi vrsti na gospodarske lokalne razmere. Vsi

drugi zahtevki, ki se iz narodnogospodarskega stališča stavijo na gozdna posestva, pa so odvisni seveda od substance dotičnih gozdnih vzrastij.

S smotrenim, po načrtih zasnovanim sistemizovanjem vsekoga večjega gozda se dožene njegova konkretna zaloga lesa, njegov resnični letni prirastek in s tem tudi množina lesa in drugih produktov za vsakoletno ukoriščanje. Ta letna množina predstavlja normalni donos, kojega je pričakovati vsako leto — v prihodnjem deceniju.

Vsaktero posamič nastopajoče, še bolj pa večkrat ponavljajoče se prekoračenje normalnega donosa, odgovarjajočega obratovalnemu sistemu, posega v substanco v gozdu stojecega lesnega kapitala. Taka prekoračenja bi torej zmanjšala konkretno zalogo lesa in ob enem tudi letni prirastek dotičnega gozda. Z drugimi besedami: ponovno prekoračenje sistemiziranega letnega etata sili polagoma v izpreamembo obstoječega sistema!

V vsakem konzervativnem gospodarstvu pa je v veljavi ponovno preizkušeno načelo, ki se glasi: bolje ostati pri obstoječem sistemu, četudi ni najboljši, kakor večkrat menjati ga!

Kar velja o tem načelu za gozdno gospodarstvo posameznika, more biti koristno tudi za celokupnost gozdnih gospodarstev, torej za gozdno politiko države.

Državna gozdna politika mora glede gózdov vseh posestvenih kategorij, torej tudi onih, ki naj se deloma s pomočjo agrarne reforme preuredijo, enotno postopati, ker so vse te kategorije važne za lesno produkcijo in morajo vsled svojega narodnogospodarskega pomena biti pod smotreno kontrolo, ki se nanaša torej na vse zasebne, občinske, skupne, zadružne in druge gozde.

Ako znaša povprečni letni prirastek lesa na hektarju približno le 3·0 polnih kubičnih metrov, prinašajo gozdi Jugoslavije, ki jih imamo po provizorni sestavi okrog 7,500.000 hektarjev (30·7% celokupne državne površine), kakih 22,500.000 polnih kubičnih metrov lesa na leto. Vzemimo, da se polovica tega lesa pridrži v državi za lastne potrebštine, nam ostane drugih 11,250.000 polnih kubičnih metrov surovega (okroglega) lesa, ki se lahko izdela in porabi za svetovno trgovino. Iz te množine je mogoče izdelati in eksportirati 7·25 milijonov polnih kubičnih metrov različnih vrst lesa kot polfabrikate, predvsem v obliki rezanega in klanega blaga, dalje kot stavbinski les v obtesani obliki in kot tirne pragove ter kot drva za kurjavlo in oglje. Pri taki poselavi lesa nam ostane še nadaljnih 4,000.000 metrov raznih ostankov (odpadkov) doma.

Ako računamo, vpoštevaje v bodoče polagoma padajoče cene lesa na svetovnem trgu, z jako previdno in nizko povprečno ceno lesa po 100 Din. za polni kubični meter v vagon natovorenega blaga na oddajni železniški postaji, pridemo do zneska 725 milijonov Din., ki nam jih najmanj more prinesti celokupni lesni eksport. Ta vrednost lesa nam bo v naši trgovski bilanci,

ravnajoč se seveda po višini eksportnih cen za les, vedno izkazovala prav sigurno aktivno postavko.

Opirajoč se na opisane, za gozdno politiko merodajne smernice naj poudarimo še enkrat na kratko najvažnejše, in sicer:

Po vseh gozdih nam je poraba tal raznovrstna, ki se v marsikaterem oziru močno razlikuje od izkoriščenja tal po kmetijski stroki. Gozdarstvo se peča z vztrajno produkcijo in ukoriščanjem gozdnih pridelkov, kojih intenzivnost je določena po lokalnih deželnih razmerah.

Naši gozdi so velik naravni zaklad, ki je nekoliko podoben rudninskim zakladom; so velike narodnogospodarske vrednosti, ki zavisi najbolj od ugodne lege gozda in dobrih prometnih sredstev. Plodovitost tal je podrejenega pomena, ker se mora gozd zadovoljiti tudi s tako zemljo in lego, ki bi kake druge kulturne vrste niti ne dopuščala. Zato je obratni gozdnki kapital mnogo manj od vrednosti zemlje, kot od vrednosti stoječega gozdnega drevja odvisen.

Glede gozdne ploskve je omeniti, da spada Jugoslavija s svojimi približno 30·7% gozda za Rusijo, ki ima 36·3% gozda, med na gozdih bogate evropske države. Najbolj gozdnata dežela novega sveta so Združene države ameriške s 54·4%; nato Finska z ravnotolikšnim gozdom, potem Švedska z 48·6%. Nasprotno pa so nekatere evropske države, kot na pr. Angleška, Francoska, Grška, Italija in Španija razmeroma revne, kar se porabnega gozda tiče. Kanada ima po splošni gozdnki statistiki preko 6 milijard hektarov gozda.

Iz teh podatkov je moč dognati velikanske lesne množine posameznih dežel sveta. Ni se batiti, da bi se utegnili gozdi starega in novega sveta tako izčrpati, kakor dosedaj znani nam skladi in zaloge premoga. Bolj nas mora skrbeti konkurenca, ki nam preti iz raznih krajev na lesnem trgu Sredozemskega območja, kjer ima naša lesna trgovina svojo prihodnost.

Povdarjali smo z gotovimi pridržki, da naj bi po možnosti gotove kompleksne visokega gozda upravljal država v lastni režiji.

V starih časih je bilo po nekaterih naših pokrajinalah mnogo več državnih gozdov, kot dandanes. Te gozde so pozneje posamezni vladarji podelili vdanim jim vitezom in plemičem, škofov in cerkvenim knezom, samostanskim konventom in raznim ustavnim, dalje občinam, korporacijam mest in trgov in sicer z vsemi pravicami in dolžnostmi. Med poslednje je spadalo pobiranje posebnih dajatev, katere so se kasneje predpisale v podobi davkov.

Pod vplivom takozvane klasične nacionalne ekonomije nastala je pozneje, namreč v drugi polovici osemnajstega stoletja struja, ki je zagovarjala prodajo različnih državnih gozdnih posestev zasebnikom, ker se je takrat zasebna gozdna posest mnogo bolje obrestovala, kakor kameralistično državno gozdro obratovanje. Započeto prodajanje državnih gozdov je pospeševalo nato še prizadevanje, da se državne blagajne, ki so

se vsled pogostih vojska zelo posušile, hitro zopet napolnijo. Struja prodaje državnih gozdov je ponehala šele v sledečem stoletju, ko so spoznali, da pri gozdnem posestvu ne sme biti vedno in povsod merodajno izključno le financijelno načelo, ki teži po čimvečji denarni renti.

Nadaljni razvoj zemljiškoposestnega stanja, posebno gozdnega, je ustvaril sčasoma posebne užitinske pravice, takozvane gozdne servitute ali služnosti. Te pravice so izvrševali prebivalci po bližnjih jim gozdih različnih posestvenih kategorij, tako v državnih, kakor tudi v občinskih in gozdih zasebnih veleposestev.

Dokler se z raznimi služnostmi obremenjeni gozdi niso toliko oskrbovali v dosegoo gozdnega čistega prihoda, in so služili bolj v to, da so z užitnimi pravicami pospeševali gospodarski obstanek prebivalstva, ki je pa bilo obvezano do gotovih protiuslug in naturalnih dajatev, toliko časa je bilo medsebojno razmerje med obremenjenimi in upravičenci vzdržljivo. To patrimonijalno razmerje pa se je polagoma izpremenilo, ko so z napredkom gozdarske vede počeli gozde urejevati v svrhu racionalne lesne produkcije, tako kot se oskrbujejo dandanes. Razne služnosti so postale za obremenjeno gozdro posest veliko breme, dočim so sčasoma za upravičeno kmetsko prebivalstvo izgubile na prvotnem pomenu.

Služnosti drvarjenja so privedle večinoma do potrate lesa, ker se je mnogokrat dragoceni les za tehnično rabo porabljal le za kurivo. Potreba žirenja in drugih pašnih pravic se je zmanjšala z umnim pridelovanjem poljskih rastlin za krmila in z lokalno vpeljavo racionalnega krmiljenja živali v hlevu. Pravica, dobavljati steljo je sicer v mnogih pokrajinah še ostala, vendar se je vsled kvarljivosti v interesu gozdne kulture po ploskvi, dobi in množini utesnila in uredila.

Zato je zakonodaja v večini kulturnih držav odredila ob enem z zemljiško odvezo, da se uredijo in odvežejo gozdne služnosti, kar se je pozneje zvečine tudi že zgodilo.

Odveza (segregacija) gozdnih služnostnih pravic, potem ko so se bile uredile, izvršila se je v obče na ta način, da so se izročila dotedanjim upravičencem skupna zemljišča in sicer pašniki ter gozdi v last. To so takozvani servitutni ekvivalenti, ki se tačasno v posameznih krajih oskrbujejo kot skupni pašniki, oziroma skupni gozdi solastnikov.

Na zahtevo prizadetih solastnikov so se pótem generalne in nadrobne razdelitve, ki so jih izvršili uradi za agrarne operacije posebno v Sloveniji, večje ploskve takih skupin zemljišč razdelile in izročile posameznikom v izključno last v svrhu prostega razpolaganja in gospodarjenja. Takó se je mala gozdna posest v Sloveniji zelo razširila in znaša točasno skoro 70·9% deželne gozdne ploskve; v tej številki so vpošteta vsa gozdna posestva od 0·1 do 50 ha.

Ta nadrobna razdelitev ekvivalentnih gozdov v Sloveniji je bila za večino vdeleženih posestnikov velikega zasebnogospodarskega pomena. Za posameznika je pomenila večkrat osvobo-

ditev težkih hipotekarnih dolgov, ker je s tem, da je prodal dozorel les iz gozdnega deleža, ki mu je pripadel po razdelitvi skupnega posestva, lahko plačal dolbove. V splošnem je nadrobna razdelitev skupnih gozdov vdeležencem v Sloveniji mnogo koristila, ne da bi bila postala občutno kvarljiva za gozd. Posameznik namreč izkorišča svoj lasten gozd večinoma na prebiralen način, več ali manj konzervativno; poslednje je pač odvisno od dobrega ali slabega gospodarenja. Večkrat se izkoriščanje vrši sicer intenzivneje, kot morda v skupnem gozdu, zato pa gotovo previdnejše kar se tiče obvarovanja gozdnega naraščaja, ker je v lastnem gozdu posamezen kmetski, kakor vsak drug posestnik, bolj interesovan, ščititi lastnino, kot v skupnem. Sicer pa naša gozdnopolicijska oblastva gledajo na to, da se nezakonito postopanje z gozdi kolikor mogoče ubranjuje.

Ne more se pa tajiti, da so se v posameznih slučajih taki gozdnii deleži prodali v škodo posameznika; to pa se ni moglo zabraniti, ker doslej ne obstoji nikaka zakonita omejitev, ki bi branila kmetskemu posestniku odprodati posamezne parcele svojega posestva. Dobro bi bilo, da bi se zakonito predpisalo, da mora gotova ploskev kmetskega gozdnega posestva ravnotako kot tudi poljedelskega zemljišča ostati pri kmetiji neokrnjena. Tam pa, kjer obstoječe gozdro posestne prilike zahtevajo, pa naj bi bilo določeno, da kmetsko posestvo svojih služnostnih pravic do drvarjenja, paše in stelje ne sme odtujiti (posebno odprodati) od upravičene kmetije.

Da se opisani cilji dosežejo, potrebni so — v kolikor in kjer še ne obstojajo — primerni okvirni in specijalni zakoni, in sicer agrarni in gozdnii zakoni. Agrarni zakoni naj bi predpisovali ureditev in stabilizacijo obstoječih posestvenih kategorij za gospodarsko okrepitev kmetskega stanu in posestnikov.

Sem spadajo: Dedno pravo na principu nerazdeljivosti, pravo takozvanih rentnih posestev, omejitev razkosanja in prometa z zemljišči, omejitev hipotekarnega kredita, zemljiška razdolžitev, vprašanje poljskih delavcev, ureditev obstoječih fidejkomisov, komasiranje poljedelskih zemljišč, uredba, v slučajih potrebe tudi delitev agrarnih skupščin, uredba in odveza pašnih pravic, pospeševanje kmetijske produkcije, kmetijske melijoracije s posebnim ozirom na osuševanje kotlin jugoslovenskega krasa, podeljevanje državnih podpor s posredovanjem kmetijskih družb in zadrug, kmetijski poduk in šolstvo, kmetijska preizkušališča, pospeševanje pridelave kmetijskih semen, pospeševanje živinoreje, agrarna statistika itd.

Z ravnokar navedenimi agrarnimi zakoni naj bi se ob enem predpisala tudi uredba in stabilizacija obstoječih posestvenih kategorij gozdnega posestva. Specijalni zakoni o izvedbi agrarne reforme se bodo v marsikaterem oziru nanašali, upoštevajoč gozdne zakone, tudi na gozdarstvo.

V gozdarstvu pa bo treba le še nekaterih specijalnih zakonov. Poprej pa je treba uveljaviti okvirni gozdnii zakon, ki naj

bo veljaven za vso državo. Na ta okvirni državni gozdni zakon naj se opirajo nadaljni specijalni zakoni in sicer: zakon o upravi državnih gozdov in o splošnem nadzorstvu gozdov; poseben nadzor občinskih, korporacijskih in skupnih gozdov; gozdarski poduk in šostvo, gozdarska preizkušališča; ustanovitev podprtih gozdnih drevesnic (kjer te še ne bi obstojale), podpiranje iz javnih ozirov potrebnih pogozdovanj (krasa, melin itd.), uredba in odveza gozdnih služnosti, gozdna statistika itd.

Arpad Karolyi (Zagreb):

Metode i problemi u šumarskoj nauci.

(Dalje.)

Kako sam već češče naglasio, ovise pojavi organske prirode, dakle i rast, mjere organskih oblika uvijek o čitavoj skupini uzroka, koji i medjusobno variraju, a ne možemo prikazati nijihovu vezu funkcija. No upravo ova okolnost, što na organski rast djeluje raznovrsni kompleks uzroka, čiju dinamičku vezu pojedini individui ne mogu da protumače, prouzročuje s druge strane, da se ipak moraju odati izvjesne zakonosti u razdiobi organskih mjera, koje su posljedica raznih uzroka.

Ovaj paradoks rješava račun vjerojatnosti. Ma bili uzroci, koji djeluju na rast, i osobito komplikovani, uvijek ih možemo obzirom na konačni rezultat podijeliti na dvije glavne skupine: na skupinu onih uzroka, koji u n a p r e d j u j u ili s p r e č a v aju rast. Uzmimo primjer po E. Bauru. Na rast drveta djeluju: naslijedna svojstva, ili po novijoj definiciji, kako i s kojom energijom dotično drvo reagiše iznutra na fizičkalne faktore rasta, zatim vrst tla, stanje sistema korijenja i krošnje, nadalje raslište gledom na mogućnost iskoriščavanja klimatskih faktora rasta, itd. Zadovoljimo se za sada s nabrojenih pet faktora, te pretpostavimo, da svaki faktor rasta imade samo dvije modifikacije: onu koja prosječno samo unapreduje i onu koja prosječno samo sprečava rast. Označimo li faktore, koji unapređuju velikim, a one koji sprečavaju malim slovima, dobivamo:

Modifikacije koje unapređuju.

- A. Energična sposobnost reakcije;
- B. Dobro tlo;
- C. Jako korijenje;
- D. Razgranjena krošnja;
- E. Prostrano raslište;

Modifikacije koje sprečavaju.

- a. slaba sposobnost reakcije;
- b. zlo tlo;
- c. slabo korijenje;
- d. rijetka krošnja;
- e. maleno raslište.

Ovi su faktori nezavisni jedan od drugog, a od svakog para mora jedan faktor bezuvjetno da djeluje. Prepostavimo da povoljni faktori unapređuju rast uvijek za jednu jedinicu, a nepovoljni da ga sprečavaju za jednu jedinicu, onda ćemo dobiti od $2^5 = 32$ varijacije, koje se uopće moguće, slijedeće vrijednosti, »konstelacije rasta«.

	— 1	+ 1	
a b C D e	A B C d e		
A B c d e	A B c D e		
a B C d e	A B c d E		
— 3	a B c D e	a B C D e	+ 3
A b c d e	A B C d e	a B c C E	A B C D e
a B c d e	A b c D e	A b C D e	A B C d E
— 5	a b C d e	A b c d E	A b C d E
a b c d e	a b c d E	a b C D E	A b C D E
			+ 5

Ekstremni slučajevi + 5 i — 5, dakle vrlo jake i vrlo slabe konstelacije stvaraju se samo jedamput. Konstelacije s vrijednošću + 3 i — 3 javljaju se po pet puta, a srednje vrijednosti + 1 i — 1, t. j. prosječne vrijednosti po deset puta, dakle najčešće. Shemu razdiobe možemo prikazati, kako slijedi: 1, 5, 10, 10, 5, 1.

Uzmemo li u obzir još više faktora rasta ili što odgovara faktičnom stanju, više varijanata ovih faktora, dobit ćemo sve veće binomijalne redove. Naslijedjena sposobnost reakcije, naslijedje samo po sebi, pokazuje neizmjerno mnogo varijanata. Po istraživanju B o v e r i a i W e i s m a n n a postoji mogućnost, da se u potomstvu jednog jedinog roditeljskog para, ako njihovo spolno staničje — kao n. pr. kod čovjeka — sadrži 12 odnosno 16 kromozoma, redukcijom i ponovnim združenjem, t. j. amfimiksijom kromozomnih para, stvori 853.776, odnosno 165.6 milijuna raznih kombinacija, koje su još uvijek medjusobno podijeljene po zakonu računa vjerojatnosti, tako da se najčešće pojavljuju one kombinacije, kod kojih su kromozomi obih roditelja zastupani u jednako broju. Time možemo da protumačimo činjenicu, što se medju potomstvom jednog roditeljskog para ne mogu nikada naći potpuno jednaka braća i sestre. (Martius, Konstitution und Vererbung, Berlin 1914).

I varijacija izvanskih faktora vrlo je velika. U prirodi nema samo »dobrog« i »zlog« tla, nego i na maloj površini pokazuje se već čitava serija prelaza. Ne samo da nam ovu činjenicu dozakuje opažanje, nego i prvi naučni istraživač, koji je točno pročuo ovo pitanje, piše:

»Konačni je rezultat mojeg istraživanja valovitog vapnenastog tla, da prirodno (divlje) tlo nigdje nije jednake formacije, već ono sastoji — kako to možemo najbolje da si predočimo — od vrlo šarovitog mozaika kemijski i fizikalno raznovrsnih dijelova tla.

U prirodi možemo i na najmanjem prostoru naći neizmjerno mnogo kemijski i fizikalno raznovrsnih raslišta.» (Dr. Kraus, Boden und Klima auf kleinstem Raum. Jena, 1911).

Opažanjem već možemo da ustanovimo neizmjernu raznolikost korijenja, krošnje, raslišta, pa da stvorimo zaključak: isključeno je, da postoje dva individua drveća, koja bi imala potpuno jednaki sistem korijenja, krošnje i raslišta.

Valja dakle da si osnovni broj varijacije rasta drveća predčimo vrlo velikim, a još je neizmjerno veća rata potencija osnovnoga broja, t. j. broj svih mogućih varijanata! No njihova razdioba pokazuje zakonost, a što više primjeraka istražujemo, to savršenija je zakonost, to se više približava krivulja razdiobe i de alnoj krivulji.

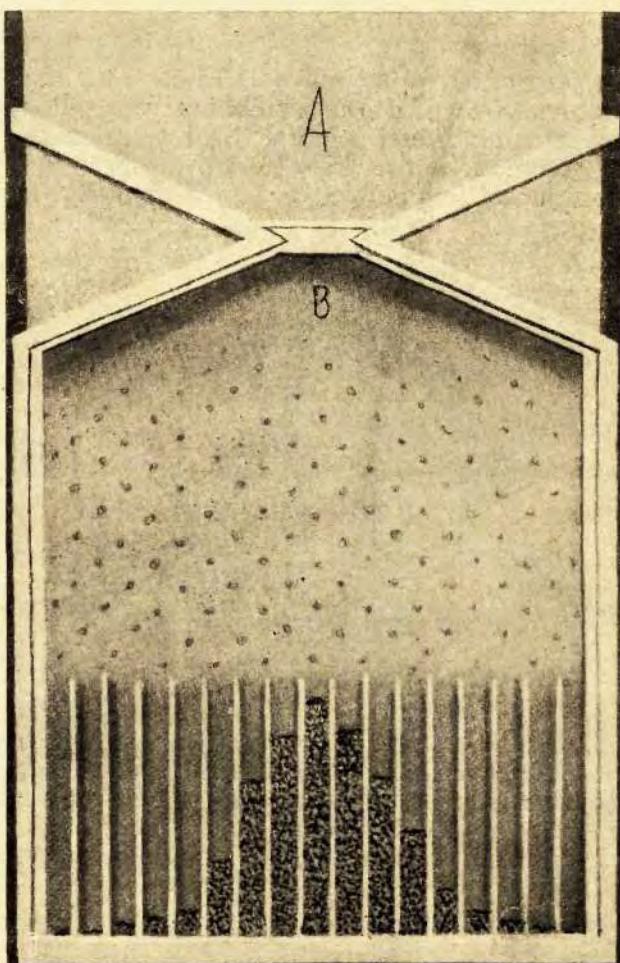
Razdiobu varijanata možemo vrlo jasno da predočimo s Galtonovim aparatom (sl. 2.). Spustimo li zrna sačme iz prostora A kroz otvor B po čavlima okovanoj plohi, moraju ova češće da udare o čavle. Za svako zrno sačme postoji ista mogućnost, da se, nakon što je udarilo o čavao, otkotrlja na desno ili na lijeva, a samo u najrjedjem će se slučaju kotrljati od čavla do čavla na jednoj te istoj strani. Ova devijacija na desno ili na lijevo kombinovana je po zakonima vjerojatnosti tako, da će u vanjske pretince doći najmanje, a u srednje najviše zrnja sačma. Ova razdioba odgovara binomialnoj razdiobi, a njen nam je biologiski smisao već poznat.

Biologiski je značenje ove zakonosti vrlo veliko: kao metoda od neprocjenjive je važnosti. »Slučaj«, koji svakom pojedinom individuu podaje drugačije mjere, ne će nas više zavesti, jer mi osvijetljujemo upravo zakonost slučaja u cjelini: individuum isčešava, od važnosti je samo čitava skupina, rasa ili vrsta, ili — po izražavanju biometrična — populacija, agregat, ili otprilike i naša »sastojina«. Samo biometrijske metode omogućuju potpunu analizu takovih populacija ili sastojina.

Praktični Englezi postavili su već koncem prošlog stoljeća prvu sveučilišnu katedru za biometriku, a god. 1901 počeli su izdavati časopis »Biometrika«, koji je donašao u četiri jezika (engleski, francuski, njemački i talijanski), biometrijske radove. Biologiske su metode danas već vrlo dobro proučene. Za njihovo potpuno razumijevanje potrebno je poznavanje više matematike. No za primjenjivanje njihovo izradjene su posve elementarne ovdje objaviti, no djelo, koje sada izradujem donijet će potpuni metode, s kojima svatko može lako da se služi. Ne mogu ih kompendij biometrike, o osobitim obzirom na šumarsku znanost. Dozvolite samo da na jednom primjeru prikažem bit biometrijske analize.

U nekoj sastojini bijelog bora, sličnoj prašumi, našao sam na dosta lošem serpentinskom tlu 371 stablo: u prsnoj visini imala su sva ova stabla 36 cm promjera, dok su se jako razlikovala glede sadržine, visine i oblikovnoga broja. Ova skupina sa-

činjavala je dakle populaciju bijelog bora s prsnim promjerom od 36 cm , na serpentinskem tlu. Sadržine stabala varirale su od 0.5 do 1.5 m^3 , obuhvaćale su dakle gotovo čitavu seriju sadržine običnih skrižaljki za takova stabla, no sva su potjecala s raslišta, koje je izgledalo jednolično. Nastaje dakle pitanje, prikazuje li ova tako raznovrsna skupina stabala jedinstveni tip, ili mješavinu raznih tipova, te koje su bitne oznake tipa.

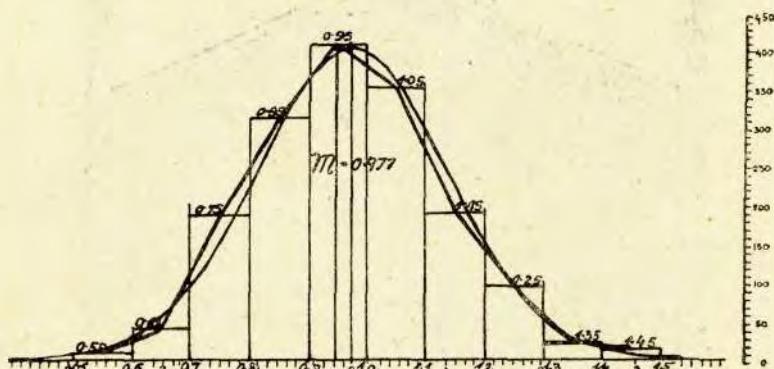

Slika 2. Galtonov aparat.

Razvrstamo li sadržine stabala u razrede s 0.1 m^3 razlike, te u svaki razred upišemo broj primjeraka, koji u nj spadaju, dobivamu slijedeću seriju:

Srednja vrijednost serije	0·55 0·65 0·75 0·85 0·95 1·05 1·15 1·25 1·35 1·45 m^3
Granice razreda	0·50 0·60 0·70 0·80 0·90 1— 1·10 1·20 1·30 1·40 1·50 m^3
Množina stabala u pojedinim razredima	1 9 41 72 94 81 44 21 5 3 = 371 stablo.

Kao što je grafički prikazano (sl. 3.) slaže se razdioba sadržine vrlo dobro s idealnom razdiobom; postojeće minimalne difirence valja samo svesti na mali broj primjeraka. Ovdje se radi o jedinstvenom, dobro karakterizovanom tipu.¹ U svrhu karakterizovanja serije tipa pruža nam biometrika sljedeće vrijednosti:

Slika 3.

1. Srednje vrijednosti. Kad je razdioba potpuno simetrična, kad odgovara idealnoj krivulji, onda imademo samo jednu srednju vrijednost, jer se u tom slučaju podudara aritmetička srednja vrijednost (točka 0 osi x) s najčešćom vrijednošću. Potonju vrijednost nazivaju biometričari modom. U našem slučaju iznosi aritmetička srednja vrijednost $0.977 m^3$, a mod 0.951 m^3 .

¹ Autorova opaska: Pošto se idealna krivulja razdiobe biometrijskih redova potpuno slaže s Gaussovom krivuljom o razdiobi grješaka, možemo po duhovitoj opasci Langovoj stvar protumačiti i tako, da priroda uvijek nastoji stvoriti prosječni tip, i da joj to u većini slučajeva uspijeva, no kod toga ipak često grijesi, stvarajući tipove, koji se razlikuju od prosjeka; njihov broj prikazan je krivuljom o razdiobi, koja je identična s krivuljom o razdiobi grješaka.

2. Stalna razlika. Po srednjoj vrijednosti najvažniji broj, koji zajedno sa srednjom vrijednošću, kao jedini parametar integralne formule razdiobne krivulje, ovu potpuno karakterizuje, t. j. pomoću ovog broja mogu po postojećim tabelama Gaussove krivulje za svaku vrijednost sadržine da ustanovim, koliko imade primjeraka dotične sadržine u mojoj sastojini. Ovaj mi dakle broj pokazuje sastav moje sastojine. Razumije se, da su u skrižaljkama izračunane vrijednosti frekvence na 1.000, 10.000 ili 100.000 stabala, a u konkretnom slučaju valja uvijek preračunati frekvencu na faktični, ukupni broj.

Geometrijski znači razlika onu vrijednost sadržina, koja se proteže od točke 0 do ordinate pregibne točke krivulje, t. j. do one točke, kod koje krivulja prelazi iz konkavnosti u konveksnost. U našem je slučaju vrijednost razlike $0.161 m^3$. Prema tome znamo odmah, da se — u slučaju idealne razdiobe, kao i približno u našem slučaju — 68% svih varijanata grupiše oko one vrijednosti sadržina, koju dobivamo, ako vrijednost razlike je danput pribrojimo srednjoj vrijednosti, a jedanput odbijemo od nje. U našem dakle slučaju imade 68% svih stabala s prsnim promjerom od $36 cm$ sadržinu od 0.816 do $1.138 m^3$.

3. Veličina varijacije. Takodjer važan broj, kojega dobivamo, ako trostruku vrijednost stalne razlike jedanput pribrojimo srednjoj vrijednosti, a jedanput odbijemo od nje. U našem je slučaju veličina varijacije 0.494 do $1.460 m$. Slabija ili jača stabla pojavit će se vrlo rijetko, u 10.000 slučajeva možda 2 do 3 puta. Prema tome možemo zaključiti, da su skupine sadržina od $0.816 m^3$ prema dolje i od $1.138 m^3$ prema gore zastupane sa 16% u našoj sastojini.

4. Postotak varijacije. Postotni broj razlike u omjeru sa srednjom vrijednosti, t. j. broj, koji označuje, koliko postotaka srednje vrijednosti iznosi stalna razlika. Ovaj je broj vrlo prikladan za prispodobe. U našem slučaju iznosi 16.5%, razlika dakle nije velika, već normalna.

5. Pogrješne vrijednosti. Velika je prednost biometrijskog računa, što nam on, oslanjajući se o teoriju najmanjih kvadratnih sumi, naznačuje i pogreške izračunanih podataka i na taj način tvori najpouzdaniji kriterij računa.

U našem je slučaju pogreška srednje vrijednosti $+ 0.008 m^3$, a pogreška razlike $+ 0.006 m^3$. Ove pogreške znače, da pomoću njih mogu ustanoviti granice, u kojim se nalazi srednja vrijednost sadržine svih stabala s prsnim promjerom od $36 cm$ nekog velikog raslišta. Pribrojim li trostruku pogrešnu vrijednost ove granice: 0.953 — $1.001 m^3$. Uspjelo nam je dakle već analizom 371 stabla da potisnemo srednju vrijednost sadržine, kako mu drago velike serije populacije stabala u njene vlastite granice.

Na isti način mogu da analizujem seriju visina i oblikovnih brojeva u mojoj skupini stabala: ista se razdioba i kod toga očituje. No biometrika dopušta još opširniju analizu mjera, jer nam pruža uvid u međusobnu vezu varirajućih elemenata: u kuščnu sadržinu, visinu i oblikovne brojeve. U tu svrhu služe me-

tode korelacije. Uobilježim li seriju dvaju varirajućih elemenata u skupnu skrižaljku (sl. 4.), dakle u ovom slučaju, sve podatke o 38 cm jakim stablima iste sastojine, i proračunam li njihove biometrijske podatke, onda mi Bravais-Pearsonov koeficijent korelacijske naznačuje mjeru veze izmedju ovih varirajućih elemenata. Vrijednost se ovog koeficijenta proteže od $+1$ preko 0 do -1 ; vrijednost $+1$ znači savršeno pozitivnu korelaciju,

V													H												
113													2180												
7.585	7.485	4.385	4.285	4.185	4.085	0.985	0.885	0.785	0.685	0.585	13.05	15.55	18.05	20.55	23.05	24.80	H	V	V	V	V	V	V	V	
.																									
	.																								
		.																							
			.																						
				.																					
					.																				
						.																			
							.																		
								.																	
									.																
										.															
											.														
												.													
													.												
														.											
															.										
																.									
																	.								
																		.							
																			.						
																				.					
																					.				
																						.			
																							.		
																								.	
																									.

Slika 4. Tabela korelacije sadržina i visina unutar istog razreda debljine.

znači dakle, da izmedju obiju mjeru postoji savršeno upravni omjer, kojega možemo izraziti linearnom jednadžbom. Manje pozitivne vrijednosti znače uvijek slabiju vezu, nula potpunu nezavisnost varirajućih mjeru, a po negativnim vrijednostima možemo zaključiti na neupravni omjer, koji je kod vrijednosti -1 savršen u tom smislu, da porast jedne mjeru uvjetuje umanjenje druge u jednakoj mjeri. U našem slučaju iznaša korelacija sadržina i visina $+0.70 \pm 0.026$, ona je dakle pozitivna i dosta velika, dočim iznaša u istom razredu korelacija sadržina i oblikovnih brojeva samo 0.577 ± 0.027 . Izmedju faktora sadržine, visina je najvažniji.

Metode korelacijske služe i u tu svrhu, da po njima objasnimo kauzalnu vezu dvaju varirajućih elemenata. Na osnovu malenog broja podataka ne smijemo zaključivati, no korelativno ispitavanje čitavih serija dozvoljava nam, da pronadjemo traženu parcijalnu vezu, koju možemo onda uvesti u formulu tražene kauzalne funkcije.

*

Bacimo li sada pogled na šumarsku nauku, moramo utvrditi, da pogreška ne leži u tom — kao to Wappes tvrdi — kao da šumarska nauka nije dosta primjenjivala logičke metode, već naprotiv u tom, što je isključivo primjenjivale ove metode u savezu s fikcijama.

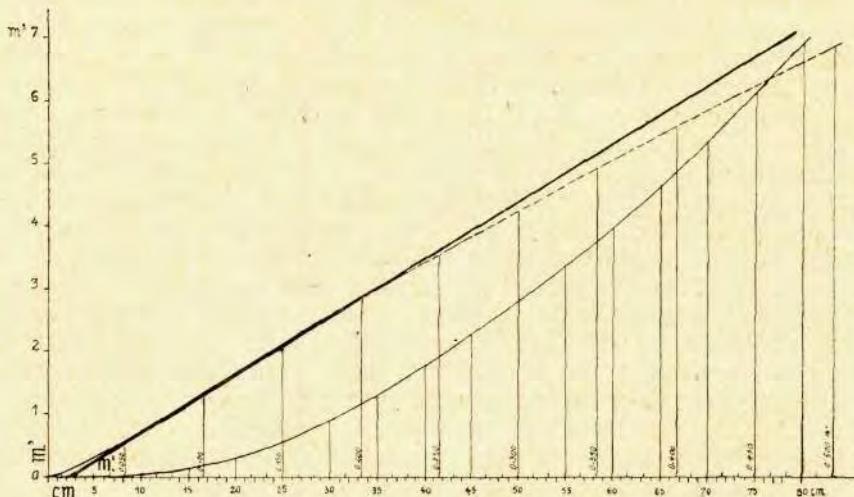
Ne postoji nauka, koja bi se — oslanjajući se na biologiju — temeljila u svim svojim bitnim i specifičnim dijelovima na fikcijama, osim upravo šumarske nauke, koju spravom možemo da nazovemo naukom fikcija.

Dozvolite mi da opišem tipičnu šumarsku fikciju?

U novijoj šumarskoj literaturi opisuje Ronai¹ na široko svojstva »pravca mase«, te preporuča toplo njegovu praktičnu primjenu. Poznato je, da je već Kopetzky otkrio tzv. zakonost, prema kojoj prelazi krivulja mase, koju dobivamo ako prosječne sadržine razreda debljine neke sastojine svedemo u osni sistem, i u centimetre podijeljenu skalu promjera osi x pretvorimo u kvadratnu skalu, t. j. ako unesemo na os x namjesto stepena promjera, kružne plohe. No kod toga je bilo čudnovato: dok je krivulja mase posve prirodno izlazila iz točke 0 osnog sistema, pravac se mase nikada nije držao toga pravila, nego je uvijek sjeko os x u njenom pozitivnom dijelu, što je Kopetzky tumačio na najneobičnije načine. No uzalud: ne postoje negativne sadržine, a pravac mase mora takodjer da izlazi iz točke 0. Ne čini li to, onda se ne slaže s faktičnim stanjem: dio koji pokazuje negativne sadržine i onaj u blizini sjecišta, koji pokazuje premalene sadržine, neispravan je, te ga moramo zamijeniti drugom krivom crtom. Osim toga dokazao sam u jednom starijem djelu (Oesterr. Vierteljahresschrift, 1906): ako pravac mase postavimo opet u prvobitni osni sistem sa skalom u centimetrima, dobivamo parabolu, koja će postajati sve strmijom, što se više približuje većim promjerima. Naprotiv izravnava se svaka krivulja mase u svojem gornjem dijelu, a dogadja se dapače, da kod promjera preko 80—90 cm postaje konveksna. Tu ne može da bude govora o paraboli. I biologij. razmatranje mora da nas uvjeri o tom. Kad bi postojao zakon o pravcu mase, značilo bi to, da masa mora da raste u jednakom omjeru spram kružne plohe. Ne bi postojalo relativno uvećanje ili umanjenje obiju veličina, jer pravac nema drugog diferencijalnog kvocijenta. Poznato nam je ali, da rast u visinu može potpuno da prestane kod

¹ Vidi Marinović »Ustanovljivanje drvne gromade sastojina« Šumarski list 1915. god., str. 249. (Op. uredništva.)

vrlo starih stabala, dok njihova kružna ploha još i dalje raste, a istodobno umanjuje se i njihov oblikovni broj, jer im se krošnje proredjuju. Uvećavanju kružne plohe direktno ekvivalentno uvećavanje mase ne možemo da zamislimo kod takovih stabala. To pokazuju i konkretne izmjere. U priloženom grafikonu (sl. 5.) unio sam podatke Behringerove, zasada najprirodnije skrižaljke mase — srednjeg boniteta — (crta izvučena točkama): os x razdijeljena je po skali kružne plohe. Pravac mase, kojega dobivam, nije pravac, već dosta ravna krivulja trećeg stepena, koja prolazi iz točke 0 s jednim prelazom. Uzalud bismo se trudili, kad bismo htjeli sastaviti takovu krivulju iz dvije druge krivulje i jednog pravca, jer priroda toga ne stvara, ona poznaje samo kontinuitet. *Natura non facit saltus.*

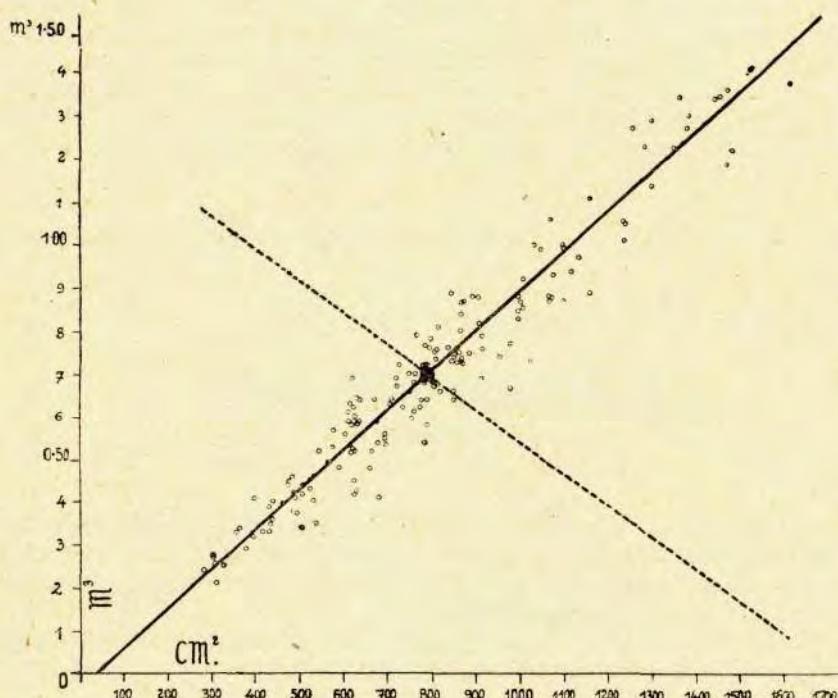
Slika 5. Behringerova skrižaljka mase i „pravac mase“.

Jasno je, da se ovdje radi o fikciji: prelaz ravne krivulje trećeg stepena, smatrani je, kao da je ravan. Obje crte pokrivaju se doista na dugom komadu.

Ako je takova fikcija od koristi, primjenjujemo li ju svesno i možemo li ju eliminovati, onda je sve u redu.

Rona i vidi korist u tome, što pravci mase omogućuju procjene sastojina. Za određenje nekog pravca potrebne su naime samo dvije točke: od toga možemo jednu točku, t. j. sjecište pravca mase s osi x da odredimo unaprijed, jer je ono navodno konstantno za sve vrsti drveća u izvjesnoj dobi. Onda nam preostaje samo da odredimo drugu točku koordinate prosječnog stabla sastojine, pa je pravac mase sastavljen. Po Ronaiju nisu dapače od važnosti ni malene grješke kod određivanja sjecišta, jer i uz vrlo male pogreške dobivamo dosta točne rezultate, (sl. 6).

Ovaj je zaključak neispravan. Prema tome ne bismo uopće trebali pravca mase, jer za svaki pojedini slučaj postoji neizmerno mnogo pravaca, koji svi vrlo dobro odgovaraju ovoj svrsi. Elementarno je pravilo računa izjednačenja, da je za svaki pravac, koji položimo kroz težište sistema tačaka (tačka prosječnog stabla!) algebarski zbroj svih devijacija jednak 0. Možemo dakle položiti kroz točku prosječnog stabla neizmerno mnogo pravaca — svaki će od njih — i najbesmisleniji, n. pr. onaj, koji tanjim stablima pripisuje veće, a debljim manje sadržine, ili, koji daje i negativne mase — istotako točno naznačiti ukupni zbroj ordinata, dakle ukupnu drvenu masu, kao i onaj pravac, kojega položimo kroz sjecište. Ustanovi li »istraživač«

Slika 6. Böhmerle-ovi podaci i „pravac mase“.

neke diference, to one spadaju u grješke mjerelja, a dužnost je istraživača, da unaprijed odredi granice grješaka, koje mogu da nastanu netačnošću njegovih mjerila, risačih sprava i oštrene vida, i da uvaži samo one grješke koje prekoračuju ove granice. Pravac je mase dakle potpuno suvišan, odnosno, jer postoji u neizmerno mnogo primjeraka, jednake vrijednosti, dovoljna je za njegovo određenje i jedna tačka, težište. Sa stanovišta procjene mase, bitno je samo određenje težišta i tačnost, koju postizavamo, zavisi jedino o tačnosti određenja težišta. Kad smo

odredili težište, možemo provesti procjenu mase i bez pravca mase jednom jedinom multiplikacijom; ne učinimo li toga, ne koristi nam ni pravac mase. Odredjenje težišta na osnovu ma- lenog kroja podataka samo je onda moguće, ako sistem točaka pokazuje zakonost. No zakonost konstruišemo samovoljno fiksijom pravca mase, t. j. opet smo u onom krugu, u beznadnoj tautologiji!

Tražim li zbog bilo kojeg razloga onaj pravac, koji se n a j- bolje prilagodjuje mojemu sistemu tačaka, koji daje najbolje linear no izjeđnačenje, onda propisuje drugo osnovno pravilo računa izjednačenja, da za takav pravac k v a d r a t n i broj svih devijacija mora da bude n a j m a n j i. Samo jedan takav pravac postoji, a to odgovara i prvom uslovu: taj nam pravac daje tačan zbroj svih ordinata, a ujedno i najbolje linearno izjednačenje, prilagodjuje se dakle najbolje sistemu tačaka.

Ovo bi bio ispravan način konstruisanja pravca mase. No mi ga ne trebamo: njegova korist ne bi odgovarala trudu konstruisanja. Biometrijska analiza po Rona i u istražene skupine drveća daje mnogo korisniji uvid u sastav populacije.

(Svršit će se.)

Mirko Puk: kr. šum. nadz. I. razr. u m.

Budućnost naših šuma.

(Svršetak.)

Svaka grana državnoga kućanstva treba da je u rukama kvalifikovanih stručnjaka, koji ne će ovisiti od političara, a niti će sami imati zadaću voditi politiku, nego se svom svojom spremom posvetiti struci, koju zastupaju.

Konačno tvrdi g. pisac, da je p. š. gospodarenje najveća pogibelj našem konačnom oslobođenju u ekonomskom i kulturnom smislu.

Mi se ni u tom smjeru ne slažemo s mnijenjem g. pisca, pa pitamo opet kako i u čem može potr. š. gospodarenje biti pogibelj našem konačnom oslobođenju u ekonomskom i u kulturnom smislu? Zar u tom što to gospodarstvo imade na raspolaganje neke drvene zalihe, koje treba za uredno gospodarenje, pa bi netko htio te zalihe unovčiti i za svoje svrhe potrošiti, a potrajnost užitka to krati? Za druge pogibelji mi neznamo, niti ih može biti. A je li to razlog, da se ustaje proti jednom solidnom i korisnom š. gospodarstvu? Zaista ne. Razjasnit ćemo to sljedećim primjerom:

Neki veleposjednik ima lijepo upravljan šum. posjed i tri tvornice.

Šum. gospodarstvo lijepo uspijeva i imade neke uštednje na dozrelim sastojinama, a uz to odbacuje i lijep prihod, dočim mu nijedna fabrika ne nosi ništa, dapače sve više propadaju.

Pitamo, što bismo držali do toga čovjeka, da kaže, da mu je šuma najveća pogibelj propadanju tih fabrika, pa da će stoga šumu prodati i sav utržak upotrebiti za ekonomsko podizanje tih tvornica?

Mislimo, da sud naš ne bi baš povoljno ispao po njega.

Nu sasma drukčije bi sudili i u toj stvari, da je taj veleposjednik samo vlasnik šume, a kod fabrika samo u malom dijelu suvlasnik, dočim bi u ostalom dijelu bili suvlasnici drugi ljudi, koji bi ga prisilili, da svoju šumu proda i sav dobitak uloži u ona neproduktivna i propala industrijalna poduzeća.

Mi bi u tom slučaju taj postupak okrstili nasiljem i otimačnom suvlasnika proti vlasniku šume.

Navest ćemo konačno još neka mjesta iz rasprave g. pisca, što ih on navadja kao dokaze za nepotrebnost i izlišnost šumâ u opće. On kaže:

Bogati narodi ne trebaju šume radi drva nego samo iz estetičkih, etičkih i higijenskih razloga.

Engleska namiruje jedva 5% svojih potreba na drvima iz vlastitih šuma, a preko 95% iz inozemstva.

Čovečanstvo progresivno koraca napred k svome savršenstvu. Kod toga usavršivanja neće drvo igrati nikakove uloge. Mi već danas znademo, da ako će se ugljen trošiti u svoj mjeri, kao što se troši danas, da ga za 100 godina u opšte neće više biti. To isto vrijedi za rudnike bakra, cinka, tutije, dapače željeza. Zato ipak nismo još od nikoga čuli, da je koga zaboljela glava, što za 100 godina neće biti željeza.

Naši predji prije 100 godina nisu se brinuli za nas, da li ćemo moći proživiti; još ludje bi bilo, da se mi brinemo za one, koji će 100 godina iza nas živiti.

Epohalni i najnoviji izum kemije — elektron i kinetička eneržija u dogledno vrijeme nadomjestiti će ugljen i drva.

Na ovo odvraćamo u kratko sljedeće:

Mi ne spadamo medju bogate narode, niti bi bogatim narodom mogli postati, da i sve naše šume prodamo.

Glede Engleske primjećujemo: Engleska nije Jugoslavija, niti Jugoslavija Engleska.

Što može Engleska, toga ne može Jugoslavija; bez čega može biti Engleska, bez toga ne može biti Jugoslavija. I Jugoslavija neće i ne može nikada postati ono, što je danas Engleska.

Navodi glede ugljena, tutije, cinka itd., koji da će za 100 godina nestati, zatim glede nebrige naših predja od prije 100 godina, ne mogu nas uvjeriti o izlišnosti šuma, dapače nas uvjерavaju o protivnom, jer ako je istina, da će za 100 godina zaista nestati i ugljena i željeza, onda ćemo tim više trebati šume i za ogrijev i za gradju; pa se kano razboriti ljudi nećemo odreći dosadanjeg potrajnog š. gospodarenja, već samo nastojati, da proizvodnju po mogućnosti povećamo.

Ízvod iz okolnosti, što se naši predji od prije 100 g. nisu brinuli za nas (nije bilo od potrebe jer je bilo i previše šuma), a dosljedno tome ni mi se ne trebamo brinuti za svoje naslijednike, ne ima moralnog temelja i potiče na lakoumnost i nemarnost, a znamo, da je opreznost majka mudrosti. Stoga nas ni ovaj razlog ne može uvjeriti o izlišnosti šuma.

Glede kinetičke eneržije, koja će u dogledno vrijeme nadomjestiti kalorijsku eneržiju i onda milijuntim dijelom drva ili ugljena izvesti isti ili dapače veći efekat, nego kalorijska eneržija, kažemo:

Čast kemiji i kemičarima, mi imamo u njih potpuno povjerenje, nu mi u obećanja g. pisca ne vjerujemo, dok kinetična eneržija ne počme funkcijonisati.

Prelazimo sada na II. tezu g. pisca — a glasi:

Ako unovčimo sve zalihe naših šuma, postat ćemo bogati narod, a putem bogatstva dignut ćemo se u kolo kulturnih, civilizovanih i prosvjetljenih naroda.

Ovu tvrdnju dokazuje g. pisac ovako:

U Jugoslaviji imade ukupno 8,000.000 hektara šume, a od toga za sjeću doraslih sastojina 2,000.000 hektara.

Ručunajuć na hektaru 200 m^3 raznoga unovčivoga drvila dobije se za cijelu plohu od 2,000.000 ha 400 miljuna m^3 .

Ova drvna zaliha po 125 K 1 m^3 reprezentira vrijednost od 50.000.000.000 kruna.

Troškovi izradbe i izvoza iznose 4 puta toliko, dakle 200.000.000.000 K. Mi nadopunjujemo taj račun na sljedeći način:

Predpostavivši da je podloga računa ispravna i da u Jugoslaviji ima 12,000.000 stanovnika, otpada od gornjih 200 milijardi krune na svakog žitelja 200.000.000.000 = 16.666 K 67 fil. Nu po-

12,000.000

što će u spomenutim šum. radnjama učestvovati samo izvjestan postotak žiteljstva, to će i na zaradi participirati samo taj izvjesni postotak.

Odbivši starce, žene, djecu i inteligenciju mogao bi taj postotak iznositi 20% ili $\frac{1}{5}$ cijelokupnog žiteljstva ili 2,400.000 ljudi. Uzmemo li taj postotak za podlogu, onda će kod zadnjeg sudjelovati 2,400.000 radnika, pa će od ukupne zaslужbe od 200 milijardi na svakoga radnika otpasti 200.000.000.000 = 83.333·33 K za rad

2,400.000

od 20 godina, a stoga za rad od 1 godine 83.333·33 : 20 = 4166·67 K. Razumije se, da ta svota ne predstavlja zaslужbu od cijele godine već samo za vrijeme od 2 do 3 mjeseca.

Uzmimo sada posve nemogući slučaj da bi radnici svu tu zaslужbu kano prištednju mogli metnuti na stranu, to oni ni u tom slučaju ne bi mogli postati bogatima, već samo dobro stojećim ljudima. Nu to se ne će dogoditi.

Nasuprot tomu bit će konac te zaslужbe taj — a kraj velike skupoće ne može ni da bude drugačije — da će tu vanrednu zaslžbu radnici upotrebiti za nabavu obuće i drugih odjevnih predmeta i da im konačno ne će preostati ništa.

Uvaži li se nadalje okolnost, da 80 % svega žiteljstva na šumskim radnjama ne participira, pa da uslijed toga ne će imati nikakova udjela u zaradi, onda je jasno, da se na obogaćenje naroda povodom izvanredne prodaje šume ne može ni pomisliti, nasuprot tome svalit će se on u jošte veću bijedu i nevolju, jer će mu se opskrbljivanje s drvima ne samo vrlo oteščati, nego upravo posve onemogućiti.

Mi stoga nismo za nikakovu vanrednu prodaju šuma nego zahtijevamo, da se sa svim šumama označenim u § 1. i 14. zakona od 26. 3. 1894, kojim se uredjuje stručna uprava itd., ima gospodariti po načelima stroge potrajnosti i odobrenih gospodarskih osnova. Isto tako bi se imalo gospodariti i s državnim šumama.

U privatnim šumama može gospodarstvo biti slobodnije. Dosta je, da se šumovlasnici drže § 2., 3. i ostalih šumsko redarstvenih propisa šum. zakona.

Od toga pravila izuzimlju se privatne šume nabrojene u § 14. točka *b* i *h* zakona od 26. III. 1894, s kojima se ima gospodariti prema propisima toga zakona.

Mi smo proti vanrednoj prodaji šume i zato, što ni sami šumovlasnici takove prodaje ne traže i što bi utržak iz privatnih šuma i svih šuma navedenih u § 1. i 14. zakona od 26. III. 1894, pripao šumovlasnicima, te od prodaje iz tih šuma država ne bi imala — osim postotne pristojbe — ništa.

Ing. Milan Marinović: (Zagreb.)

Načela organizacije šumarske službe u našoj državi.

(Nastavak.)

III. Šumarska nadleštva i njihova zadaća.

Uredbom o organizaciji šum. struke previđen administrativni sistem imade jednu upravnu i izvršnu vlast s tri oblasna stepana: 1. ministarstvo kao vodstvo, 2. direkcije šuma kao nadzorne i upravne vlasti i 3. šumske uprave kao izvršne organe.

Ovaj je sistem posvema u skladu s načelima, koja zastupa naša državna politika. Ta su načela provediva, ako se istodobno provede decentralizacija rada. I kod politički posve centralistički uredene države potrebna je administrativna dekoncentracija već iz čisto tehničkih razloga. Ako to vrijedi i za koju granu državne uprave, vrijedi tim više za šumarstvo, kao tekovnu struku, kod koje je uspjeh rada tjesno skopčan s brzinom djelovanja.

Promatrajući s tog stanovišta našu uredbu, moramo otvoreno reći, da nas ne zadovoljava u svim detaljima. Podjela kompetencije pojedinih nadleštva nije provedena na načelu a d m i n i s t r a t i v n e d e k o n c e n t r a c i j e š u m a r s k e u p r a v e . U ministarstvo se sakupljaju poslovi, koji se mirne duše mogu prepustiti srednjoj inštanciji. Uslijed toga se suzuje kompetencija direkcija, koje opet preuzimaju poslove izvršnih organa — šumskih uprava.

Radi toga nastaje preopterećenje ministarstva, koje za svladanje silnog posla treba vrlo velik činovnički aparat, a dje-lokrug izvršnih organa postaje minimalan, jer se isti pretvaraju u strojeve bez inicijative i samostalnosti. Posljedica svega toga je tromost upravnog aparata i sporost uredovanja na štetu stranaka i samog gazdinstva.

Podimo redom.

1. Ministarstvo.

U najvišoj inštanciji ujedinjena je upravna i nadzorna vlast nad svim šumama i šumskim ustanovama u ministarstvu šuma i rudnika.

Osnutak posebnog ministarstva za šume i rudnike jedinstven je.

Tim je osnutkom priznata velika važnost šumarstva u našoj državi. Povećavanjem intenzivnosti gospodarenja, a prikupljanjem mnogih poslova, rastrešenih po drugim ministarstvima, razvit će to ministarstvo ekspanziju, kakovu ne bi moglo razviti kao odjelenje drugog, možda još i nerezortnog ministarstva.

Toj ustanovi nema sličnog primjera, jer je u drugim državama, šumarstvo samo odjelenje jednog ministarstva. Način organizacije najviše inštancije za šumarstvo ovisio je u drugim državama od veličine te države, zatim o uređenju opće uprave, njezinom političkom položaju, veličini šumom obrasle površine, omjeru pojedinih kategorija vlasništva i konačno o historijskom razvoju šumarstva. U većim državama, u kojima postoji rezortno ministarstvo poljedjelstva, spadaju sva pitanja šumarstva (dakle uprava državnih šuma, šum. policija te uprava i nadzor nad općinskim dot. privatnim šumama) pod jedno od odjeljenja tog ministarstva. (N. pr. u Pruskoj, Rusiji, Francuskoj, Austriji i Mađarskoj.)

U manjim državama Njemačke (Bavarska, Saska, Würtemberg, Hessen), u kojima ne postoji posebno ministarstvo poljedjelstva pa državno šumarstvo spada pod ministarstvo finansija, tamo je uprava i nadzor nad općinskim šumama i šumska policija podređena ministarstvu unutarnjih djela (Kaán).

U tim manjim državama je i sistem organizacije drugi: mjesto tri imadu ove samo dvije inštancije za šumarstvo. U tom slučaju preuzima viša inštancija vodstvo, upravu i nadzor, a izvršni organi su joj izravno podređeni.

Ondje, gdje postoje tri inštancije, mora se točno fiksirati kompetencija svake pojedine inštancije. Najviši upravni stepen ne smije prijeći kompetenciju vodstva te preuzimati na sebe poslove, po kojima postaje izvršnim organom.

Prije prevrata postojao je u Srbiji spomenuti sistem s dvije inštancije.

Čini se, da su sastavljači uredbe o organizaciji stajali pod dojmom toga uređenja pa im nije posvema uspjelo, da iz kompetencije ministarstva eliminišu poslove, koji nikako ne spadaju onamo danas, kada se ustanovljuju tri inštancije te se ministarstvu imadu prepustiti samo poslovi vodstva i vrhovnog nadzora. Djelokrug ministarstva bismo mogli ukratko označiti ovako: Važnija personalija, organizatorska pitanja, budžet i odobrenje svih onih stvari, koje prelaze široku autonomiju direkcija.

Prema tome se ne bi smjeli sakupljati u ministarstvo poslovi, kao što je n. pr.: evidencija meda i graničnih znakova, izvedenje ekspropriacije i arondacije šuma (čl. 13 a) odobravanje svih privrednih planava (čl. 13 b) gradnja, održanje i kolaudacija svih šumskih zgrada i šumskih postrojenja (13 c) pitanja lovstva (čl. 14 b) davanje osustva neukaznom osoblju (čl. 7) i sva personalna pitanja (čl. 11 a) itd.

Dr. Guttenberg¹ navađa tri stvari, koje mora uvažiti vodstvo, da njegovo djelovanje donese ploda: »ono mora imati valjano stručno osoblje, ne smije poništavati samostalnost i odgovornost izvršnih organa i ne smije biti izgrađeno na čisto birokratskom temelju.« Naročito je važno ono drugo kod utvrđenja kompetencije između vodstva i direkcije jer, veli kasnije isti pisac, »ne smije se previše skućiti djelokrug direkcije, da ne bi uslijed toga izgubila pravo, da bude samostalan organ.«

Ako se je dakle kod sastavka uredbe o organizaciji ogrijesilo mjestimice o načelo administrativne dekoncentracije, treba to u pravilniku popraviti. Prema nacrtu pravilnika, što ga je predložilo naše udruženje, spadali bi u djelokrug ministarstva uglavnom ovi poslovi:²

A. Poslovi općenite naravi.

1. Tumačenje i donošenje zakona, naredaba i propisa.
2. Osnivanje šum. nadleštva.
3. Rekurzi i sporovi između podređenih oblasti međusobno kao i s polit. oblastima.
4. Budžet drž. šuma i imovnih općina.
5. Davanje drva i drugih šum. produkata besplatno i uz sniženu cijenu preko stanovite granice (500 Din. pojedince, i preko 10.000 Din. godišnje).
6. Šumska policija.

B. Osobne stvari.

1. Imenovanja itd. ukaznog osoblja.
2. Dopust direktoru preko 8 dana, činovnicima preko 30 dana, ostalom osoblju preko 42 dana.
3. Šiljanje činovnika na inozemne studije.
4. Potpore, nagrade i remuneracije za vlastitu režiju.
5. Rekurz protiv odluka direkcije u personalnim pitanjima.

Ovo bi bilo u protimbi s čl. 7. uredbe, po kojoj generalni direktor daje osustva ukaznom osoblju do 30 dana, neukaznom do 42 dana; dotično s čl. 11 a po kojem se vodi evidencija u ministarstvu o svim osustvima, zatim konduitne listine svih činovnika i službenika.

Čemu sve to koncentrisati u ministarstvo, koje za taj posao treba nekoliko činovnika, kad se te evidencije i onako točno vode kod direkcija te ih u slučaju potrebe može ministarstvo odande dobiti? Ili zar nije nepotrebno opterećivanje, ako se za svaki dopust preko 15 dana mora tražiti i čekati dozvola samog ministarstva. Pustimo te stvari direkcijama, a ako već hoće netko dopust dulje od 30 dana, pošaljimo onda molbe za te ređe slučajevi višoj inštanciji.

¹ Dr. A. Guttenberg: Grundriss der Forstverwaltungslehre str. 10 i 40.

² Navađamo samo ukratko bez detalja, navedenih u nacrtu.

C. Gospodarstvo i uprava.

1. Odobravanje gospodarstvenih osnova i revizijonalnih sastavaka za državne šume. Rekurzi protiv rješitbe direkcija u istom predmetu za ostale šume pod drž. upravom. Dozvole za otstupanje od gosp. osnova i prekoračenje jednogod. etata.
2. Nabava inventarnih predmeta koji nisu predviđeni u budžetu a prelaze svotu . . . (navada se za pojed. slučajeve).
3. Prodaja, kupnja i zamjena državnog dobra. Rekurzi protiv odluka direkcije za nedržavne šume (nabrojene u § 2 pravilnika) u istom predmetu.
4. Proizvodnja i dobava materijala mimo licitacije.
5. Gospodarstveni pokusi preko 1250 Din.

Ovo bi bio mnogo širi djelokrug za direkcije, nego li ga predviđa čl. 13. a i b uredbe. Taksacioni odsjeci direkcija izrađuju privredne planove i obavljaju revizije. Za državne šume izrađene planove odobrava ministarstvo. Odobrenje planova nedržavnih šuma, čije planove ne mora sastavlјati direkcija nego ih može izraditi i privatnik ili šumska uprava, možemo mirne duše propustiti direkciji. Inače će se odobrenje tih planova zavlačiti sve do nove revizije i u onom slučaju, ako se u ministarstvu koncentriše velik kadar vrsnih takatora.

Ovo vrijedi naročito za čl. 13 a po kojem ministarstvo ne samo odobrava, nego dapaće i zvodi stanovite tehničke vanjske radnje po čemu ono postaje od vrhovnog izvršni organ.

D. Unovčenje materijala.

1. Odobravanje cijenika za maloprodaje.
2. Odobravanje prodaja iz državnih šuma preko 100.000 dinara, ili ako se prodaje putem ugovora, ako se na dražbi ne postigne procjenbena vrijednost ili se ima prihvatiti ponuda, koja nije najviša (potonje dvoje preko stanovitog iznosa).
3. Prodaje suvišnih našastarskih predmeta u stanovitim slučajevima, koji se taksativno nabrajaju.

Prema uredbi predlažu se ministarstvu sve prodaje preko 50.000 dinara. U pravilnicima, koji se stvaraju za dulje vrijeme teško je operirati sa svotama, koje su izvrgnute čestim promjenama naročito u ovo doba nestalne valute. Istaknutom svotom htjeli smo dati neku granicu, do koje bi se trebalo proširiti djelokrug direkcije, ako joj se hoće dati iole samostalniji djelokrug.

E. Zakupni i najamni ugovori.

1. Uzimanje i najam kancel. prostorija, činov. stanova, gospod. zemljišta i slagališta u stanovitim slučajevima (najamnina preko 10.000 D, troškovi nisu predviđeni budžetom, zakup dulji od 3 godine).
2. Davanje u zakup nekretnina.
 - a) bez licitacije.
 - b) licitacijom, a svota premašuje 500 dinara.
 - c) ne preporuča se prihvat najveće ponude, a god. najamnina prelazi 2000 dinara.

3. Davanje u zakup vodene snage.
4. Zakup nuzgrednih užitaka kada je:
 - a) zakup dulji od 1 godine;
 - b) god. zakupnima prelazi 25.000 dinara;
 - c) nije se postigla isklična cijena ili preporuča prihvat ponude, koja nije najviša.
5. Zakup lovišta visoke divljači u svakom slučaju, a za ostala, ako se daje u zakup dulji od 5 godina.
6. Produljivanje po ministarstvu odobrenih ugovora.

Pitanja lovstva rješavaju se u zapadnim državama u 2. inštanciji. Obzirom na veliku važnost lova i na sadašnji malen broj lovišta s visokom divljači, mogli bi se zakupi tih lovišta prepustiti odluci najviše inštancije. Glede ostalih lovišta mogao bi se broj godina od 5 povisiti na 10 godina, jer će i novi lovski zakon jamačno previdati dulje zakupe, pa se prema tome samo u rijetkim slučajevima ne bi ovo pitanje riješilo već u nižim inštancama.

F. Gradnja.

1. Odobravanje osnova zgrada, novih prometnih sredstava i industr. naprava, ako troškovi premašuju 25.000 ili nisu predviđeni u odobrenom kreditu.

2. Popravci starih stanbenih zgrada ako trošak premašuje 5000 Din, a kod poslovnih 8000 Din.

3. Pohvalbe, nadpohvalbe i konačni obračun gradnja, koje je odobrilo ministarstvo.

I ovdje su svote samo granica, koju određuju momentane valutarne prilike. Podizanjem intenzivnosti gospodarenja diže se u istom omjeru i građevna djelatnost. Ako si ministarstvo pridrži odobrenje, ispitivanje i kolaudiranje svih gradnja (kako to predvija čl. 13 c), onda će to biti na štetu i brzine i kakvoće gradnje. Osoblje tehničkog odjeljenja zatrpat će se poslovima, koje će ili šablonski rješavati ili će duljim proučavanjem zadržavati tok gradnje. Kao referent za visoke gradnje u ministarstvu poljodjelstva u Madžarskoj imao je pisac ovih redaka obilno prilike, da se osvjedoči o tome, kako je štetna ovakova centralizacija tehničkih poslova i kako su stari propisi porastom intenzivnosti gospodarenja postali do smiješnosti neuporabivima. Koristimo se i ovom prilikom iskustvom drugih naroda!

G. Potražbe.

1. Brisanje neutjerivih drž. potraživanja, ako svota nadmašuje 1000 dinara.
2. Obustava parnica podignutih sa strane države, ako vrijednost objekta prolazi 7500 dinara.
3. Brisanje neuporabiyih invent. predmeta preko 1000 dinara vrijednosti.
4. Otpis izrađenog drvnog materijala, ako gubitak iznaša više od 10%.

2. Direkcije šuma.

Uredba o organizaciji šum. službe prejudicira zakonskom uređenju centralne uprave, oblasnih i sreskih samouprava i po-

djeli zemlje. Uslijed toga se nije u njoj mogao točno fiksirati odnošaj srednje i najniže inštancije prema političkim oblastima.

Već smo naprijed upozorili na kontrast, koji postoji u pojedinju toga odnošaja, a o tome će biti govora i docnije. Sada ćemo samo naglasiti naše stanovište, da šumarske oblasti srednje i niže inštansije moraju biti k o o r d i n i r a n e političkim oblastima.

Drugo je opet pitanje, imadu li direkcije šuma teritorijalno koindicirati s političkim oblastima, a šumske uprave sa srezovima? Uredba je stala na stanovište potpune teritorijalne neovisnosti od političke podjele. Izvan svake je sumnje, da se interesi šumarstva na stanovitim geografskim, kulturnim i ekonomskim teritorijama podudaraju s interesima ostalih privrednih i kulturnih grana. pa bi teritorijalno koindiciranje svih vlasti bilo od velike koristi. S druge se opet strane naglašuje, da se kod teritorijalne podjele šumarskih nadleštva mora u prvom redu paziti na stručne interese.

Mislimo, da bi se lahko našao bio kompromis između ovih dvaju načela, da se je kod podjele zemlje na oblasti uzelo obzira i na interesu šumarstva, pa da su se teritoriji šum. direkcija i njihova središta uredila tako, da se podudaraju s polit. podjelom dot. središtem — dadako uz potpunu nezavisnost jednih od drugih.

Uslijed takovog stanja stvari nije ni nacrt pravilnika mogao predvidjeti sve detalje ovog pitanja, ograničujući se uglavnom na čisto stručne stvari.

Uredba je nabrojila u čl. 19. i 21. tek nekoje poslove direkcija naglašujući, da će se ostala kompetencija odrediti pravilnikom. No iz navedenih poslova vidi se ista tendenca, koja rezultira iz naprijed spomenute kompetencije ministarstva, a koja se nikako ne može nazvati administrativnom dekoncentracijom.

Kompetencija direkcija prema gore, kako ju zamišlja nacrt pravilnika, vidi se već iz spomenutog djelokruga ministarstva. Ne ćemo je zato natanko razglabati, već ćemo spomenuti tek nekoje važnije poslove, naročito one, u kojima se razilazi nacrt pravilnika od uredbe.

Direkcija ima svoj budžet. Uslijed toga se mora direktoru priznati ovlaštenje, da daje doznake blagajnama u g r a n i c a m a p a r t i j a i p o z i c i j a o d o b r e n o g b u d ž e t a , a ne samo do 10.000 dinara, kako to predviđa uredba.

U pogledu uprave i nadzora nad nedržavnim šumama moglo bi se ukratko reći, da se na direkcije prenosi onaj djelokrug, koji su vršili do s a d a š n i j i š u m a r s k i o d s j e c i . Uredba predviđa likvidaciju imovnih općina. S tim u savezu imala bi se ukinuti ustanova vladinih povjerenika i njihov bi djelokrug prešao na direkciju. Na nju bi prešli uglavnom i većina poslova, koju čl. 15. uredbe prenosi u ministarstvo, kamo bi došli tek u slučaju priziva.

Poslovi uprave nad općinskim šumama pridržaju se direkciji, u koliko nisu prepušteni šumskim upravama, kako će se docnije vidjeti. To se odnosi na pitanja t e h n i č k e naravi, a pitanja

ekonomskog gospodarenja rješavaju se sporazumno s koordiniranom polit. oblasti, u koliko bude direkcija od istih za moljena za stručno mnjenje (n. pr. unovčenje materijala, proračuni i zaključni računi itd.) Reći ćemo u kratko, da na direkcije prelazi većina poslova, koje su do sada vršili županijski šum. nadzornici, naročito svi poslovi šumske redarstvene nudi u koliko nisu pridržani upravama. Između ostalih poslova spadaju ovamo i sva lovaska pitanja, sastavljanje šumsko odštetnih cijenika, retaksacija šumsko odštetnih iznosa, vođenje šum. statistike, nadzor nad finansijskim gospodarenjem općinskih šuma itd.

Važna je i ustanova, naglašena u nacrtu pravilnika, da se sposobnici (konduitne listine) sastavljuju kolegijalno.

3. Šumske uprave.

One su izvršni organ šumarske vlasti i ujedno najviši oblasni stepen u svim šumarskim pitanjima. U uredbi nije im preciziran djelokrug. To ima učiniti pravilnik, ali samo u glavnim konturama. Za skupove pojedinih djelovanja izvršnih organa treba izraditi specijalne poslovne podelice, koji neće moći biti jednaki za cijelu državu, već će prema intenzivnosti gospodarenja, lokalnim prilikama, naobrazbi osoblja itd. obuhvatiti teritorije jedne ili više direkcija. Ti se poslovnici ne mogu u tančine već sada unaprijed sastavljati, ako ih se ne kani izvrgavati čestim promjenama. Njih će sastavljati iskustvo, koje će s vremenom usavršavati izdane naredbe, običaje i pravila, pomičući se sve više i više prema konačnom cilju, kada bude napretkom kulturnih inštitucija i potreba na svim linijama podignuta intenzivnost gospodarenja do stanovitog stupnja, te se uzmogne za čitavu državu izraditi jedan poslovnik.

Sada se moramo zadovoljiti time, da u glavnim konturama sastavimo pravilnik kao provedbenu naredbu za uredbu o organizaciji. Dok je to u najvišoj inštanciji bilo lako provedivo, izbijaju sve veće i veće teškoće, čim podemo prema nižim inštancijama.

Najbolje se je to osjećalo kod rasprava o pravilniku. Ekonomske, socijalni i kulturni interesi pojedinih krajeva tako su heterogeni, da se je činilo gotovo nemogućim strpati sve krajeve pod kapu jednog pravilnika. Došlo se konačno do uvjerenja, da pravilnik mora biti za niže inštancije čim generalniji i elastičniji, prepustajući konačnu riječ poslovnicima. Kraj sve heterogenosti interesa pojedinih krajeva moralno se je priznati, da težina čitavog gospodarenja počiva na izvršnim organima, a uspjeh njihovog djelovanja da raste u istom omjeru, u kojem se povećaje njihov djelokrug.

Danas je već opće priznato načelo, da u višim inštancijama treba uvesti kolegijalni sistem, dočim kod izvršnih organa treba pustiti, da dođe čim više do izražaja individualno shvaćanje t. zv. birokratski oblik (Kaán).

Najidealnije bi bilo, kad bi se moglo uvesti već posvuda u inozemstvu poprimljeno načelo, da svaka šumarija bude samostalna finansijska jedinica s vlastitim budžetom. Ima krajeva, gdje će se to moći bez premišljanja odmah uvesti. Tim će porasti svijest i odgovornost upraviteljeva, ali i ambicija i plemenito natjecanje. On će jasno vidjeti efektivne plodove svog rada i nastojanja i ne će biti samo automatski radnik velike tvornice, u kojoj nije u stanju da procijeni vrijednost ovog rada.

U krajevima, gdje to za sada ne će biti provedivo, treba u pogledu budžeta ostaviti direkciji što slobodnije ruke. Polazeći s tih načela nastojali smo, da u načrt pravilnika unesemo što slobodoumnije odredbe sa što širim i slobodnjim djelokrugom šefa šumske uprave.

U tom su pogledu do sada postojale najveće razlike između pojedinih krajeva države. Dok je n. pr. u Srbiji šef okružne šumske uprave ispunjavao dužnost, koja je bila dosta dosta njegove stručne naobrazbe, dotle su n. pr. kod crarske šumske uprave u Hrvatskoj upravitelji šumarija — bez iznimke s visokoškolskom spremom! — imali djelokrug, koji je često zaostajao za djelokrugom vlastelinskog Förstera ili trgovačkog škribana s posebne primitivnom naobrazbom.

Zadaća je starešina šumskih uprava u glavnom ova:

A. U personalnim pitanjima predviđa se u načrtu pravilnika, da starešina šumske uprave predlaže imenovanja i premještenja neukaznog osoblja, podjeljuje manje dopuste (do osam dana) vrši njihovu ocjenu i kažnjava manjim, administrativnim kaznama.

B. Kod poslova gospodarenja i uprave posvuda aktivno učestvuje. Tako sudjeluje kod taksacionih radnja kao član komisije, koja periodički uglavljuje glavna gospodarstvena načela dotičnog područja. U nedržavnim šumama može uz dozvolu direkcije i sam vršiti taksacione poslove.

Ovo je vrlo važna novost prema dosadašnjoj praksi, gdje su temeljne ustanove budućeg gospodarenja sastavljene po mladim ljudima, koji nisu poznavali dotičnog kraja, uz potpunu pasivnost upravitelja šumarije, koji je poznavao tako reći svaki grm i stablo.

Starešina šumske uprave imao bi ubuduće sastavljati godišnji budžet za svoju upravu; za nedrž. šume pod drž. upravom ispitivao bi proračun s tehničkog gledišta na zamolbu nadležne uprave. Kod šuma imovnih općina predlagao bi podatke za proračun svog područja.

Dužnost starešine je da sastavi osnovu za gospod. radnje naredne godine naročito: drvosječnu i uzgojnju osnovu te osnovu nuzgrena užitaka, nadalje za izgradnju šumskih prometila, popravak i gradnju stanbenih i prometnih zgrada, osnovu za izvršivanje lova te cijenik šumskih proizvoda, nadnica i vozarina.

Za nedrž. šume imao bi slične osnove sastavljati sporazumno s vlasnikom. Dužnosti im je nadalje provedba svih poslova, predviđenih u osnovama.

C.) Unovčenje šumskih proizvoda obavljaju starešine uprava na način odobren po direkciji.

Uvađenjem vlastite režije, kojom će prilikom trebati brza odluka za prodaju i u manjim količinama, postaje prodaja u središtu šumskih uprava conditio sine qua non gospodarenja. Direkcije obavljaju obično prodaju u većim skupinama, kojom prilikom mogu trpjeti štetu pojedine, naročito manje skupine. Prodajom kod šumskih uprava omogućilo bi se veće učestvovanje okolišnih, manjih trgovaca i seljaka, kojima se, naročito za manje kvantume, ne isplati putovati u udaljena središta direkcija.

Za prodaju iz nedržavnih šuma pod drž. upravom (osim imovnih općina) obavljale bi šumske uprave iste priprave, koje su obavljali referenti kot. oblasti. Prisustvovanje kod dražbe ne bi bilo obavezno.

Prema ustanovama u njemačkim državama svršavaju šum. upravitelji dužnosti tehničke uprave predajom procjenbenog elaborata vlasniku šume, Poslije dražbe ispituju rezultat dražbe sa šumsko policajnog gledišta. U finansijskom gospodarenju puštaju dakle vlasnicima slobodne ruke. U Francuskoj naprotiv obavljaju drž. šum. upravitelji i prodaju u općinskim šumama te izaslanik vlasnika samo prisustvuje dražbi.¹ Tu se dakle preuzealo pod državnu upravu ne samo tehničko nego i finansijsko gospodarenje općinskih šuma.

Mi smo, prema već istaknutim principima za to, da se po državljenjem uprave preuzmu po šum. upravama samo tehnički poslovi, a nad finansijskim gospodarenjem da se vrši nadzor preko polit. oblasti.

Manje dražbe (izvale, vjetrolomi itd.) do 25 m³ drveta plemenitih listača i 100 m³ jelovog i ostalog drveta za drž. šume održaje i odobrava šumska uprava. Do iste količine drveta odobrava po vlasnicima nedrž. šuma održanu dražbu.

Svaka direkcija određuje za svoje područje mjeru, do koje može šumska uprava davati drvo uz taksonvu cijenu.

D.) Gradnje i manje popravke izvodi š. uprava sama. Izvođenje većih nadzire u svom području.

Za manje popravke predviđa u proračunu posebnu svotu sumarno.

Ovo poslednje je važno unijeti u pravilnik, da šumarija ne mora, kao do sada, za svaku malenkost praviti posebni proračun i obračun.

E.) Pitanja općenite naravi.

Šumska uprava preuzima dužnosti dosadašnjih kotarskih šum. izvjestitelja i drž. šum. uprava. Pri tem naročito za vođenje raznih popisa i očeviđenika (popis svih šuma dot. kotara, lovišta, lovne statistike, knjiga, šumski i lovski kataster, prepise gospod. osnova i programa, ugovore prodaja drveta i nuzgrenih užitaka itd.)

U koliko pod dotičnu upravu spadaju šume imovnih općina, rješavaju pitanja pravoužitničkog katastra u prvoj molbi, vode katastar za područne općine te obavlja doznačku građe i ogreva. Ovo potonje vrijedi i za općinske šume i ostale pod drž. upravom.

Nadalje vodi šumska uprava šumsko i lovsko policijski nadzor nad svim šumama svog područja, u koliko su to do sada vršile kr. oblasti naj-

¹ Dr. Endres spom. djelo str. 450.

nižeg stepena odnosno njihovi stručni referenti. Pri tom se poslovanju poslužuje općinskim nadleštvoima bilo izravno, bilo preko polit. oblasti 1. stepena. U kaznenim stvarima ne suduje uprava sama, već stavlja predlog policijskoj oblasti na kazneni postupak.

Ona zastupa drž. vlast pred sudbenim organima, štiti šumsko vlasništvo protiv opasnosti s bilo koje strane, i vodi što jednostavniju evidenciju o šumskim prijavama i otstetama. Posebnom naredbom uređuje se način izdavanja izvoznica, koje izdaju šumske uprave za sve šumske proizvode svog područja.

Isto će se tako posebnim poslovnikom regulisati r a č u n s k a i b l a g a j n i č k a s l u ž b a š um s k i h uprava s namjerom, da se starešine čim više otterete od pisarničkog i automatskog posla te se uzmognu svom energijom predati vanjskom poslovanju.

(Nastavit će se.)

Prof. Drag. Vesely (Sarajevo):

Upotreba austrijske kameralne takse za izračunavanje etata.

Naredba, kojom se kod nas u Bosni propisuje kameralna taksa za određivanje dozvoljene količine etata, pri molbama za sjeću u privatnim šumama i članak g. ing. J. Wasznera, koji je pod gornjim naslovom izašao u broju prošloga godišta »Tehničkoga lista«, ponukali su me, da napišem ovu raspravicu.

Prije nego li se osvrnem na novije modifikacije ove metode, kako su ih prikazali Guttenberg, dr. Hufnagl i Waszner te njihovu upotrebu u Badenu, potrebno je, da se obazrem na historijat upotrebe ove metode.

Pri tome se ne ću ograničiti na samu metodu kameralne takse, nego ću da istaknem i ostale okolnosti, koje su bile mjerodavne pri određivanju mjere korišćenja, kao okvir, u kome se upotrebljavala kameralna taksa, jer će u tome savezu biti potpunija slika njene upotrebe.

Godine 1788. izdala je austrijska komora dekret, kojim se ova metoda propisuje pri procjenjivanju vrijednosti šuma, a iz nje se brzo razvila metoda za uređivanje šumskih prihoda.

Obličac ove metode glasi:

$$e = p_{ps} + \frac{z_f - z_n}{o}$$

gdje znači:

e = etat;

p_{ps} = prosječni sječivni prirast;

$z_f = \text{zbiljna zaliha} = \text{prosj. sječ. prirast} \times \text{starost sastojina};$

$z_n = \text{normalna zaliha} = \text{prosj. sječ. prirast} \times \text{polovina ophodnje};$

$o = \text{ophodnja}.$ ¹

Glavno područje, na kome se upotrebljavala ova metoda, bila je Austrija. Tamo je bila propisana također pri uređivanju državnih šuma, zato ćemo najprije razmotriti odredbe u tim instrukcijama, koje se tiču upotrebe kameralne takse, odnosno određivanja prihoda uopće.

Instrukcija za uređenje državnih šuma od god. 1856.

Već ovdje se pri uređenju prihoda razlikuju dva načina: kombinovana šestarska metoda i kameralna taksa.

Zbiljna zaliha određuje se kao konkretna masa procijenjena pomoću općih skrižaljka prihoda i prirasta.

Da li se tu računa normalna zaliha množenjem prirasta s polovinom ophodnje ili po tablicama, nije precizirano, ali se po visini normalne zalihe u navedenome primjeru može zaključiti, da je predviđeno potonje. (Judeich 1885.)

Sadašnji prirast računa se kao tekući, a ustanavljuje se u starijim sastojinama mjerenjem godova, u mladim po tablicama.

Uzima se obzir i na budući prirast, koji se računa dijelom kao prosječni sječivni, dijelom kao prosječni perijodični prirast² (prvo za sastojine, koje će se istom osnovati tokom ophodnje).

Ova instrukcija ne propisuje, da se zalihe moraju izjednačiti tokom prve ophodnje.

Modifikovana formula kameralne takse ovdje glasi:

$$\text{etat} = \frac{\text{sadašnji prirast} + \text{budući}^3}{2} + \frac{\text{zbiljna zaliha} - \text{normalna zaliha}}{\text{ophodnja}}$$

Po ocjeni Judeicha iz god. 1885. spada među bolje metode računanja po normalnoj zalihi, samo je za prirast dovoljan

¹ Po izvornom obliku ove metode nije osnovano, da se ima da uzme baš ophodnja kao doba izravnjanja, nego su to uvrstili kasniji autori pri stvaranju obličca, da dobiju mjeru korišćenja, koja će vrijediti za cijelu ophodnju.

Naredba iz god. 1788. doduše ne poznaje dobu izravnjanja; po njoj se (ako abnormalnost dotične šume nije bila odveć velika) jednostavno imala prirastiti vrijednost viška na zalihi kapitaliziranome potrajanom prihodu u novcu, dočim se je vrijednost manjka imala da odbije.

Ako se ova naredba protegне na uređivanje prihoda, neophodno je potrebno, da se prema prilikama ustanovi doba izravnjanja. (Guttenberg.)

² Razlika mase u doba sječe i sada ima se da podijeli brojem godina od sada do sjeće.

³ Jer se, kako je poznato, prirast stvara polovicom na staroj, polovicom na novoj zalihi.

zbiljni.¹ Sa financijalnoga se gledišta nemože ovoj metodi da pripše osobita važnost. Judeich je spominje jedino sa historičnog gledišta.

Instrukcija za uredjenje državnih šuma od god. 1878.

Vrijedi formula izvorne kameralne takse.

Pri rast se računa kao kod izvorne metode.

Normalna zaliha dobije se zbrajanjem lokalnih tablica prihoda, ali ne za obrast 1, nego za prosječni konkretni obrast.

Zbiljna zaliha je masa sastojina po sastojinskoj tablici (opisu sastojina).

Ophodnja u obličcu kameralne takse varira od doba izravnjanja do trajanja ophodnje.

Nadena mjera korišćenja vrijedi za narednih 10 godina, jer će se tada obaviti revizija.

Dohodak iz preborne šume i gornjega drveća u srednjoj šumi računa se po užitnim postocima, koji se imaju ustanoviti u dotičnim šumama i to na slijedeći način:

Potraže se primjerne plohe za svaki bitno različiti oblik, sastav i bonitet. Na ovim plohama treba da su zastupani dobni razredi po prilici tako, kako to treba da bude pri normalnom stanju. Na oborenim srednjim stablima ustanove se mase i postoci prirasta (potonji po Pressleru) za svaki dobni razred. Zbroj masa sviju dobnih razreda usporeden sa zbrojem prirasta daje srednji postotak prirasta za cijelu uzornu plohu. Ako ovaj postotak prirasta podijelimo sa 100, dobijemo užitni postotak u smislu Hundeshagena. Tim se postotkom pomnoži faktična zaliha, da se dobije godišnja mjera korišćenja za narednih 10 godina. Poslije izmaka toga vremena, provede se revizija.

Judeich kaže o tome god. 1885.:

Spada među bolje između starijih zališnih metoda.

Osobito valja priznati da se mjera korišćenja određuje samo za narednih 10 godina i da se podaje velika važnost šumskoj podjeli i time uređenome poredaju sjećina.

Što se tiče propisa za uredjenje prihoda pri godopodarenu sjećam a odobrava određenje normalne zalihe na način, da se uvaži niži, faktičnim okolnostima priličniji obrast, a ne potpuni, samo će u praksi biti teško određivanje mjere modifikacije.

Osobito valja priznati, da se zbiljna i normalna zaliha ne određuju pomoću prosječnoga sjećivnog prirasta.

Kao napredak prema instrukciji iz godine 1856. valja istaknuti, da se pri rast određuje samo kao prosječni faktični sjećivni pri rast narednoga decenija.

¹ Guttenberg kaže, da je opravdano, da se uzme aritmetična sredina iz sadašnjeg i budućeg prirasta, ako se etat računa za dobu cijele ophodnje, inače trebaju revizije.

Postupak je dobro promišljen obzirom na preborne šume, ali će ustanovljenje biti teško radi nedostatka normalnih primjernih ploha. Pitanje je, ne bi li se na jednostavniji način moglo doći do isto tako ispravnih rezultata? Judeich misli, da bi se uz neke lokalne modifikacije mogao dobiti užitni postotak po lokalnim prihodnim skrižaljkama za visoku šumu, u kojoj je uvedeno sječinsko gospodarenje. (Pisac ovoga članka nije toga mnijenja, jer misli, da se preborna šuma bitno razlikuje od šume, u kojoj je uvedeno sječinsko gospodarenje i to već i obzirom na to, da su pojedini dobni razredi pomiješani po cijeloj plosi. Radi toga pruža preborna šuma i druge prihode. Ovo pak misli pisac iznijeti u posebnome razmatranju.)

Judeich odobrava osobito odredbe te instrukcije, da se ne sijeku nezrela stabla. Po njegovom mišljenju je u prebornoj šumi postupanje u smislu gojenja šuma i obaziranje na poređaj sjećina daleko važnije, nego pridržavanje neke stanovite mjere korijenja, radi čega ovoj posljednjoj pripada samo važnost sasvim aproksimativnoga proračuna. (Toga je mnijenja Judeich u Njemačkoj, gdje je preborna šuma pastorče, već godine 1885!)

Instrukcija za uredjenje državnih šuma iz god. 1893.

Etat, koji se izračuna po plosi (reduciranoj plosi) uvaživši razmjer dobnih razreda uspoređuje se sa etatom po formuli kameralne takse, ali s dobom izjednačenja mjesto ophodnje.

Pri rast je prosječni sjećivni prirast sviju sigurno osnovnih sastojina.

Faktična zaliha je ustanovljena konkretna masa.

Normalna zaliha t. j. veličina, koju bi konkretna zaliha imala, da je razmjer dobnih razreda normalan, a srednji obrast da nije veći nego faktični prosječni obrast, računa se u pravilu kao produkat prosječnoga sjećivnog prirasta svake gospodarstvene jedinice s polovinom ophodnje.

Pri određivanju ovih faktora valja uvažiti slijedeće:

1. Prihod se ima da osniva samo na prirastu sjećive mase u deceniju i višak kapitala na masi, u koliko se ova smije tokom decenija da koristi.

2. Jeli faktična zaliha manja od normalne, smije se sjeći manje od prirasta samo onda, ako se time ne zadocnjuje nužnom sjećom sastojina slaboga rasta i obrasta.

3. Uostalom su odobreni, odnosno modifikovani predici za gospodarenje mjerodavni za faktore, odnosno postupak pri određivanju sjećivnoga prihoda.

Instrukcija za uredjenje državnih šuma iz god. 1901.

(Skroz prerađeno izdanje prijašnje instrukcije).

Za određenje mјere korišćenja za naredni decenij odnosno etata po plosi i masi mјerodavan je razmjer dobnih razreda, uputni postotak (postotak zrelosti), potrebne gospodarstvene mјere, zrelost za sjeću i mogućnost sjeće.

Veličina mјere korišćenja i veličina etata po plosi bit će normalna samo pri približno normalnome razmjeru dobnih razreda. Za njenu je veličinu mjerodavno doba izravnjanja.

Štoga se potrajinost u prihodima zahtjeva u okviru gospodarstvene jedinice, samo ako to ne iziskuju servitati drugačije, inače se pri vrlo abnormalnom razmjeru dobnih razreda, odnosno velikim zalihamama staroga drveća može uspostaviti dapače u okviru od nekoliko gospodarstvenih kotareva.

Etat po masi, koji je bio ustanovljen po plosi, koja se ima da sijeće, treba se usporediti s prosječnim sječivnim prirastom i sjećem prošloga decenija, uvaživši upliv one sjeće na razmjer dobnih razreda, a može se kontrolisati i po kojoj običnoj metodi.

*

Toliko o historijatu upotrebe kameralne takse u Austriji.

Vidi se, da metoda kameralne takse ne modifikovana nije ni u Austriji nikada bila upotrebljavana.

Godine 1901. ne napominje se više u instrukciji, gdje se, navedavši sve moguće načine, dopušta, da se visina izračunanoga etata može kontrolisati i po kojoj običnoj metodi.

Godine 1885. nabrala Judeich slijedeće mane kameralne takse, a donekle i običnih metoda uopće:

1. Tekući i prosječni prirast nije jednak. Ova se pogrješka donekle eliminira, ako se normalna i faktična zaliha računa na istoj podlozi.

2. Potpuno je neosnovano, da se razlika između normalne i faktične zalihe mora da izravna baš za vrijeme jedne ophodnje.

3. Budući da nema gospodarstvene osnove, propisati ćemo kameralnom taksom neku mjeru korišćenja i za one šume, koje nemaju n i e d n o g a stabla sposobnoga za sjeću.

Metodi, koja vodi takovome nesmislu (kaže Judeich), ne može se absolutno sa znanstvenoga gledišta da prizna ispravnost.

4. Usljed sjeće sastojina sa malim prirastom i uspjelih kulturna, može se prirast znatno povisiti. Etat će se uza sve to uslijed smanjenja ili negativne diferencije zaliha smanjiti. Šta iz toga slijedi, pokazalo se je prilikom njene upotrebe kod fideikomisa.

5. Ako konačno posmatramo ovu metodu s gospodarstvenoga odnosno financijalnoga gledišta, imat će samo negativnu vrijednost, jer pri nedostatku zrelih stabala bezobzirno propisuje sjeću nezrelih, pri velikoj zalihi starih sastojina povlači ovu zalihu, koja se prirastom dovoljno ne ukamaće, kroz ophodnje, samo da se postigne u smislu uređivanja prihoda podređeni faktor: normalna zaliha! Ovo tereti tu metodu i onda, ako je podloga računa financijalna ophodnja, jer se prelazi preko zahtjeva pojedinih sastojina.

Podloga je modernom smjeru u uređivanju s a s t o j i n s k o g o s p o d a r e n j e , koje je u šumarsku literaturu uveo Judeich. Mjesto generalizovanja nastupa individualizovanje. Gospodarenje biva elastičnije. Dobu ophodnje zamjenjuje decenij do revizije. Rentabilitet je važniji od najstrože potrajnosti. Ovo mora da nam je pred očima, ako razmotrimo stanovišta modernih autora prema obličnim metodama i upotrebljavanje tih metoda u sadašnjosti.

Judeich.

(II. izdanje Loreyeve enciklopedije; pregledao Neumeister 1903.)

Iza razlaganja metode kameralne takse navedeno je slijedeće:

»Budući da su faktični prirast, a uslijed toga i normalna zaliha promjenljive veličine, jer može nastupiti poboljšanje prirasta uslijed sječe, a pogoršanje uslijed elementarnih nepogoda, ne će ona formula za izračunavanje prihoda podnipošto dovesti izjednačenju zaliha baš za vrijeme naredne ophodnje. To će u smislu ovog načina računanja uslijediti samo onda, ako se pretpostavi, da je prirast konstantna veličina. Osim toga bi se moralo računati ne samo s faktičnom zalihom nego i s mjerom korišćenja, koja je bila faktično sjećena, kao da su pojedine sjeće zbilja pružile prihod jednak produktu u dobi, plohe i prosječnoga sjećivnog prirasta za usvojenu ophodnju. Da sve sjeće sastojina mlađih ili starijih od ophodnje daju druge prihode, razumije se samo po sebi.

Pošto kameralna taksa ne poznaće gospodarstvene osnove, nije njenom upotrebom uopće moguće poboljšanje konkretnih prilika u nekoj šumi ili približenje normalnog stanju. Ako bi se metoda poboljšala time, da se racionalnom podjelom šume baredi tok sjeće, dakle utre put normalnom poredaju dobnih razreda, može to doduše uslijediti,¹ ali uza sve to postoji i nadalje manu upotrebljavanja prosječnoga sjećivnog prirasta sa svojim neispravnim posljedicama.

Bilo je priznano, da ova metoda sa svojim »fundus instrukcūs« pri procjenama fideikomisa može da dovede do nemilih posljedica.

¹ U tome se smislu postupa u navedenoj instrukciji iz godine 1878.

Uvedenjem 10 godišnjih revizija moglo bi se doduše znatno ublažiti manje ove metode, ali ne sasvim otstraniti. Kameralna taksa sama ne poznaje takovih revizija.

Vrijednost je cijele metode, kako iz pređašnjega proizlazi, samo historična. Ova joj se pako mora u potpunoj mjeri priznati, jer je manje ili više služila podlogom svima kasnije izvedenim metodama, koje računaju po normalnoj zalisi.«

Guttenberg
(1903.)

iznosi nabrajajući oblične metode među ostalim i obličac kameralne takse u poznatome obliku, samo što je mjesto ophodnje, uvršteno doba izravnjanja, pri čemu ističe (kako sam već prije naveo), da se dosljedno izvornom obliku ove metode ne mora baš uzeti ophodnja za doba izravnjanja.

Za odmjerjenje doba izravnanja mjerodavna je veličina razlike zaliha, prevladanje ili nedostatak zrelih sastojina, okolnosti unovčenja, želje posjednika i servituti.

Zrelost za sječu je gospodarstveno važnija nego izjednačenje prihoda za veće razdoblje, zato treba doba izravnanja uzeti što kraće, ako se višak u zalisi sastoji iz zrelih ili prezrelih sastojina.

Doba izravnanja ne stoji u nikakvome savezu s trajanjem ophodnje te će se izjednačiti s ophodnjom samo onda, ako treba ustavoviti prosječni prihod naredne ophodnje. Tu bi se pako prirast imao da ustanovi kao aritmetična sredina sadašnjeg i budućeg prirasta.

Prirast je ukupni sječivni prosječni prirast; ustanavljuje se zbrajanjem prirasta pojedinih sastojina tako, da se kod starijih sastojina ustanovi kao kvocijent od mase i dobe, kod mlađih (iza prethodnoga bonitiranja po stojbini i sastojini) upotrebom tablica za normalno sječivno doba, koje odgovara ophodnji.

Zbiljna i normalna zaliha računaju se u smislu kameralne takse iz ovoga prirasta; prva kao produkat iz plohe, starosti i prirasta, druga kao produkat iz prirasta sa polovinom ophodnje. Normalna zaliha ispada premalena, što je opravданo, jer će se i za cijelo doba izravnanja računati ne normalni, nego faktični prirast. Pogrješka, da se faktična i normalna zaliha računaju po prosječnome prirastu, paralizira se time, da se obe zalihe izračunaju po prilici u istoj mjeri prevelike.

Ako se zalihe računaju na ovaj način, onda su jednostavno proporcionalne sa starošću te se mogu i s ovom izraziti. (Samo, ako je doba izravnanja jednak ophodnji!)

Guttenberg kaže o svima obličnim metodama, da ne mogu poslužiti za uređenje, nego samo za određenje veličine prihoda iz šume, jer određuju samo koliko se (jedino sa stanovišta

potrajnosti) smije sjeći, a ne uzimaju obzira na to što a i gdje se siječe.

Pri gospodarenju sa sjećama je ovakovo računanje uz gospodarstvenu osnovu obično sasvim suvišno; u prebornoj šumi i njoj sličnim oblicima gospodarenja, gdje se po plosi ne može dovoljno procijeniti potrajinost prihoda, može se ovakovo računanje da upotrijebi još i danas, osobito, ako je važno osiguranje potrajnosti prihoda.

Cilj je običnih metoda, da se uspostavi normalna zaliha, a mnogo je važnije, da se uspostavi normalni razmjer dobnih razreda!

Kao prirast ima se pri ustanovljivanju prihoda uvrstiti samo prosječni, a ne tekući, jer je samo prvi mjerodavan za budući sječivni prihod.¹ Ovo se ne mora protegnuti na računanje zaliha; našemu je sadašnjem stanovištu svakako priličnije da računamo s faktičnim veličinama sadanje zalihe te one, koja odgovara normalnom stanju, nego li da stavimo u račun imaginarne zalihe, koje smo izračunali po prosječnomu prirastu. Obe se veličine pako moraju da računaju suglasno na jedan ili drugi način. Isto tako treba, da veličina normalne zalihe odgovara visini prirasta, koju mislimo u budućnosti postići. Ako se onaj — što je potpuno opravdano — uzme za 5—10% manji od potpunoga normalnoga prirasta, mora se i normalna zaliha redukovati u istoj mjeri. Računa li se pako u smislu kameralne takse samo s faktičnim sadanjim prosječnim prirastom, ne bi bilo ispravno, da računamo normalnu zalihu na temelju punoga prirasta ili onoga, kojega mislimo u budućnosti postići.

Uvijek se moramo čvrsto držati načela, da mjera korišćenja, koju smo izračunali formulom, nije ni na koji način obvezatna za stavljanje osnove korišćenja, nego da ima da posluži samo za uspoređenje s mjerom korišćenja, koja je rezultat gospodarske osnove, uz obzir na zalihu, koja je već zrela za sječu.

Zato nije potrebno ni posve točno ustanovljenje ukupnog prirasta za vrijeme izravnjanja ili ophodnje, što ne bi bilo ni moguće, ako se za cijelo razdoblje ne bi postavio raspored o korišćenju; zadovoljavati će približno ustanovljenje na gore navedeni način.

¹ To se može razabrati iz slijedeće usporedbe: Imaju li dvije gospodarstvene jedinice, od kojih se jedna sastoji iz najmladih i najstarijih, druga iz sredodobnih sastojina, posve jednak ukupni zbroj faktične zalihe, to će tekući prirast prve biti nizak, druge privremeno vrlo visok; sječivni prihod sastojina je pako u oba slučaja jednak. Računanje prihoda po tekućem prirastu dalo bi dakle za prvu gospodarstvenu jedinicu nisku, a za drugu visoku mjeru korišćenja, premda bi se faktično morala uzeti za prvu veća mjeru korišćenja, a za drugu manju.

Već sam prije naveo, da Guttenberg zastupa mišljenje, da se zaslšnim metodama ne može etat urediti, nego samo odrediti njegova veličina i to jedino sa stanovišta potrajnosti. Ovo je određivanje pri gospodarenju sa sječama obično sasvim suvišno, dočim se u prebornoj šumi može da upotrijebi još i danas, osobito ako je važno osiguranje potrajnosti prihoda.

Kod preborne su šume strogo uređenje i kontrola korišćenja mnogo teže nego kod visoke šume, kojom se gospodari sječama; ustanovljenje zalihe, prirasta i faktora, koji su mjerodavni za finansijsku zrelost sječe, mnogo je teže, jer se rast i oblik pojedinih stabala i sastojina uvijek mijenja. Veličina korišćenja ne ovisi ovdje jedino o plosi, nego i o masi, treba dakle ustanoviti mjeru korišćenja, a onda odrediti osnovom korišćenja, iz kojih će se sastojina ova namiriti.

Za veličinu mjere korišćenja mjerodavno je i ovdje u prvome redu, koliko imade za sječu zrelih stabala, čija je sječa moguća. Ovo se ima ustanoviti već pri opisu sastojina, pri čemu će se razlikovati, koliko se mora, a koliko se može u prvoj budućnosti da siječe.

Osim ovih podataka poslužit će nam za određenje mjere korišćenja u ukupnoga prirasta dotične gospodarstvene jedinice. Uspoređenje mase zrelih stabala s ovim pokazat će, treba li etat povećati ili umanjiti spram ukupnoga prirasta. Ukupni je prirast zbroj prosječnoga prirasta sviju pojedinih sastojina. Prirast će se kod prvoga uređenja u prebornoj šumi moći da ustanovi samo približnom točnošću. Točniji ćemo rezultat postići tek iza nekoliko revizija, kada ćemo moći računati prirast iz prvašnje i buduće mase odbivši količinu korišćenja. (Ovo je mnijenje Guttenbergovo interesantno pogledom na razliku između prihoda preborne šume i visoke šume, kojom se gospodari sječama, što ću, kako rekoh, mislim iznijeti u posebnoj raspravi.)

Inormalna veličina plohe, na kojoj se svake godine u prebornoj šumi siječe, i normalne sječe (prva je kvocijent šumske plohe i oplodnjice, druga šumske plohe i ophodnje) može se usporediti s veličinom plohe, na kojoj se ima sjeći (uz potrebne redukcije prema bonitetu plohe i postotku mase, koji se siječe).

Najsigurniju podlogu za ustanovljenje mjeru korišćenja i prosudjivanja njene potrajnosti te za poznavanje normalnoga razvijanja stabala i sastojina u prebornoj šumi pruža mjerjenje sastojina po debeljinskim razredima (obično od 10—10 cm), što se obavlja klupiranjem cijelih sastojina ili bar većih uzornih pruga ne uvaživši stabla ispod 10 ili 20 cm.

Rezultat ovoga mjerjenja ne daje samo izravno broj i masu stabala, koja su zrela ili će postati zrelim za sjeću, nego se (uva-

živši prosječnu širinu godova) time ustanovljuje i vrijeme, za koje će niži razredi po debljini dorasti za sječu, ustanovljuje se veličina prihoda, koji će ona pružiti i približno faktična drvna zaliha kao proizvod mjereneh kružnih ploha s ustanovljenim srednjim visinama i obličnim brojevima pojedinih razreda po debljini.

Postavljanje sječne osnove za drugi decenij može da izostane tim više, što se umjesnost određenog korišćenja ne dade predvideti na toliko godina te jer je mogućnost usvojene mjere korišćenja obzirom na potrajnost dovoljno osigurana navedenim načinom ustanovljivanja.

Kontroli ustanovljenoga etata računanjem po jednoj od zaslišnih metoda mogla bi se po navedenome da pripše samo mala vrijednost. Ako bi se htio da obavi takav račun radi uspostavljanja sa mjerom korišćenja po osnovi korišćenja imala bi se izabrati jednostavna formula kameralne takse. Faktičnu zalihu svih sastojina treba u tom slučaju ustanoviti procjenom ili na prije navedeni način mjerenjem po debljinskim razredima, normalnu zalihu po obličcu: prirast \times polovina ophodnje, a doba izravnjanja prema sastojinskim okolnostima.

Dr. Hufnagl

u svojoj knjizi »Praktično uređivanje šuma« (1921, Frick, Wien) navada četiri načina određivanja mjere korišćenja po masi:

1. Izvodenje etata po masi iz etata po plosi.
2. Hufnaglova metoda.
3. Računanje etata po tekućem prirastu.
4. Kameralna taksza za one, koji se njom hoće da služe iz naklonosti ili jer su na to primorani okolnostima.

Za ove preinacije je Hufnagl kameralnu taksu na ovaj način:

Tekući prirast i faktična zaliha jesu zbroj podataka sastojinske tablice (opisa sastojina), a bili su ustanovljeni za starije sastojine mjerenjem, a za mlađe po tablicama prihoda.

Normalna zaliha računa se sabiranjem podataka tablica prihoda (u Feistmantelovim tablicama ima za to posebna rubrika) i to za prosječni obrast (0·85—0·95).

Pri rasnim se vrstama drveća računa za svaku vrst posebno prema plohama, koje one zapremaju. Konačno se zalihe zbroje.

Mjesto oplođnje uvršteno je doba izravnjanja.

Obično će uređivač mjeru korišćenja po masi odrediti na više načina te onda pravo ocijeniti razlike.

U većini slučajeva pak, napose ako se po laže veća važnost na potrajnost, ustanoviće se periodični etat konačno istom po općoj sječnoj osnovi. —

Nije uopće potrebno, da se mjerakorišćenja po masi ustanovi prethodno na drugi način; može se da izvede izravno iz opće sjećne osnove; za kontrolu se pak može u vijek preporučiti, da da se etat ustanovi na više načina.

Ustanovljenje mjere korišćenja obavlja se po Hufnaglu specijalno pogledom na prebornu šumu na slijedeće načine:

1. Perijodičnim ustanovljenjem mase i prihoda.
2. Po Hufnaglovoj metodi.
3. Za velike još ne otvorene komplekse po debljinskim razredima.

Kameralna setaksaovdje nespominje.

(Svršit će se.)

Literarni pregled.

Vorschläge zur Neugestaltung der Forstwirtschaft und zur Reform der Staatsforstverwaltung in Deutschösterreich. Verlag v. Eduard Höllrigl, Salzburg 1919.

Šumarski stručnjaci onih država, od kojih smo i mi poprimali sisteme šumarske organizacije često bez obzira na to, da li odgovaraju našim prilikama ili ne, osjećali su teški teret spore i birokratski uredene administracije i nesavremenost svoje šumarske organizacije. Taj su teret osjećali u prvom redu mladi ljudi, koji se nisu mogli uživjeti u sistemu, u kojem je starija generacija postepeno odgajana i s njim se tako reći odrasla. Ti su mlađi ljudi davali oduska svom uvjerenju u oštrom kritikama, rađi kojih su morali često snašati i posljedice. Spomenut ćemo samo dva djela, koja su u poslednje vrijeme pobudila opću pažnju. Jedno je od v. Bentheima,¹ a drugo od F. Charbule.²

Sad ćemo upozoriti na brošuru, koja je pod gornjim naslovom izašla još 1919. ali je ostala neopažena od naše javnosti. Pitanja, koja se ondje tretiraju i koja su odonda u Njem. Austriji više manje riješena, kod nas su upravo na dnevnom redu, pa ne će biti na odmet, ako našu šum. javnost upoznamo s tom zanimivom knjižicom.

Sadržaj se dijeli na pet dijelova:

I. Die Aufgaben und die Stellung des Waldes in der d. ö. Volkswirtschaft von Ing. Franz Hoffmann, d. ö. Forstrat.

II. Neuordnung der Forstwirtschaft Deutschösterreichs im staatswirtschaftlichen Sinne von Ing. Josef Dimitz, d. ö. Forstrat.

III. Die nächsten Entwicklungsziele der Forstwirtschaft Deutschösterreichs, von Ing. Otto Petrischek, d. ö. Forstrat.

¹ V. Bentheim: Das Oberförstersystem in der deutschen Staatsforstverwaltungen 1908.

² F. Charbula: Zur Reform der österreichischen Staatsforstverwaltung. 1909.

IV. Vorschläge zur Reform der d. ö. Staatsforstverwaltung, boschlossen bei der Delegertentagung der d. ö. Wirtschaftsführer in Salzburg am 3. und 4. März 1919.

V. Nachwort.

U prvom dijelu stavlja se pisac na Marxovo stanovište, da rad daje poduzeću dobitak a ne kapital, stavljujući ovu tezu: Agrarnu reformu mora voditi načelo, da narod Njem. Austrije mora dobivati iz tla i zemlje potrajno čim moguće veću korist za svoje zdravlje i sigurnost, a što veći probitak za s v o j r a d . Smatrajući šumu z a j e d n i č k i m dobrom, naglašuje, da se državi mora osigurati pravo utjecaja na šum. gospodarenje, kako bi sve šume odbacivale maximum koristi s narodno gospodarskog gledišta. Naglašujući važnost potrajne opskrbe stanovitog dijela žiteljstva šumskim produktima, dijeli šume u 3 grupe:

1. Šume bez servituta, 2. mješovite, dijelom opterećene servitutima i 3. onc, koje služe samo za pokriće servituta.

U II. dijelu naglašuje se o p ċ a važnost i značenje šuma, koje su za rata uništavane i zahtijeva opću zaštitu šuma, jer veliko uništavanje njihovo u jednoj državi osjeća cijelo susjedstvo. Polazeći s tog stanovišta naglašuje, da čovječanstvo ne će bez šume moći egzistirati ni onda, ako se drvo nadomjesti drugim materijalom. Iznoseći potanko važnost i veličinu šuma Nj. Austrije, predlaže reforme za pojedine kategorije. U državnim šumama se pazilo više na upravu nego na gospodarenje. Uslijed toga je vodstvo prešlo u ruke jurista. Nadzor nad privatnim šumama nije dostatan uslijed zastarjelosti i neprovedivosti zakonskih propisa.

On predlaže, da se u drž. šumama provede temeljita reforma »od glave do pete« te se dade stručnjacima potpuna samostalnost.

U velikom privatnom posjedu da provede država po svojim organima sve uredajne poslove. Za mali priv. posjed da se donošenjem novog šumskog zakona forsira stvaranje šum. zajednica; dizanjem intenzivnosti gospodarenja u njima podigne njihova vrijednost. Kod šum. nadzora neka ne bude glavna šum. policija, nego stručni savjet.

Uslijed toga će se podići vrijednost i prihod šuma, ali će porasti i troškovi drž. uprave. Te kani namaknuti tako, da država prisili vel. priv. posjed, da dade polovicu čistog prihoda državi.

Prema tome zastupa Dimitz u tom predlogu socijalističko stanovište, koje nije gore za priv. posjednike nego li eksproprijacija uz predratne cijene.

Nadalje predlaže organizaciju drž. ureda za šumarstvo i poljedjelstvo, po kojoj bi na čelo šumarskih odjela došli stručnjaci, dočim su dosada bili juristi.

U III. dijelu se potanko navode srestva, kojima se može podići prihod šumarstva. Konac svega je jednak postupak sa svim šumama, što je moguće samo uz jednako vodstvo, čime dolazi do istog zaključka, do kojega se došlo i kod nas, stvaranjem uredbe od 27. juna — do unifikacije šumarske službe t. j. političke i državne šum. uprave.

Iznoseći potanje funkcije pojedinih ureda i inštancija predlaže p o d r ž a v l j e n j e u p r a v e za općinske, crkvene itd. šume i strog nadzor za mali posjed. Za privatni veliki posjed preporuča stanovite obveze (gospodarenje po gospod. osnovi, sastavljenoj od drž. organa i državni nadzor) — i n a č e mu p u š t a s l o b o d n e r u k e .

Najzanimiviji je četvrti dio. Čitajući ga, misli čovjek, da se odnosi na naše prilike. U jakim potezima iznose se prilike, koje su ukočile uđa drž. šu-

marstvu u svim krajevima bivše Monarhije. Šteta, što prostor ne dozvoljava, da se iznese čitavo ovo poglavlje.

Iznoseći polit. momente, koji su priječili razvoj drž. šumarstva, spominje i stručne. U Austriji su na najvišim mjestima bili nestručnjaci. Knjigovodstvo se vodilo samo u gornjoj inštanciji, kod šumarija slabo ili nikako, tako, da one nisu mogle erpit poduke, koju bi morale imati iz postavljanja svojih bilanca. Sapete u verige nisu šumarije znale da upute javnost o pravom stanju stvari. a nisu ni mogle, jer se nije vodila valjana štatistika, pa nisu imale pravog pregleda svog gospodarenja. Gornjih je mjesta bilo previše, dolnjih premao — odatle skup upravni aparat.

Prodaje su se zavlačile kao civilni proces, pa su se stoga umanjivali prihodi, a hipertrofija činovnika na višim mjestima povećavala je izdatke. Svemu tome mora se učiniti kraj valjanom organizacijom.

U samoj organizaciji predvidaju se 3 inštancije: 1. generalna direkcija, 2. šum. direkcije, 3. šum. uprave. U prve dvije naglašuje se mjesto dosadašnjeg birokratskog sistema kolegjalni.

Generalnoj direkciji ostavljaju se samo najvažniji poslovi personalija, budžeta, organizacije itd., a težište poslova prenosi se dolje.

Glavno je težište na šumarijama, za koje se imaju sastaviti posebne instrukcije. Od njih traži država i narod jedinice, koje će brzo i pouzdano raditi. Na njih se uz ostale poslove prenosi likvidiranje i knjigovodstvo, uslijed čega se smanjuje broj računskog personala kod direkcija.

Velika važnost polaze se kolegijalnim vijećanjima i činovničkim skupštinama, čiji se djelokrug odreduje posebnim pravilnikom.

Ove bi moderne ustanove, poprimljene u svim naprednim državama, koje su unešene i u načrt pravilnika predloženog po našem udruženju, trebali naročito pročitati i uvažiti oni naši birokrati, koji misle, da se i u 20. stoljeću može voditi jedan veliki drž. ured po sredovječnim načelima ukočene autokracije. Jedna novost, koja je dijete rata, ali se je već preživjela likvidacijom poratnog stanja jesu tzv. pouzdanici (die Vertrauensmänner), koji bi bili neki posrednici između direkcije i njezinih namještenika.

Za upravitelja šumarije zahtijeva se nakon visoke škole 4 god. prakse kod uprave, a 2 godine kod direkcije (od toga 3 mjeseca naučnog putovanja). Nakon 6 godina polagao bi se praktični ispit.

Za taksatora predlaže 5 godišnju praksu, koju bi proveo kao samostalan upravitelj šumarije. Za direktora i gener. direktora 5 godišnju praksu, provedenu u svojstvu central. referenta i ne previsoku dobu službovanja. Gener. direktor mora biti najveći stručni autoritet, nad kojim nikoga nema, tko bi mogao prosudjivati njegove stručne kvalitete. Konačno se zahtijeva, da kod konačnog uredenja struke bezuvjetno budu pozvani zastupnici njihovog zbora.

*

Prikazao sam u kratkim potezima ovu zanimivu, s velikom spremom i ljubavi za struku pisani knjižicu. I ako se ne slažem sa svim izvodima, moram priznati, da je više takovih, koji ne samo da su dobri za tamošnje prilike, nego bi se mogli bez premišljanja prenijeti i k nama, jer su pisani protiv prilika, koje smo svojedobno kao »uzorne« kopirali.

Marinović.

Kalendar „Graditelj“ 1922.

Do sada morali su se naši graditelji stručnjaci služiti stranim ponajviše njemačkim stručnim kalendarima kao n. pr. Ingenieur- und Architektenkalender, Baumeisterkalender, Taschenbuch itd. To je ponukalo Udruženje graditelja kr. SHS. te se prihvatio mukotrpnog posla oko izdanja ovog djela. U ovom kalendaru uvršteni su podaci i skrižaljke, koje su se u praksi pokazale najpotrebnijima, a i takve, kojih u drugim kalendarima te struke nema. Ta priručna knjižica služit će svim tehnicima, obrtnicima, gospodarima, šumarima, uredima, djacima stručnih škola, itd.

Oprema je okusna, a tisak odličan, pa obzirom na današnje prilike i mnoge kliševe i skrižaljke mu je i cijena primjerna.

Pošto je potražba velika, preporučamo da si ga svaki nabavi odmah, jer će biti naskoro rasprodan. Kalendar je tvrdo uvezan, a cijena mu je Din. 40.

U Zagrebu se dobiva kod »Udruženja graditelja Kr. SHS., Ilica 71, ili u knjižarama: Auer, S. Kugli, Trpinac, Jugoslavenska znanstvena knjižara d. d., Nakladna knjižara i papirnica d. d.«.

N.

Šumarska nastava.

Naredba

povjereništva za prosvetu i vjere, od 5. ožujka 1922, broj 5243, kojom se za redovite slušače gospodarsko - šumarskoga fakulteta sveučilišta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca izdaju novi ispitni propisi.

Na osnovi §§ 19. i 20. privremenoga ustrojnog statuta za gospodarsko-šumarski fakultet sveučilišta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu, a na prijedlog profesorskoga zbora izdaju se za redovite slušače gospodarskoga i šumarskog odjela pomenutoga fakulteta ovi novi ispitni propisi:

A. Održavanje pojedinačnih i državnih ispita.

I. Pojedinački ispit.

§ 1.

Slušači su dužni iz nekih predmeta praviti pojedinačke ispite, da mogu pristupiti k državnim ispitima (§§ 17., 20.).

§ 2.

Pojedinačke ispite održavaju nastavnici dotičnih predmeta javno, i to redovito prvih i posljednih trideset dana svakoga semestra, a vanredno po dozvoljenju dekana.

§ 3.

Za prijavljenje pojedinačkog ispita mora se svaki kandidat najprije prijaviti u sveučilišnoj kvesturi, a iza toga ima se s potvrdom o prijavi i s indeksom uputiti k ispitivaču, koji određuje dan i sat ispita.

Potvrda o prijavi mora pojedno sadržavati i potvrdu o uplati ispitne prislosti o tome, da je kandidat od nje oprošten (§ 9.).

§ 4.

Pojedinački se ispiti drže usmeno, a pismeno samo toliko, koliko je to prigodom usmenog ispitivanja potrebno.

§ 5.

Kod odlučivanja o uspjehu ispita ima ispitivač u obzir uzimati i uspjeh konstruktivnih vježbi dotično radnja u laboratoriju, vrtu i t. d.

§ 6.

Ocjene ispitnog uspjeha jesu »odličan«, »dobar«, »dovoljan« i »nedovoljan«.

§ 7.

Uspjeh svakoga pojedinačkog ispita unosi se u zapisnik, koji se nalazi u dekanatu, i to na osnovi svjedodžbe, koju izdaje ispitivač, a supotpisuje ju i obilježuje pečatom gospodarsko-šumarskoga fakulteta dekan.

Biljeg za svjedodžbu nabavlja kandidat.

§ 8.

Ako kandidat na pojedinačkom ispitu ne uspije, određuje ispitivač u svjedodžbi rok, od kojega kandidat može ispit ponoviti.

Ne uspije li kandidat ni na ponovnom ispitu, može ispit još jednom ponoviti, no treba da za ovo drugo ponavljanje ispita ishodi dopuštenje profesorskog zbora.

Tko ni kod drugog ponavljanja pojedinačkog ispita ne uspije, mora dotični predmet ponovno upisati i slušati.

§ 9.

Za svaki pojedinački ispit, pravio se on po prvi put ili ponavlja, plaća se ispitna pristojba od 7 dinara 50 para.

Koji su slušači u onom semestru, u kojem su predmet pojedinačkog ispita slušali, bili oprošteni od plaćanja kod prvog polaganja pojedinačkog ispita ispitnu pristojbu. Za njih se ta pristojba namiruje iz državnih sredstava.

§ 10.

Od pristojbe za ponovni pojedinački ispit ne može nijedan kandidat biti oprošten.

§ 11.

Ispitna pristojba pripada ispitivaču.

II. Državni ispiti.

§ 12.

Da redoviti slušači gospodarsko-šumarskog fakulteta mogu svoje nukve propisno svršiti, dužni su načiniti tri teoretska državna ispita.

§ 13.

Za rukovanje državnim ispitima imenuje pokrajinski namjesnik za Hrvatsku i Slavoniju na prijedlog profesorskog zbora gospodarsko-šumarskog fakulteta u svakom od oba fakultetska odjela, i to za svaki državni ispit napose, po jedno ispitno povjerenstvo sa predsjednikom, podpredsjednikom i dovoljnim brojem članova, u svemu dakle šest ispitnih povjerenstava.

§ 14.

U gospodarskom odjelu pravi se prvi državni ispit na koncu trećega, drugi na koncu šestog, a treći na koncu osmog semestra.

U šumarskom odjelu pravi se prvi državni ispit na koncu drugoga, drugi na koncu šestog, a treći na koncu osmog semestra.

Razmak u vremenu izmedju polaganja prvog i drugog gospodarskog državnog ispita ne može nikako biti kraći od podrug godine, a izmedju polaganja prvog i drugog šumarskog državnog ispita nikako kraći od dvije godine; razmak pak u vremenu izmedju polaganja drugog i trećeg državnog ispita (gospodarskog i šumarskog) ne može biti kraći od jedne godine.

§ 15.

Ispiti se redovno održavaju zadnjih četrnaest dana onoga semestra, u kojem dospijevaju, pa prvih četrnaest dana narednog semestra. Prema potrebi može predsjednik ispitnog povjerenstva odrediti i izvanredne rokove.

§ 16.

Predmeti državnih ispita u gospodarskom odjelu jesu ovi:

kod prvog državnog ispita: eksperimentalna kemija, botanika i geognozija;

kod drugog državnog ispita: životinjsko, proizvodnja gospodarskog bilja (poljodjelstvo), pa opće i gospodarsko strojarstvo;

kod trećeg državnog ispita: gospodarska uprava, gospodarska kemička tehnologija pa upravna nauka i upravno pravo.

§ 17.

Kod pristupa k prvom državnom ispitu dužni su kandidati gospodarstva pridonijeti svjedodžbe o pojedinačkim ispitima iz meteorologije i klimatologije, anatomije i fiziologije domaćih životinja pa geodezije za gospodare.

Kod pristupa k drugom državnom ispitu imaju pridonijeti svjedodžbe o pojedinačkim ispitima iz nacionalne ekonomije, biokemije, bilinogojstva, gospodarske entomologije (gospodarski životinjski štetnici), gospodarske fitopatologije, mljekarstva pa gospodarske bakteriologije.

Kod pristupa k trećem državnom ispitu moraju pridonijeti svjedodžbe o pojedinačkim ispitima iz gospodarskih melioracija, voćarstva, vinogradarstva i pivničarstva, gospodarskog knjigovodstva, veterinarstva pa privatnog prava.

§ 18.

Osim toga imaju kandidati gospodarstva pri pristupu k pojedinim državnim ispitima pridonijeti potvrde o polasku predavanja (u indeksu), i to:

kod pristupa k prvom državnom ispitu: iz uvoda u gospodarske nauke, elektrotehnike i zoologije za gospodare;

kod pristupa k drugom državnom ispitu: iz općeg i gospodarskog zgradarstva pa demonstracija na pokusnom dobru;

kod pristupa k trećem državnom ispitu: iz enciklopedije šumarstva, zadrugarstva, gospodarske statistike i trgovine pa agrarne politike.

§ 19.

Predmeti državnih ispita u šumarskom odjelu jesu ovi:

kod prvog državnog ispita: matematika, eksperimentalna kemija, mineralogija i petrografija s geologijom pa botanika;

kod drugog državnog ispita: geodezija, uzgajanje šuma, uporaba šuma sa šumskom industrijom i trgovinom pa dendrometrija;

kod trećeg državnog ispita: uprava i obrana šuma, uređivanje šuma, računanje vrijednosti šuma sa šumskom statikom pa gradnja šumskih prometala.

§ 20.

Kod pristupa k prvom državnom ispitu dužni su kandidati šumarstva pridonijeti svjedodžbu o pojedinačkim ispitu iz meteorologije i klimatologije pa svjedodžbu o uspjehu vježbi i tlocrtnog risanja;

kod pristupa k drugom državnom ispitu imaju pridonijeti svjedodžbe o pojedinačkim ispitima iz deskriptivne geometrije, teoretske mehanike, tehničke i gradjevne mehanike, privatnog prava, općeg i šumarskog strojarstva, biokemije, nacionalne ekonomije, šumarske entomologije, šumarske kemičke tehnologije, tloznanstva i nauke o stojbini, dendrologije, vodnog graditeljstva, bolesti drvila i anatomije drvila;

kod pristupa k trećem državnom ispitu moraju pridonijeti svjedodžbe o pojedinačkim ispitima iz učvršćivanja tla i uređivanja bujica, upravne nauke i upravnog prava, šumskih i lovnih zakona, šumske politike, povijesti šumarstva pa općeg i šumarskog zgradarstva.

§ 21.

Osim toga imaju kandidati šumarstva pri pristupu k pojedinim državnim ispitima pridonijeti potvrde o polasku predavanja (u indeksu), i to:

kod pristupa k prvom državnom ispitu iz šumarske i lovne zoologije;

kod pristupa k drugom državnom ispitu iz elektrotehnike i lovstva;

kod pristupa k trećem državnom ispitu iz enciklopedije gospodarstva.

§ 22.

Za pristup k državnim ispitima u redovitim rokovima ima se kandidat bar dvije nedjelje prije ispitnog roka prijaviti u sveučilišnoj kvesturi propisno biljegovanom i na predsjedništvo dotičnog ispitnog povjerenstva upravljenom pismenom molbenicom; jedino za ispite na početku zimskoga semestra ima se ta prijava učiniti bar do konca prošloga semestra.

§ 23.

Molbenici imaju se priložiti ovi prilozi:

1. indeks predavanja;

2. kod pristupa k prvom državnom ispitu svjedodžba zrelosti, a kod pristupa k drugom dotično trećem državnom ispitu svjedodžba o napravljenom prvom odnosno drugom državnom ispitu;

3. svjedodžbe o svim pojedinačkim ispitima, koji se prije pristupa k dotičnom državnom ispitu moraju napraviti;

4. svjedodžbe o uspjehu u konstruktivnim dotično laboratorijskim, vrtnim ili drugim kakvim vježbama iz onih predmeta, koji pripadaju dotičnom državnom ispitu.

Kandidati gospodarstva, koji prije upisa u gospodarsko-šumarski fakultet nisu jednu potpunu godinu proveli u gospodarskoj praksi, moraju prigodom prijave za drugi državni ispit pridonijeti još i dokaznicu, da su cijelo vrijeme

božićnih, uskrsnih i velikih praznika druge naučne godine praktički radili na kakvom uredjenom gospodarstvu. O toj praksi mora svaki takav kandidat voditi posebni dnevnik i priložiti ga molbenici za pripust k drugom državnom ispitu.

Sve ove isprave imaju se priložiti ili u originalu ili u ovjerovljenom prije-pisu, a ako je koja od njih u stranom jeziku sastavljena, mora joj se priložiti i ovjerovljeni prijevod.

§ 24.

Sveučilišna kvestura ima svaku molbenicu i njene priloge ispitati te kandidata na onake neznatnije nedostatke upozoriti, koje on može odmah ukloniti.

Po izmaku prijavnog roka ima kvestura sve prispjele molbenice zajedno s prilozima otpraviti predsjedniku dotičnog ispitnog povjerenstva.

Ovaj određuje na to u sporazumu s povjerenstvom red ispita, pa ga pravovremeno na crnoj ploči oglašuje.

§ 25.

Svaki kandidat ima u određeni dan prije početka ispita doći u ispitne prostorije i тамо ostati sve do svršetka ispitnog čina. Tko na vrijeme ne dodje na ispit ili ode, a da nije potpuno ispitani, smatra se, kao da ispitu nije ni pristupio.

§ 26.

Državni se ispiti održavaju usmeno, a pismeno samo toliko, koliko je to prigodom usmenog ispitivanja potrebno.

S obzirom na trajanje ispita valja se držati načela, da ispitivanje pojedinog kandidata iz svakog predmeta ima u pravilu trajati $\frac{1}{2}$ sata, ali svakako ne duže od $\frac{3}{4}$ sata.

§ 27.

Uspjeh ispita iz svakog pojedinog ispitnog predmeta ocenjuje dotični ispitivač.

On vlastoručno unosi ocjenu uspjeha u ispitni zapisnik.

§ 28.

Ocjene uspjeha jesu »odličan«, »dobar«, »dovoljan« i »nedovoljan«.

Kod predmeta, koji su skopćani s konstruktivnim, laboratorijskim, vrtnim ili drugim kakvim vježbama, ima ispitivač pri ocjenjivanju uspjeha iz dotičnog predmeta uzimati obzir i na uspjeh tih vježbi, iskazan u pridonesenim svjeđodžbama.

(Svršit će se.)

Šumska industrija i trgovina.

Novo veliko poduzeće.

Između ministarstva šuma i rudnika i Prvog jugoslavenskog d. d. u Zagrebu sklopljen je ugovor, po kojem se osniva novo veliko poduzeće pod imenom Destilacija drva d. d. u Zagrebu. To je društvo osnovano na 27 godina t. j. od 29. XI. 1921. do konca 1948. Temeljna glavnica iznosi 20,000,000 dinara, koja je razdijeljena na 100.000 komada dionica s nominalom od 200 dinara.

Društvo uzima u zakup velike tvornice za destilaciju drva u Tesliću sa svim inventarom, komunikacijama i pravima na šume. Bavit će se proizvodnjom drvenog ugljena i svih kemičkih fabrikata, što se dobivaju destilacijom drveta; preradbom nekog drveta, kupnjom i prodajom drveta, šuma, posjeda, dizanjem pilana, tvornica itd.

Značenje šumske industrije u Rumunjskoj.

Prema Monitorul forestier zauzima šumska industrija u Rumunjskoj po broju poduzeća drugo mjesto (od 2747 poduzeća 502). Po veličini kapitala uloženog u građevine, zemljište i instalacije, stoji isto tako na drugom mjestu (od 2.837.298.627 leja ukupno pripada njoj 478.063.349 leja). Od 6.151.886.313 leja vrijednosti sirovina ima 1.549.770.235 leja. Vrijednost produkcije iznosi 2.052.514.618 leja od 11.711.796.144 leja. Po broju radnika zauzima prvo mjesto s 44.886 od ukupno 140.135 radnika. Po ukupnoj snazi pogona stoji na trećem mjestu, a po šteti, pretrpljenoj u ratu na prvom mjestu.

Licitacija hrastovine.

Objavljena licitacija u 2. broju »Šumarskog lista« za šumu Vratična, vinkovačke direkcije šuma, održana je na 6. Marta sa ovim rezultatom:

1. Dunavsko-posavska banka — Beograd	Din. 1,126.000
2. Našička tvornica tanina i paropila d. d. Zagreb	.. 1,002.500
3. Mitrovička paropila d. d. Sremska Mitrovica	.. 1,283.000
4. Braća Janečković — Zagreb	.. 1,054.250
5. Slaveks d. d. Zagreb	.. 1,051.000
6. Slavonija d. d. Zagreb	.. 1,067.895
7. Našičko d. d. za trgovinu i industriju drva	.. 1,215.000

Kako se vidi, najveća je ponuda pod br. 3. Preko procenbene vrednosti — 838.185 Dinara — preplaćeno je 53 %.

Povisi li se sa istim procentom procenbena vrednost hrastove gradje, izlazi cena za 1 m³ 512 Dinara.

Između ponuda br. 4, 5, 6 posve su neznatne razlike.

Ponuda pod 3. može izaći najveća, jer, za nju sećina najpogodnije leži. Drvo otprema niz reku Savu, na duljinu oko 30 km. P. M.

Prodaja ogrevnih drva.

Kod kr. direkcije šuma u Vinkovcima, prodano je na 16. Februara o. g. 1.850 pr. met. izradjenih ogrevnih drva, (cepanice i oblice — brest, hrast i grab), složeno na obali Save za 79.957 Dinara. Po 1 pr. met. dobiveno je 43.22 Din. — polučeno najviše od svijet prodaja ove zimske kampanje. Režijski trošak beše po 1 pr. met. 7.5 Dinara, (radjeno pred 2 godine) pa je na račun takse na panju, po 1 pr. met. dobiveno 35.72 Dinara. P. M.

Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja.

Sjednica glavne uprave.

Za 19. III. u Beograd sazvana sjednica glavne uprave J. Š. U. obdržavana je s istim dnevnim redom od 30. III. do uključivo 1. IV. o. g. u Zagrebu. Činjenica, da su članovi uprave ne žaleći truda ni troška i iz najudaljenijih krajeva domovine (Kruševac, Delblat, Teslić itd.) pohrili na ovu sjednicu te se gotovo u potpunom broju našli u Zagrebu pokazuje ne samo veliku važnost predmeta, iznešenih na dnevni red, nego i oduševljenje i samosvjest, kojim članovi uprave shvaćaju svoju dužnost. Zapisnik sjednice donijet ćemo u narednom broju. Sad ćemo izvijestiti članove ukratko samo o nekojim važnijim pitanjima, koja su pretresana.

I. Uzimajući u pretres načrt zakona o lovnu, koji je izrađen po g. nadzorniku Dojkoviću, članu užeg odbora, morao se je odbor ograničiti samo na raspravljanje glavnih načela lovskog zakona, budući da uži odbor radi kratkoče vremena još nije mogao u tančine pretresti načrt g. Dojkovića.

Nakon odulje debate u kojoj su sudjelovali i članovi užeg odbora te I. odsjeka rada gg. banski savjetnik dr. N. Zoričić i šum. nadzornik V. Dojković, našao se je načelni sporazum u glavnim načelima, te je donešena ova jednoglasna rezolucija:

»Jugoslovensko šumarsko udruženje uzelo je svestrano u pretres pitanje novoga zakona o lovnu, pa jednoglasno zauzima ovo stanovište:

1. Donošenje novog zakona o lovnu vanredno je tegotno, dok ne budu stvoreni i u život privedeni zakoni o podjeli zemlje na oblasti i ostali s tim skopčani administrativni zakoni.

Zakon o lovnu toliko je usko vezan s uređenjem upravnog sistema, da je nemoguće donijeti taj zakon, dok ne bude uređena i u praksi provedena reorganizacija uprave u našoj državi.

S toga J. Š. U. predlaže, da se novi zakon o lovnu ne iznosi pred parlamentat sve dotle, dok ne bude svršena i provedena podjela zemlje na oblasti.

2. J. Š. U. jednoglasno stoji na stanovištu, da se regalno pravo lova imade ukinuti u cijeloj državi, te da se imade posvuda uvesti sistem zakupa lovišta putem licitacije.

Kod licitacije zakupa lovišta imadu u onim krajevima, u kojima je dosada postojalo regalno pravo lova, lovačka udruženja prednost pred pojedinim nadicima.

3. J. Š. U. drži potrebnim, da se prije svega poluči suglasnost u svim temeljnim principima, na kojima ima da se osniva novi zakon o lovnu.

U tu svrhu moli, da se sazove uža anketa stručnjaka po ministarstvu šuma i rudnika, na koju bi se imali pozvati izaslanici J. Š. U. te po dva izaslanika pokrajinskih lovačkih udruženja.

Tek nakon ovako uglavljenih temeljnih načela neka se pristupi izradbi osnove zakona o lovnu, koja bi se prije prihvata dostavila na mišljenje jugoslov. šumarskom udruženju kao i svim lovačkim udruženjima.«

II. Uzimajući s negodovanjem na znanje, da se je kod prihvata zakona o oblasnim i sreskim samoupravama prihvatilo načelo, koje je protivno uredbi od 27. juna 1921. naročito u pogledu unifikacije šumarske službe, prihvaćena je rezolucija:

»J. Š. U. vodeći računa o već prihvaćenom zakonu o opštoj upravi traži, da ostane i nadalje nadzor i uprava šuma jedino u kompetenciji ministarstva šuma i rudnika u svim oblasnim stepenima te da budu šum. referenti političkih vlasti u svim stručnim poslovima neovisni od šefova policijskih vlasti.

Isto mora važiti glede kvalifikacije i statusa te svih personalnih pitanja stručnih šumarskih namještenika. Da se to konzektventno provede, tražimo jedan status za sve državne šumarske namještenike u kraljevini, koji se imade voditi u ministarstvu šuma i rudnika.«

III. Raspravljujući o oduzimanju bujičarstva i gradevine iz kompetencije ministarstva šuma i rudnika, donijeta je ova rezolucija:

»J. Š. U. konstatujući, da je bez ikakovog opravdanog razloga, a na štetu racionalnog rada u svoje vrijeme jedan od glavnih odsjeka čisto šumarske službe prenešen iz resora ministarstva šuma i rudnika, moli, da se ministarstvo šuma i rudnika najenergičnije zauzme, da se u najkratčem roku rešenjem ministarskog savjeta odsjek za bujičarstvo i gradevine povrati opet u ministarstvo šuma i rudnika.

J. Š. U. je uvjerenio, da će ministarstvo šuma i rudnika po svojim stručnjacima izraditi dovoljno argumentovano predstavku za rješenje ministarskog savjeta, pa drži nepotrebним, da ovu svoju rezoluciju ovaj put pobliže opravdava.«

IV. Raspravljujući o agrarnoj reformi i s tim skopčanom eksproprijacijom velikog posjeda ustanovilo se, da se rasprava može kretati samo u širokim granicama načelnih pitanja.

Članovi prve i šeste sekcije rada imadu odgovoriti na pitanja, postavljena po ministarstvu šuma i ruda. Na temelju tih pitanja, koja se radi kratkoće vremena još nisu mogla srediti u statistički prikaz, izradit će gornje sekcije okosnicu zakonskog naerata, koji će se iznijeti na pretres u narednoj sjednici.

V. Odbor je s odobravanjem uzeo na znanje, što je uredništvo »Šum. Lista« stalo na obranu dekoruma šumarstva, kada je ono u svojim osnovnim principima napadnuto pisanjem Jugoslav. šume. Ujedno je izražena želja, da se pisanje u toj stvari ne izrazi u osobnosti.

Zapisnik

odborove seje, ki se je vršila dne 6. marca 1922 v Ljubljani.

Prisotnih 11 odbornikov, opravičil se je eden.

Zapisnik zadnje seje se odobri. Predlog tajništva, da naj bi imela podružnica vsaj 18 odbornikov, po deželi primerno razdeljenih se naknadno odobri. Dvorni svetnik inž. Rustia poroča, da sta pri zadnji seji v to pooblaščena odbornika svoje naloge glede deputatov za državne gozdne nameščence takoj izvršila in da je tudi Direkcija šum zadevo zadovoljivo priporočila ministarstvu. Predsednik Lenarčič se pooblaščencema toplo zahvali. Sklene se, da se posebna deputacija odpošlje neposredno h gosp. ministru o priliki kadar bo v Beogradu seja glavnega odbora.

Blagajnik poroča o sedanjem številu članov. Plačevanje članarine napreduje. Vendar pa ni še mogoče podati natančnega štivila članov, ker so mnogi pomotoma vrnili »Šumarski list«, četudi so plačali članarino. Poročilo blagajnika se je vzelo na znanje. Ker članstvo še ni definitivno urejeno, je bilo sklenjeno,

da se bo šele po končanem občnem zboru dne 4. in 5. maja oddal definitiven seznam članov podružnice glavni upravi. — V to svrhu se bo neposredno pred občnim zborom v Mariboru vršila še posebna seja odbora. Le tiste člane, ki niso plačali članarine in ki so vrnili list, se je definitivno črtalo.

Nato se je sprejel naslednji

s p o r e d

občnega zbora Gozdarskega društva v Ljubljani v likv., obenem ustanovnega občnega zbora Podružnice Ljubljana Jugoslovenskega Šumarskega Udruženja, ki se vrši

v Mariboru, v Narodnem domu, dne 4. maja 1922.

1. Otvöritev zbora ob 10. uri 30 min. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika (stanje članov in blagajne).
4. Poročilo preglednikov računov.
5. Volitve:
 - a) predsednika, 2 podpredsednikov, tajnika, blagajnika;
 - b) 18 odbornikov;
 - c) 2 preglednikov računov in 2 namestnikov;
 - d) članov Glavnega odbora;
 - e) članov posameznih »Delovnih odsekov«.
6. Proračun: a) začasni za I. 1922, b) definitivni za I. 1923. Predlaga blagajnik.
7. Eventuelna vprašanja in odgovori.

(Ob 12.30 se zborovanje prekine in nadaljuje popoldne ob času, ki ga bo predsednik določil.)

Ob 8. zvečer prijateljski sestanek v prostorih »Grajske Kleti«, kjer bo tudi pripravljena večerja.

Dne 5. maja 1922 izlet v okolico Mariboru

s sledečim sporedom:

Odhod: točno ob 5. uri zjutraj z glavnega kolodvora; 5—6.08: z vlakom do postaje Sv. Lovrenca na Pohorju; 6.15—7: vožnja ali pešpot iz postaje do Sv. Lovrenca na Pohorju (5 km).

Kratko poročilo inž. Urbasa o razgledu po gozdni okolici;

Zajtrk;

9—11: vožnja z vozovi iz Sv. Lovrenca na P. do Marije v Puščavi (3 in pol km); potem pešpot iz Marije v Puščavi do elektrarne Fala (6 km);

11—12: ogled elektrarne in električne žage na Fali; nato mala južina v gostilni pri Jilgu;

13—16: pešja mimo falskega gradu do tovarne za dušik v Rušah s polurnim odmorom pri vodni drči falske graščine in tovarni za vžigalice na Smolniku;

16—17.30: ogled tovarne za pletenje košar v Rušah; ogled tovarne za dušik in parne žage;

18: skupna večerja v gostilni Mulej v Rušah;

20.19: odhod z vlakom v Maribor, dohod 20.45.

22.10: vlak iz Maribora proti Ljubljani in Zagrebu.

O p o m b e:

1. Udeleženci naj obdrže železniške vozne listke za vožnjo nazaj. Pred nastopom povratne vožnje si morajo preskrbeti potrdilo o udeležbi na zboru, ki ga bo izdalо tajništvo.

2. Udeleženci, ki reflektirajo na prenočišče in ki se udeleže skupne večerje dne 4. maja, morajo to *priglasiti najpozneje do dne 20. aprila 1922* lokalnemu tehničnemu vodji inž. Janko Urbasu, višjemu gozd. komisarju v Mariboru (okrajno gozdno nadzorništvo).

3. Do istega dne je prijaviti omenjemu lok. tehn. vodstvu morebitno udeležbo na izletu radi naročila vozov, zajtrka, južine in skupne večerje v Rušah.

4. Naročeno bo tudi v slučaju neudeležbe plačati.

O d b o r.

Pri posvetovanju o predlogih za prihodnjo odborovo sejo Glavne uprave Udruženja, se je sklenilo, da se bo vršil v Ljubljani poprej posvet, h kateremu bodo povabljeni razen odbornikov vsi podružnični člani delovnih odsekov I. in V. Udruženja dne 13. marca.

Pri tem posvetu se je razmotrivalo o odgovorih na vprašanja, ki jih je stavljal glavni odbor na poziv minist. za šume in rudnike glede razlastitve gozdnih veleposestev.

Inž. R u ž i c.

*

Likvidaciona skupština hrv. šum. društva.

Skupština hrv. šum. društva, koja se 12. novembra nije mogla održavati radi malog broja učesnika, sazvana je svojedobno u smislu pravila za 12. maja o. g. u 9. sati pr. p. u prostorije šum. Doma u Zagrebu.

Na toj skupštini imalo bi i formalno likvidirati ovo naše najveće i najstarije udruženje, koje je zapravo već likvidiralo skupa s ostalim društvima, stapajući se s njima u naše novo J. Š. U. Potvrđenjem pravila novog udruženja prestala su naime važiti pravila starih društava.

Novo udruženje dostojno je nastavilo rad prijašnjih društava, a naročito starog hrv. šum. društva, koje i dalje živi u novom ne samo po članovima, nego i po tradiciji, kojoj je najizrazitiji predstavnik »Šumarski List«, koji je evo stupio u 46. godinu ojačan i pomladen.

Hrv. šum. društvo živi u novom i po onom stručnom radu, koji se je uvijek kretao na visini, dostojnoj naše lijepe struke, stoeći uvijek na braniku šumarstva, pa dolazili napadaji s ma koje strane, a ne silazeći nikada u vrtlog svakdašnje politike.

Uvjereni smo, da će na toj visini ostati hrv. šum. društvo i u ovom zadnjem štadiju svoje formalne likvidacije.

Ima jedan momenat, koji naročito dolazi uobzir kod likvidacije hrv. šum. društva, momenat po naravi svojoj delikatan, a po važnosti svojoj takav, da se preko njega ne može prijeći na dnevni red. To je pitanje imovine.

Muževi smo, pa ne smijemo pred činjenicama zatvarati oči, jer danas svatko zna, da je ovo bio jedan od glavnih uzroka, što do ujedinjenja nije došlo već pred 3 godine. Tražile su se formule, koje ne bi povrijedile osjetljivost ni jedne ni druge strane, tražio se bratski sporazum, jer samo takav može biti zalog trajnom miru.

Pitanje je to, koje je vrlo blizu politici, pa je trebalo samo za vlas skrenuti desno i lijevo i bili bi na tom nezahvalnom polju, nad kojim je šumarstvo često lebdjelo, ali se nije nikad na njega spušтало. Nije ni ovaj put. Riješila se ta stvar bratskim, mirnim sporazumom.

Olahkotila je to rješenje okolnost, da druga društva (naročito srpsko) ne donose u zajednicu veće imovine radi razloga, koji su nam svima uzvišeni. »Nemamo ništa, jer štогод smo imali, izgubili smo«, rekoše oni i mi svi osjetljivo, kako nam nekakova rumen udara u lice i htjeli bismo, da to pitanje novca i imovine uklonimo pred spominjanjem onog velikog djela i mučeništva, koje su oni doprinijeli... A ipak morasmo da to pitanje tretiramo jer ne možemo da zaklapamo oči pred realnosti, koja se odigrava pred stvaranjem novog i likvidacijom starog. Clara pœeta boni amici.

Rješenje tog pitanja olahkotila je i okolnost, da je glavni imetak hrv. šum. društva — zgrada — pasivna. Divna građevina, koja vrijedi teške milijune, odbacuje danas 40.000 K godišnje najamnine, a samo momentani popravak bi iziskivao na stotine tisuća kruna!

Kad bi u toj zgradi bio kakav konvikat, stanovi itd., prevladavao bi, ne ćemo reći plemenski, ali regionalni osjećaj i možda bi se naši drugovi, naročito stariji, malo teže odricali isključivog prava na tu zgradu, koju su sazidali svojim uštendnjama i trudom, pa bi je željeli osigurati svojoj najbližoj okolini.

Ovako se sada doprinosi državi žrtva, kakove ne doprinoše ni jača udruženja od našeg, da jedna struka na račun procvata svog društvenog djelovanja daje u bescjenje prostorije za visoku školu svoje struke.

Članovi hrvatskog šumarskog društva su ponosni, da tu žrtvu odsada ne će doprinositi samo hrvatsko nego zajedničko udruženje ali su i uvjereni, da će ovo biti dosta moćno i jako, da danas sutra isposluje ono, što hrv. šum. društvo samo nije moglo, da ta zgrada ne bude za udruženje samo mrtvi kapital, već da njeni povećani prihodi unaprijede rad udruženja naročito oko procvata stručne literature i popularizovanja naše struke.

—ič.

*

Sjednica upravnog odbora hrv. šum. društva.

Uoči glavne skupštine hrv. šum. društva t. j. dne 11. maja u 4 sati poslije podne obdržavat će se odborska sjednica hrv. šum. društva.

Na programu je: Likvidacija hrv. šum. društva.

Predsjedništvo hrv. šum. društva.

*

Naredna odborska sjednica J. Š. U.

Prema zaključku 4. sjednice glavne uprave bit će nakadna sjednica sazvana neposredno iza glavne skupštine hrv. šum. društva s razloga, da učesnici, koji su članovi glavne uprave, ne moraju snositi dvostruki trošak. Točan datum i program javit će se pravovremeno.

Tajništvo.

Bilješke.

Podjelenje naslova „inžinjer“.

Ispitno povjerenstvo za polaganje državnog ispita za samostalno vodenje šumskog gospodarstva, održalo je dne 14. februara 1922. u prostorijama šumarskog doma u Zagrebu izvanrednu sjednicu.

Prisutni su bili:

Gg. Ing. Stevan Petrović, zem. šumarski nadsvjetnik kao predsjednik;
 Ing. Dr. Djuro Nenadić, jav. redoviti sveučilišni profesor;
 Ing. Dr. Andrija Petračić, jav. redoviti sveučilišni profesor;
 Dr. Aleksander Ugrenović, jav. redoviti sveučilišni profesor;
 Ing. Milan Marinović, šumarski savjetnik — kao ispitni povjerenici.

Sjednica je sazvana prema rješenju šumarskog odsjeka ministarstva šuma i rudnika u Zagrebu od 4. februara 1922. broj 1220, da u smislu naredbe gosp. Ministra šuma i rudnika od 4. novembra 1921. broj 14.325, raspravi i odluci o molbama apsolvenata bivše šumarske akademije u Zagrebu za podjelenje prava na upotrebu staleškog naslova »inžinjer«.

Predloženo je 57 molbi, koje su do sada stigle, i to molba:

1. Nadšumara Ivana Balića iz Vinkovaca;
2. Šum. povjerenika Antuna Ružičića iz Krapine;
3. nadšumara imovne općine Levina Heisingera iz Bjelovara;
4. Šumarskog nadzornika Velimira Köröskenya iz Siska;
5. Šumarskog nadzornika Milana Pichlera iz Požege;
6. Šumarskog inžinjera Marijana Majnarića iz Ravne gore;
7. Šumarskog nadpovjerenika Roke Kovačevića iz Pisarovine;
8. Šumarskog inžinjera Dušana Gjukića iz Vinkovaca;
9. Šumarskog inžinjera Branka Rukavina iz Zagreba;
10. Šumarskog nadinženjera Mirka Medakovića iz Zagreba;
11. Vlast. nadšumara Slavka Philippovića iz Iloka;
12. šumarskog nadinžinjera Pavla Polovića iz Ljeskovca;
13. šumarskog nadpovjerenika Velimira Polaka iz Sv. I. Zeline;
14. šumarskog nadzornika Mihajla Derete iz Nijemaca;
15. šumarskog nadpovjerenika Slavka Zastavnikovića iz Delnice;
16. šumarskog inžinjera Stjepana Serdara iz Udbine;
17. šumarskog nadzornika Marka Šebetića iz Križevaca;
18. šumarskog nadzornika Srećka Majera iz Zagreba;
19. nadšumara imovne općine Josipa Štefovića iz Grubišnog polja;
20. šumarskog nadinžinjera Ivana Maruzzia iz Sušaka;
21. nadšumara Luke Snajdera iz Morovića;
22. šumarskog inžinjera Adolfa Jošoveća iz Draganca;
23. šumarskog inžinjera Ivana Frkovića iz Škara;
24. šumarskog inžinjera Tome Bjegovića iz Otočca;
25. šumarskog inžinjera Krešimira Katića iz Fužina;
26. nadšumara Mije Budiselića iz Sv. Ivana Žabna;

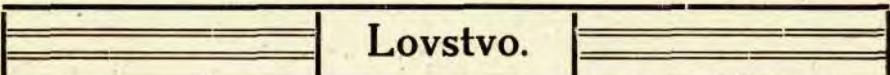
27. šumarskog nadzornika Josipa Uročića iz Čazme;
28. nadšumara Vjenceslava Radoševića iz Korenice;
29. šumarskog nadzornika Josipa Feya iz Valpova;
30. nadšumara Stjepana Ferenčića iz Otočca;
31. šum. inžinjerskog pristava Branka Drakulića iz Sokolovca;
32. šum. inžinjerskog pristava Josipa Bugole iz Krasnog;
33. nadšumara Bogoljuba Miodragovića iz Mitrovice;
34. šumarskog nadsvjetnika Petra Manojlovića iz Vinkovaca;
35. šumarskog inžinjera Branka Derete iz Nijemaca;
36. šumarskog nadinžinjera Miloša Ervačanina iz Rujevea;
37. šumarskog inžinjera Milana Vučkovića iz Lipovljana;
38. šumarskog inžinjera Josipa Ambrinca iz Vrbanje;
39. šumarskog inžinjera Gjure Šokčevića iz Morovića;
40. šumarskog inžinjera Vidoja Mihalđića iz Novske;
41. šumarskog inžinjera Branka Dujića iz Morovića;
42. šumarskog inžinjera Stjepana Kopfa iz Otočca;
43. šumarskog inž. pristava Miroslava Ježića iz Novog;
44. šumarskog nadzornika Pere Kovačevića iz Slatine;
45. nadšumara Petra Škrlića iz Đurđevca;
46. šumarskog inžinjera Stjepana Nikšića iz Karlobaga;
47. nadšumara Mihovila Pećine iz Otočca;
48. šum. nadinžinjera Josipa Šustića iz Zagreba;
49. šumarnika Zlatka Turkalja iz Ogulina;
50. šumarskog nadzornika Ivana Čeovića iz Zagreba;
51. šumarskog nadzornika izvan službe dr. Vase Vučkovića iz Zagreba;
52. šumarskog nadzornika Paje Popovića iz Zagreba;
53. nadšumara Steva Kolakovića iz Zagreba;
54. šumarnika Živana Šimonovića iz Mitrovice;
55. zem. šumarskog nadzornika Alfonsa Kaudersa iz Ogulina;
56. zem. šumarskog nadzornika Josipa Grünwalda iz Našica;
57. vlast. šumarnika Petra Rohra;

Ispitno je povjerenstvo pregledalo i ispitalo sve molbe te zaključilo jedno-glasno, da su svi molitelji udovoljili uvjetima citirane naredbe ministra šuma te im se po tom podjeljuje pravo na upotrebu staleškog naslova »inžinjer«.

Na svjedočbama molioča o državnom ispitu za samostalno vođenje šumarskog gospodarstva ima predsjednik ispita zabilježiti:

»Temeljem naredbe gospodina ministra šuma i rudnika od 4. novembra 1291. broj 14.325 podjeljuje se N. N. pravo na upotrebu staleškog naslova »inžinjer«. Povjerenstvo državnog ispita za samostalno vođenje šumarskog gospodarstva Predsjednik.« —ič.

Lovstvo.

Lovstvo u Bosni-Hercegovini.

U časovima, kad svaku i najneznatniju vest o stanju našeg šumarstva i lovstva s najvećim interesom primamo i študiramo, ne biramo i ne ocenjujemo izvora kako bi trebali. Zato nam je dobro došla rasprava, obelodanjena u brojevima 12. i 13. bečkog nemačkog lista »Forst- und Jagdzeitung« od 24. odnosno 31. marca 1922. god., pod naslovom: »Zur Reorganisation der jagdlichen Verhältnisse in Bosnien und der Herzegowina« — k reorganizaciji lovskih odnosa u Bosni-Hercegovini — što ju je napisao g. ing. Hermann Ritter, lovski referent za Bosnu-Hercegovinu u Sarajevu.

Ta rasprava podaje žalosnu sliku o uništavanju našeg divnog, rekli bi ti pičnog lovstva te blagoslovljene zemlje od časova okupacije pa do danas. Pisac veli uvodno doslovec prevedeno: »Bosna i Hercegovina već su od naravi tako udešene, da mogu da preuzmu, kriju i hrane velike množine lovne divljači. Pre 30—40 godina bile su Bosna i Hercegovina izvanredno bogate na divljači, no to je bogatstvo u toku rečenih godina iz mnogovrsnih razloga u pojedinim krajevima silno opalo. No i sada još kriju stanoviti krajevi, u prvome redu oni što leže dalje od komunikacija, većih varoši te ostalih prometnih smerova, te su zašumljeni ili goroviti i pečinast, vrlo visoko stanje divljači, čime su samo retki domaći pobliže upoznati. Vanjski svet (sem nekojih retkih šumara i gozdovskih lovaca) ne zna o svemu tome bogatstvu gotovo ništa.

Lovljenje je uredeno zakonom o lovu iz god. 1893., po kome je slobodno loveu za iznos od 300 K za lovačku kartu te 120 K takse da lovi po čitavoj Bosni-Hercegovini (osim rezervata) po miloj volji te da si ubitu divljač prisvoji.

Zadaća modernog lovstva bila bi dakle, da se ono, što imademo, sačuva i umnoži, lovački promet organizuje te potraže potrebne i korisne veze s inostranstvom. Mi u Bosni-Hercegovini ne gojimo danas nikakvog lovskog gospodarstva, naš je rad samo nekakva površna uprava lova, mi smo više lovска policija nego li gajitelji lova. Intenzivniji je rad danas iz mnogo uzroka nemoguć, a glavni su ovi: a) površan zakon o lovu; b) gotovo posvemašnji nedostatak lovačkog osećaja u domaćih lovaca; c) nemarnost velike većine lovačkih udruženja; d) ravnodušnost i nerazumevanje mnogih političkih vlasti o interesima lova; e) pomanjkanje stručnog lovačkog osoblja; f) nedostatak uveta za delovanje, pošto je lovstvo bilo prideljeno šumarstvu, što pravi velike zapreke (!!), jer divergentni nazori raznih šefova, predsude etc. preče uvodenje svake novosti; g) što nemamo domaćeg stručnog glasila, koje bi uplivisalo na čitaoce, te domaće stručne literature, i napokon: h) što nemamo novčanih sredstava.«

Nato nabraja sredstva, kojima bi se imalo lovstvo Bosne-Hercegovine da zaštiti i podigne. Ta bi sredstva po mnenju pisca bila: 1. ostvaranje posebnog neovisnog lovskog inšpektorata; 2. ostvarenje okružnih lovačkih udruženja; 3. izrada lovskog katastra; 4. sačuvanje i negovanje lovskih rezervata; 5. organizacija uprave tih rezervata; 6. organizacija pobijanja vukova (ovde navada, kako imade u zemlji najmanje 4000 vukova, koji prave štete na samoj stoci godišnje do 86,000,000 K, a za čije se tamanjenje niko pravo ne brine!); 7. promet inostranaca; 8. osnivanje stručne literature. — U drugome delu navodi pisac, da imade u zemlji oko 4000 lovaca. Od ogromnog tog lovstva imade ne-

posrednih dohodaka samo država i to od prodaje lovačkih karata 1,200.000 K, a troškova imade oko 900.000 K, ostaje dakle čak (!) i višak od 300.000 K! — I to sve dok lovci primaju samo za krvna godišnje više nego 41.000.000 K! Zato predlaže, da država ubire taksu na ta krvna od 5%, što bi nosilo državi oko 2.000.000 K godišnje. Neposredne koristi računa g. pisac ovako: 1. tamanjenje vukova (jedan je sam revirni lovac ubio u godinama 1907.—1910. poprečno godišnje osim korisne divljači 8 vukova, 41 lisicu, 18 kuna, 38 podivljalih pasa, 29 kokošara!); 2. inostranci bi imali da donesu u zemlju godišnje 200.000 K (u jedno lovište! Op. potp.); 3. dizanje lov. industrije i sl.; 4. takse za lovačke karte 640.000 K (sama malena Slovenija donosi više!).

Konačno spominje i opisuje pisac uništenje glasovitog Utovo-blata, o komu je pisao ornitolog Otmar Reiser: »Blato, oko 3000 ha veliko, prašuma u vodi. Bara, zaokružena i zaraštena šašem, igralište i kotište mnogih stotina vrsti vodnih divljih ptica, kao pataka, gusaka, plovka, kormorana, čaplja, labudova te skoro svih vrsti orlova. Ceo Dorado obzirom na vodni lov!« I sve je to danas uništeno, jedino vodne ptice selice svraćaju se u Blato u milijunima ekzemplara! — Sem toga je Utovo-blato puno plemenitih riba, među kojima se osobito odlikuje bogatstvo na jeguljama, tako da je to ribarstvo jedna od glavnih privrednih grana okoliškog naroda! — Pisac se pohvalno zauzima za to, da se Blato opet pošumi (vrbom etc.) te u svojoj nedostizivoj veličini obnovi.

I mi se s time slažemo i to tražimo te smo zahvalni g. pisecu, da je toliko lepih stvari obelodanio i više dobrih saveta dao. No čudno nam je pre svega, što se g. lovski referent toliko tuži, da nemamo stručnjaka, da je dakle ubeden bar o svojoj stručnosti, dok nam se njegova sredstva ne čine ni dovoljno stručnjima ni potpunima ni promišljenima, a nimalo uspešnima ni dobrima, kako da se stane na put onom strahovitom »širenju kulture« mačehe Austrije, onom sistematičkom uništavanju divne naše prirode i našeg bogatstva u toj od Boga tako raskošno obdarenoj zemlji. Jer kad bi se g. pisac stručnjački, a s pravom ljubavi zamislio u predmet, ne bi mogao da ne opazi, kako bi jedino moderan zakon o lovu s detaljnim lokalnim propisima a valjano provoden mogao da reši, što se rešiti dade te popravi i ozdravi što je ona mačeha poništila. Morao bi kao takav da znade, da se upravo sada u Beogradu — i ne već u Beču ili Pešti — živo i stručno radi na donošenju takvog zakona kao jednog od prvih gospodarstvenih zakona države. Od poziva u svome članku, da »koja vlada sve što je moguće uradi«, da se Utovo-blato što prije vrati kulturi: čini se dakle, da g. pisac, koji se ponosno potpisuje »lovski referent za Bosnu-Hercegovinu u Sarajevu«, još uvek ne zna, koja je to vlada i gde se ta vlada nalazi. On ne znade ni to, da imademo u nas toliko lepih stručnih listova, pred svime i naš ponosni »Šumarski List«, koji mora evo iz tudihih listova da ubire informacije. Da je »Forst und Jagdzeitung« sličnog mišljenja, dokazuje to, što taj list još ne zna, da »Laibacha« i »Agrama« više nema, pošto su se već davno prekrstili u belu Ljubljani i ponosni Zagreb...

No upravo stid nas je obliq, kad smo puni ogorčenja u tome članku čitali i ovu poznatu tiradu: »Bosna-Hercegovina brdska je zemlja te nema ni rivijere ni blage klime poput Italije i južne Francuske. Jednako nije moguće da bi se naša zemlja (kao n. pr. Alpske zemlje) od danas do sutra izgradila turistički. Naša je zemlja deo Balkana, i time moramo da računamo (!!). No usprkos toga i mi možemo da nudimo nešto inostrancu, što mu druge države ne mogu tako lako ili tako jevtino (sic!) da pruže. Naša ponuda neka bi bila... u izvršivanju slobodnog lova (!) te u ribarskom športu!«

Tu nam prestaju reči. Divni naš alemskamen Evrope, naša po-
nosna Bosna, i opet je primila čušku, koju će ali ovog puta, o tome ne sum-
njamo, odlučno i dostojno uzvratiti. A od narodne vlade očekujemo, da će
smesta onemogućiti miljunska haračenje »reliquiae reliquiarum« bogate »do-
radske« faune po tuži i inostrancima bar do onog časa, dok im lovačkim za-
konom ne omogućimo pošteno plaćanje bogatih plenova.

Ing. Ružić.

Službene vijesti.

Ми Александар I. по милости Божјој и вољи Народној Краљ Срба, Хрвата
и Словенaca.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника, постављамо:

за окружног шумара II. класе Окружне Шумске Управе у Краљеву Кри-
стивоја Драђића, окружног шумара исте класе Окружне Шумске Управе у
Бајиној Башти, по службеној потреби;

за окружног шумара V. класе Окружне Шумске Управе у Бајиној Башти
Михаила С. Брачинца, окружног шумара исте класе Окружне Шумске Управе
у Г. Милановцу, по службеној потреби;

за окружног шумара V. класе Окружне Шумске Управе у Алексинцу Ђорђа
М. Јелаџу, окружног шумара исте класе Окружне Шумске Управе у Битољу,
по службеној потреби;

за окружног шумара V. класе Окружне Шумске Управе у Параћину Не-
нада П. Николића, окружног шумара исте класе Окружне Шумске Управе у
Лозници, по службеној потреби;

за подшумара II. класе Окружне Шумске Управе у Горњем Милановцу
Драгослава Величковића, подшумара исте класе Окружне Шумске Управе у
Доњем Милановцу, по службеној потреби;

за подшумара II. класе Окружне Шумске Управе у Доњем Милановцу
Бранка А. Живановића, подшумара исте класе Окружне Шумске Управе у
Прокупљу, по службеној потреби;

за подшумара III. класе Окружне Шумске Управе у Приштини Јарослава
Конечног, контрактуалног подшумара исте класе Окружне Шумске Управе у
Параћину, по службеној потреби;

за подшумара II. класе Окружне Шумске Управе у Прокупљу Бранка Б.
Јоксимовића, свршеног ћака Вишне Шумске Школе у Писку;

за привременог подшумара III. класе Окружне Шумске Управе у Крагу-
јевцу Павла В. Павловића, привременог подшумара исте класе Окружне Шум-
ске Управе у Лесковцу, по службеној потреби;

за подшумара II. класе Окружне Шумске Управе у Бајиној Башти са се-
диштем под Дервентом Марка Д. Аврамовића, свршеног ћака Вишне Шумарске
Школе у Писку;

за привременог подшумара III. класе Окружне Шумске Управе у Пећи,
Глигорија Живковића, привременог подшумара исте класе Окружне Шумске
Управе у Приштини, по службеној потреби;

за привременог подшумара III. класе Окружне Шумске Управе у Лесковцу Ђубомира Баџовића, привременог подшумара исте класе Окружне Шумске Управе у Пећи, по службеној потреби;

за привременог подшумара III. класе Окружне Шумске Управе у Парагину Симу Љубисављевића, привременог подшумара исте класе Окружне Шумске Управе у Косовској Митровици, по службеној потреби.

Наш Министар Шума и Рудника нека изврши овај Указ.

Београд, 19. фебруара 1922. године.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Министар Шума и Рудника, Жив. Рафајловић, с. р.

*

Ми Александар I. по милости Божјој и вољи Народној Краљ Срба, Хрвата и Словенаца.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника, решили смо и решавамо:
да се Милану Марјановићу, шумарско рачунарском protуставнику код Дирекције Шума у Винковцима, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Београд, 18. фебруара 1922. године.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Министар Шума и Рудника, Жив. Рафајловић, с. р.

*

Ми Александар I. по милости Божјој и вољи Народној Краљ Срба, Хрвата и Словенаца.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника, решили смо и решавамо:
да се Франц Шмид, геометар у рангу секретара треће класе у Техничком Одељењу Главне Шумарске Дирекције, на основу § 76. зак. о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе у интересу исте;

да се Золтан Бракаторис и Винко Фодор, шумарски инжењери при Дирекцији Шума у Апатину, отпусте из државне службе у интересу исте.

Наш Министар Шума и Рудника нека изврши овај Указ.

Београд, 18. фебруара 1922. године.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Министар Шума и Рудника, Жив. Рафајловић, с. р.

*

Mi Aleksandar I. po milosti Božjoj i volji Narodnoj Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, postavljamo:

za pisarničkog oficijala X. činovnog razreda sa godišnjom platom od 2000 dinara pod Direkcije Šuma u Zagrebu Miloša Komadinu, pisarničkog oficijala XI. činovnog razreda iste Direkcije;

za šumarsko-inžinjerskog pristava u X. činovnom razredu sa godišnjom platom od 2000 dinara kod Direkcije Šuma u Vinkovcima Borislava Kovačića, apsolventa Šumarskog Fakulteta u Zagrebu;

za šumarsko-inžinjerskog pristava u X. činovnom razredu sa godišnjom platom od 2000 dinara kod Direkcije Šuma u Zagrebu Zvonimira Perca, apsolventa Šumarskog Fakulteta u Zagrebu;

za šumarskog akcесista kod Kotarske Oblasti u Aleksandrovu na otoku Krku Jakova Biondića, šumarskog akcесista Kotarske Oblasti u Novom, po službenoj potrebi;

za šumarsko-inženjerskog asistenta u X. činovnom razredu sa godišnjom platom od 2000 dinara kod Šumske Uprave u Bos. Dubici Radovana G. Markovića, apsolventa Šumarskog Odjela Poljoprivredne Visoke Škole u Beču;

za šumarsko-inženjerskog asistenta u X. činovnom razredu kod Šumarskog Odseka u Sarajevu Josifa Lembergera, apsolventa Šumarskog Odjela Tehničke Visoke Škole u Pragu.

Naš Ministar Suma i Rudnika neka izvrši ovaj Ukaz.

Beograd, 18. februara 1922. god.

ALEKSANDAR, s. r.

Ministar Šuma i Rudnika, *Živ. Rajčić, s. r.*

*

Mi Aleksandar I. po milosti Božjoj i volji Narodnoj Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca.

Proglašujemo i objavljujemo svima i svakome, da je Zakonodavni Odbor Narodne Skupštine Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, na osnovu člana 130. Ustava, na svojoj 35. redovnoj sednici, održanoj 25. decembra 1921. godine u Beogradu, rešio i da smo Mi potvrdili i potvrđujemo: da se naredba Ministra Unutrašnjih Dela od 4. februara 1921. god. J. B. Br. 115. spiska Uredaba Ministarstva Unutrašnjih Dela Br. 27. »Službene Novine« Br. 195/921. izmeni i da glasi:

Zakon o držanju i nošenju oružja.

Član 1.

Držanje oružja (puške ili revolvera) u kućama slobodno je, ali u izuzetnim slučajevima, kada je javna bezbednost ugrožena, mogu policijske vlasti, po odobrenju Ministra Unutrašnjih Dela, zabraniti držanje oružja kako pojedincima, tako i u čitavim opština, srezovima, okruzima i oblastima.

Član 2.

Svaki građanin koji drži vatreno oružje (pušku ili revolver) dužan je prijaviti državnoj vlasti kakvo oružje ima. To je dužan učiniti i pri promeni oružja.

Član 3.

Ko se ogreši o propise čl. 2, kazniće se od sto do pet stotina dinara novčano, ili zatvorom do 14 dana, i konfiskacijom neprijavljenog oružja u korist državne kase.

Član 4.

Niko ne može nositi vatreno oružje bez pismenog odobrenja okružne ili županijske vlasti, u Dalmaciji i Sloveniji kotarskog poglavarnstva, a u gradovima van okruga (županija) mesne državne policijske vlasti.

Od ovoga se izuzimaju samo oni službenici, koji po svojoj službi i pozivu imaju pravo ili im je dužnost oružje nositi.

Član 5.

Odobrenja za nošenje vatrenog oružja davaće se po obrazloženim predložima opštinskih i područnih državnih vlasti samo onim licima, koja pokažu osnovanost i potrebu za oružje i svojom ličnošću daju jamstva da oružje neće zloupotrebiti.

Ko nosi oružje dužan je sobom nositi i odobrenje — oružni list.

Član 6.

Za vojničke puške kojima je vojska naoružana niko ne može dobiti oružni list.

Ove puške ako nemaju karakter oružja iz čl. 8. ovog Zakona oduzeće se od onih koji ih sada imaju i predati vojnim vlastima, pošto ove isplate odgovarajuću vrednost za njih.

Član 7.

Oružni listovi izdavaće se uvek na određeno vreme, a najduže za godinu dana, ali ih nadležna vlast može i ranije povući.

Član 8.

Za oružje istorijske i umetničke vrednosti ili osobite lične i porodične važnosti, kao i one koje u pojedinim krajevima po uobičajenoj tradiciji sačinjavaju deo narodne nošnje, daće se odobrenje za držanje ili nošenje sa trajnom važnošću.

Član 9.

Ako bi nadležna vlast uskratila odobrenje nekome licu, koje ga je ranije imalo, ono će moći svoje oružje deponovati kod dotične vlasti, kod koje će stojati na raspoloženju sopstvenika šest meseci, u kome ga roku ovaj može ustupiti ili prodati licu koje ima odobrenje za držanje ili nošenje toga oružja. Ako sopstvenik u ovome roku ne raspravi pitanje o deponovanom oružju ista vlast će ga prodati i dobijenu sumu predati sopstveniku.

Član 10.

Trgovci i prodavaoci vatrenog oružja dužni su voditi knjigu prodaje oružja i upisivati ime, zanimanje i mesto stalnog prebivanja lica, kojima oružje i municipiju prodadu. Ovu knjigu oni su dužni stavljati na uviđaj policijskim organima kad god to ovi zatraže.

Član 11.

Ko se ogreši o odredbe ovoga zakona kazniće se zatvorom do tri meseca ili novčano do četiri hiljade i pet stotina dinara. Obrtnicima (prodavcima oružja) u ponovljenom slučaju može se zabraniti i obavljanje radnje.

Krivice po ovome zakonu gone se po zvaničnoj dužnosti, a po njima sude: u ranijim granicama Srbije i Crne Gore pojedinačne sudsije prvostepenih sudova, shodno članu 36. Uredbe o ubrzavanju rada kod sudskeih i islednih vlasti od 22. juna 1921. god., a u ostalim krajevima kotarski sudovi.

Isledna vlast će odlučiti preventivni pritvor samo u slučajima osnovane sumnje na begstvo krivca, nu u takvim slučajima ovaj pritvor uračunaće se u kaznu.

Član 12.

Ministar Unutrašnjih Dela ovlašćuje se propisati pravilnik za izvršenje ovoga zakona.

Član 13.

Od dana kada ovaj Zakon dobije obaveznu snagu državne vlasti pozvaće gradane da prijave oružje i unapred odrediće rok u kome će biti dužni da prijave držanje oružja.

Član 14.

Ovim se zakonom ukida rešenje Ministarskog Saveta J. B. Br. 29.282 od 29. decembra 1920. godine — »Obznama«, kao i svi propisi koji su u suprotnosti sa ovim zakonom, i zamenjuje naredba Ministarstva Unutrašnjih Dela o nošenju oružja J. B. Br. 115 od 4. februara 1921. god. spiska Uredaba Ministarstva Unutrašnjih Dela Br. 27. »Službene Novine« Br. 195/21. i stupa na snagu danom obnarodovanja u »Službenim Novinama«.

Preporučujemo Našem Ministru Unutrašnjih Dela da ovaj Zakon obnarođuje i o izvršenju se njegovom stara, vlastima, pak, zapovedamo da po njemu postupaju, a svima i svakome da mu se pokoravaju.

Beograd, 18. februara 1922. god.

ALEKSANDAR, s. r.

Video i stavio Državni Pečat, Čuvar Državnog Pečata, Ministar Pravde,

Dr. L. Marković, s. r.

Predsednik Ministarskog Saveta,

Nik. P. Pašić, s. r.

(Slijede potpisi sviju ostalih Ministara.)

Še enkrat o taksi za prijave sečenj v Sloveniji. V 3. broju »Šumarskega lista« se glasi, da so prijave sečenj zavezane taksi 2 Din.

Po mnenju merodajnega finančnega oblastva pa je treba plačati tudi še za rešitev prijave takso 5 Din po tarif. postavki 5. taksnega zakona, ako se rešitev izda v pismeni obliku in je poleg tega izpolnjen še eden ali drugi izmed sledečih pogojev:

a) če vsebuje rešitev navedbo, da ima stranka pravico pritožbe na višje oblastvo, ali

b) če take navedbe sicer ne vsebuje, pa stranka vendar le vloži proti nji pritožbo, ali

c) če stranka pismeno obvestilo izrecno zahteva, kar velja pač tudi takrat, če se stranki izrečeno zahtevano obvestilo drugače sploh ne more priobčiti, kakor v pismeni obliku. V slučajih a) in c) je položiti kolek 5 Din za rešitev, še preden se obvestilo izda, v slučaju b) pa naknadno o priliki pritožbe. Ši.

Колико је стоке било на одобреној папици државним суватима и пашничима код појединих шумских управа на територију

Шумарског ин пектората у Скопљу у 1921. години, и то :

П р е г л е д

Редни број	На територију Шумске Управе	П о т а к с и				Б е с п л а т и о				Наплаћено прихода за Шумски фонд						
		Ситне стоке		Крупнестоке		Ситне стоке		Крупн. стоке								
		Свега	Оваца и јагањаца	Коза и јаринја	Говеди	Коња	Грла разне стоке	Оваца и јагањаца	Коза и јаринја	Свиња	Говеди	Коња				
1.	Косовска Митровица	372	—	122	15	509	627	540	3	444	10	1.642	2.133	565	25	
2.	Скопље	11.238	520	170	34	12.007	—	—	—	—	—	—	12.007	30.327	75	—
3.	Плевељ	—	—	—	—	—	26.420	3.495	—	11.020	1185	42.120	42.120	—	—	—
4.	Беране	332	—	37	—	369	12.044	1.340	4	5.232	404	19.024	19.024	19.393	254	50
5.	Бело Поле	—	—	—	—	—	6.987	1.089	—	2.849	320	11.245	11.245	—	—	—
6.	Нови Пазар	—	—	—	—	—	726	39	—	713	33	1.511	1.511	—	—	—
7.	Призрен	3.034	4	303	17	3.358	13.910	3.538	—	5.279	409	23.136	26.494	2.708	75	—
8.	Пећ	—	—	—	—	—	18.833	2.008	—	9.700	613	31.154	31.154	—	—	—
9.	Охрид	39.276	239	100	427	40.042	18.783	10.148	1106	5.449	1842	37.328	77.370	108.529	—	—
10.	Приштина	—	—	—	—	—	2.043	418	187	1.570	44	4.262	4.262	—	—	—
11.	Битољ	68.582	2584	14	1822	73.002	11.636	1.582	—	2.883	237	16.338	89.340	634.181	75	—
12.	Куманово	15.394	2087	1157	515	19.153	4.779	2.381	—	989	416	8.585	27.718	29.658	50	—
13.	Црник	30.547	438	295	649	31.929	—	—	—	—	—	—	31.929	69.005	50	—
14.	Тетевеница	24.231	497	—	653	25.381	6.241	7.497	—	784	246	14.768	40.149	77.169	—	—
15.	Тетово	36.417	668	702	76	37.863	12.242	4.524	—	3.153	720	20.639	58.502	73.267	—	—
16.	Прилеп	—	—	—	—	7.758	2.985	—	5.739	642	17.124	17.124	—	—	—	—
	Свега	229.468	7037	2900	4208	243.613	143.029	41.584	1300	55.804	7121	248.838	492.451	1.025.667	—	—

Преглед

целокупне одобрене сече извршеное код шумских управа при Шумарском Инспекторату у Скопљу у 1921. год.

Poz.	За сваку потребу	Дрва за отрев	Дрва за жежење кречи	Дрва за размукрају	Комада разне врсте	Стопова	Кола
	Пр. м.	Л.м.	Пр. м.	Л.м.	Пр. м.	Л.м.	Л.м.
1	За разне домаће кућевне потребе (сем грађе за насељене)	139.842	50	2.287	50	1.476	—
2	За потребну грађу за насељене	265	—	—	—	1.592	—
3	За разна цивилна надлежитва (сем школа, железница и Грађ. Секција)	10.947	50	—	200	—	575
4	За все школе у опште	2.995	50	—	60	—	2.920
5	За железничке Секције	2.465	—	—	60	—	5665
6	За грађевинске секције	1.020	—	—	66	—	1.030
7	За разне хумане установе (болнице, дечја склоништа итд.)	2.778	—	—	—	—	213
8	За војна надлежни вази (ве во не потребе	7.765	—	—	425	—	117
9	За рударске потребе	—	—	—	—	—	—
10	За трговину, прерадују и шпекулацију	85.187	50	13.570	50	3.360	25
	Укупно	253.266	—	15.858	—	5.647	25
						73.018	43
						60.642	1.000
						14.129	10.523
						4.776	12.543

Iz uredništva i uprave.

U listu ćemo perijodički donositi uspjehe dražba. Da se omogući sistematsko skupljanje statističkih podataka, molimo sve šumoposjednike, da nam saopće n a k o n s v a k e d r a ž b e : 1. vrst drveta, 2.drvnu masu, 3. način korišćenja (prodaja drveta na panju ili izrađenih sortimenata), 4. isklična cijena ukupno i pojednice, 5. postignuti utržak ukupno, pojednice i percentualno i 6. udaljenost od prometnih sredstava (željeznice, obale, rijeke itd.).

Uredništvo.

Prisiljeni smo skrenuti pažnju gg. članova J. Š. U. i pretplatnika »Šumarskog Lista«, da troškovi jednog jedinog broja lista, kojega cijelo godište stoji u pretplati 50 D (za članove 30 D) — stoji upravu 6 (š e s t d i n a r a). Ipak je do sada samo 50% članova dotično pretplatnika učinilo svoju dužnost.

Drugom broju lista smo priložili čekovni list, pa molimo ponovno one, kojih se tiče, da taj ček izvole upotrijebiti. Č l a n a r i n a s e i m a p o d m i r i t i u p r v o j č e t v r t i s v a k e g o d i n e.

Uprava.

Šumska uprava Han-Kumpanija.

Broj 35 - 1.

22./III. 1922.

Oglas.

Na 10. aprila u ponedeljak 1922 prodavat će se kod šumske uprave u Han Kumpaniji putem ustmene dražbe i pismenih ponuda 500 kubnih met. četinjastog drveta iz šume Stara pilana, odjec 79, Busovačka planina.

Isklična cijena iznosi 26 (dvadeset i šest) dinara za kubik korisnog i ogrjevnog drveta, — u šumi na panju. —

Svaki nudioc ima položiti prije početka dražbe vadij 10% cijelokupne kupovine t. j. 1300 (hiljadu tristotina) dinara, a strani pripadnici dvostruko, u gotovom ili u vrijednostnim papirima.

Pismene ponude propisno biljegovane sa vadijem, zapečaćene treba poslati šumskoj upravi u Han Kumpaniji a moraju stići najkasnije do 10. aprila 1922. u 10 sati prije podne.

Pogodbe kupnje i prodaje izložene su na uvid kod šumske uprave u Han Kumpaniji.

Direkcija šuma u Sarajevu bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda i može sve bez navoda razloga odbiti.

Do rješenja ostaju nudioци u rijeći.

Šumska uprava.

Sresko načelstvo Livno.

Broj: 1519/22.

dne 27. februara 1922.

Oglas.

Kod sreskog načelstva u Livnu prodavaće se dne 10. aprila 1922. u 10 sati p. p. putem javne usmene i pismene dražbe 200 q srčanika i 50 q čemerike, koja količina će se kopati u užem području ovoga sreza na erarnom zemljištu.

Isklična cijena po 1 suhog korjena srčanika 75 D., a čemeriki 50 D.

Svaki nudioc mora prije početka dražbe položiti vadij od 1750 D. a stranci, koji ne spadaju kraljevstvu SHS. 3500 D. u gotovom ili u državnim bonetama.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečećene sreskom načelstvu u Livno i moraju stići najdalje do 10. aprila 1922. u 10 sati p. p.

Stoji svakome reflektantu slobodno, da pregleda mjesta odnosno područje kopanja navedenog korjenja.

Pogodbe kupnje i prodaje izložene su na uvid kod sreskog načelstva u Livnu. Ako se na dražbi ne prikažu bar tri ozbiljna kupca neće se dražba obdržavati.

Direkcija šuma u Sarajevu bira slobodno izmedju usmenih i pismenih ponuda i može sve bez navedenog razloga odbiti.

Načelnik sreza: Ružić.

Шумска управа Илиџа.

Илиџе, дне 22. марта 1922.

Број 285.

Оглас.

Код шумске управе Илиџа продаваће се дне 10. априла 1922 у понедељак у 11 сати путем јавне усмene и писмене dražbe око $1000 m^3$ четињастог дрвета на пању, које се налази у шуми Игман-Радава.

Исклучна је цена 33 Дин 50 пари без обзира на квалитету.

Сваки нудиоц мора положити прије почетка dražbe vadij od 3350 Дин односно 6700 Дин у готовом или у државним боновима и таксену марку од 20 Дин.

Писмене понуде са vadijem и таксеном марком од 20 Дин треба послати запечећене шумској управи Илиџа са ознаком »Понуда за Игман-Радава« и морају стићи најдаље до 10. априла 1922 у 11 сати.

Код лизитације морају бити најмање з рефлектанта. Стоји свакоме рефлектанту слободно да шуму прије dražbe разгледа.

Понуде купње и продаје изложене су на увид код шумске управе Илиџа.

Дирекција шума у Сарајеву бира слободно између усмene и писмене понуде и може све без наведења разлога одбити.

Управитељ шумарије:

Бојић.

Šumarija Vareš.
Broj 232/22.

Vareš, dne 21. marca 1922.

Oglas.

Kod šumske uprave u Varešu prodavaće se dne **15. aprila u sуботу 1922.** u **10 sati** putem javne usmene i pismene dražbe oko 1000 kub. met. jelovog drveta koje se nalazi u šumi Stupčić i oko 1000 kub. met. jelovog i omorovog drveta koje se nalazi u šumi Ljubišić. — Isklična cijena iznosi 26 dinara po kub. met.

Svaki nudioć mora položiti prije početka dražbe vadij od 5200 dinara u gotovom ili u državnim bonavima. — Pismene ponude sa vadnjem treba poslati zapećaćene šumskoj upravi u Varešu i moraju stići najdulje 15. aprila 1922 u 10 sati. Stoji svakom reflektantu slobodno da šumu prije dražbe razgleda.

Pogodbe kupnje i prodaje izložene su na uvid kod šumske uprave u Varešu.

Ministarstvo šuma i ruda bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda i može sve bez navođenja razloga odbiti.

Upravitelj šumske uprave: Nikić, s. r.

Broj 1774. 1922.

Objava licitacije.

Kod kr. direkcije šuma u Vinkovcima, prodavaće se **na 15. aprila o. g.** pri
manjem pismenih ponuda do 10 sati pre podne, u sopstvenoj režiji, u godini
1921. izrađeno ogrevno drvo (brestove, jasenove, hrastove oblice) iz prorede
u srežu Međustrugovi kr. šumske uprave Nova Gradiška i to:

a) 2308 pr. m. složeno na obali Velikog Struga, uz cenu od 25.50 Dinara
po prostornom metru.

b) 200 pr. m. složeno na samoj sečnoj površini kod panja, udaljeno od
obale Velikog Struga 1 km, uz cenu od 18.30 Dinara po prostornom metru.

Uslovi:

1. Primaju se samo zatvorene pismene ponude, taksirane sa 20 Dinara te
priloženom žaobinom, koja mora iznati najmanje 5% od isklične cene.

Brzojavno podnešene, nedovoljno taksirane ponude, ne uzimaju se u obzir.

2. Rok za izvoz kupljenih drva je 31. oktobra 1922. g.

3. Pobliži uslovi mogu se saznati za radnog vremena kod kr. direkcije šuma
i kr. šumske uprave u Novoj Gradišci.

Vinkovci, 21. Marta 1922.

Kr. direkcija šuma.

Razglas.

V gozdovih komendske nadarbine Rebrea na Jezerskem (Slovenija) se proda
približno 1200 plm smrekovega lesa na panju za posekanje v letu 1922. Oferte
je vložiti **do 20. aprila 1922.** pri okrajnjem gozdarju Franc Primožiču v Škofji
Loki (Slovenija), kjer se ima tudi prodajne pogoje na upogled.

Predstojništvo komendske nadarbine Rebrea.

Kotarski ured u Bugojnu, dne 30/3. 1922.

Oglas.

Kod kotarskog ureda u Bugojnu prodavati će se **dne 15. aprila o. g.** putem javne pismene i usmene dražbe oko $800 m^3$ smrćevog drveta od vjetroloma i ovršaka, koji su zaostali od prvužitnika u šumi »Vukovo«.

Isklična cijena iznosi 30 D (trideset dinara) a $1 m^3$ korisnog, a 1 Dinar 50 para (jedan dinar 50 para) za $1 m^3$ otpadajućeg gorivog drveta.

Svaki nudioč mora položiti prije dražbe vadij od 2480 D, a strani podanici 5960 dinara.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečaćene na kotarski ured i moraju stići najduže do 15. aprila o. g. u 10 sati.

Stoji svakome reflektantu slobodno da šumu prije dražbe razgleda.

Pogodbe kupnje i prodaje izložene su na uvid kod kotarskog ureda.

Ministarstvo šuma i ruda bira slobodno, između usmenih i pismenih ponuda, i može sve bez navedenja razloga odbiti.

Kotarski predstojnik:

Dr. Wilhelm v. r.

Шумарија Вареш.

Вареш, дне 16. марта 1922.

Број 226/1922.

Оглас.

Код шумске управе у Варешу продаваће се **дне 21. априла 1922** у (петак) у 10 сати путем јавне усмене и писмене дражбе око 4000 просторни метара буковог огревног дрвета, које се налази у шумском предјелу Жаља. — Исклучна цена износи 11 динара за сваки просторни метар.

Сваки нудиоц мора положити прије почетка дражбе vadij од 4400 динара у готовом или у државним боновима.

Писмене понуде са вадијем треба послати запечаћене шумској управи у Варешу и морају стићи најдуже до 21. априла о. г. у 10 сати.

Стоти сваком рефлектанту слободно да шуму прије дражбе разгледа.

Погодбе купње и продаже изложене су на увид код шумске управе у Варешу.

Дирекција шума бира слободно између усмених и писмених понуда и може све без наведења разлога одбити.

Oglas.

U ponedeljak na 24. aprila 1922 u 11 sati prije podne predavat će se kod Šumarije u Tesliću putem usmene dražbe i ujedno pismenih ponuda oko 730 (sedam stotina trideset) prm. hrastovog gorivog drveta sjećnog u zimi 1920/21, franco stovarište.

Drvo se nalazi u Tesliću te se može u svako doba pogledati.

Isklična je cijena za jedan prostorni metar franco stovarište Teslić 42 (četrdeset i dva) Dinara 50 para.

Kao vadij imade se položiti iznos od 2400 D u gotovom ili u državnim bonovima a dvostruko ako je stranae.

Pismene ponude imadu se poslati zapečaćene šumariji u Tesliću, te im treba priklopiti određeni vadij a moraju stići najdalje do 24. aprila 1922 u 11 sati prije podne, a otvorice se istom nakon dovršene usmene dražbe.

Uvjeti prodaje mogu se vidjeti kod Šumarije u Tesliću.

B. h. šumarija Teslić.

Zaključni račun

mirovinske zaklade lugara slunjske imovne općine za godinu 1921.

A. Prihod.

	U gotovu	U obveznicah	
	u krunama		
1. Blagajnički ostatak iz godine 1920	941·01	113.498	
2. Prinos imovne općine	4.860—	—	
3. Temeljni prinos	1.000—	—	
4. Članarinski 5 % od plaće	527:—	—	
5. Redovne globe	50—	—	
6. Kamati od glavnica	4.289·37	—	
7. Uloženo na uložnicu broj 2105	—	994	
S k u p a	11.667·38	114.492	

B. Rashod.

8. Uloženo na uložnicu broj 2105	994—	—
9. Izdano za mirovine, obskrbe i dr.	4.599·47	—
S k u p a	5.593·47	

Usporediv A. sa B. ostaje koncem godine 1921. 6.073·91 114.492
i to:

a) vink. u 4% hrv. slav. zem. razteretnice	—	40.400
b) vink. u 4½% zem. vjer. zal. hipot. banke	—	38.800
c) na uložnici I. hrv. šted. podr. Karlovac br. 2105	—	35.000
d) u priznanici I. hrv. šted. podr. Karlovac	—	292
e) u gotovu u blagajni imovne općine	6.073·91	—

Predsjedništvo lugarske mirovinske zaklade.

Predsjednik:

Frkić v. r.

šumarski savjetnik.

Tajnik:

Turkalj v. r.

protustavnik.

Prodaja stabala.

Prodaje se samo putem pismenih ponuda u šumi na panju u 14 prodajnih skupina na području kr. šumske uprave u Mrkoplju I, u sjekoredju V. 2. jelovine 5181 i bukovine 330 m³; II. u sjek. V. 2. jelovine 3569 i bukovine 168 m³; III. u sjek. 3. jelovine 1469 i bukovine 4218 m³; IV. u sjek. IV. 1. jelovine 5854, bukovine 5180 i javorovine 142 m³; na području kr. šum. uprave u Ravnojgori: V. u sjek. I. 2. jelovine 1964 i bukovine 1167 m³; VI. u sjek. II. 6. jelovine 1547 i bukovine 1143 m³; VII. u sjek. III. 3. jelovine 1552 i bukovine 69 m³; VIII. u sjek. IV. 12. jelovine 6296 i bukovine 3809 m³; IX. u sjek. IV. 12. jelovine 6696 i bukovine 3550 m³; na području kr. šumske uprave u Jasenku X. u sjek. VII. 1. jelovine 3987, bukovine 5178 i javorovine 253 m³; na području kr. šumske uprave u Ogulinu XI. u sjek. I. 4. jelovine 4894, bukovine 2478 i javorovine 309 m³; XII. u sjek. III. 6. jelovine 3282, bukovine 2713 i javorovine 82 m³; XIII. u sjek. IV. 1. jelovine 8345, bukovine 3424 i javorovine 660 m³, te XIV. u sjek. VI. 3. jelovine 3010, bukovine 1553 i javorovine 375 m³.

Sa biljegom od 20 dinara providjene i sa potvrdom o položenoj žaoštini obložene dobro zatvorene ponude valja potpisanoj Direkciji predati najzad 29. aprila t. g. do 11 sati prije podne.

Dražbeni i ugovorni uslovi mogu se uviditi te iskaz prodajnih skupina, obrazac ponude i omot dobiti kot potpisane Kr. Direkcije šuma i kod gore spomenutih kr. šumskih uprava.

Kr. direkcija šuma.

U Zagrebu, dne 20. ožujka 1922.

Natječaj.

Kod drž. šumske uprave u Deliblatu imadu se popuniti 2 lugarska mjesta. Propisno biljegovane i svojom rukom pisane molbe neka predlože reflektanti na direkciju šuma u Apatinu najkasnije do **konca aprila 1922.**

Potrebnici prilozi:

1. Krsni list.
 2. Domovnica i svjedodžba o moralnom vladanju.
 3. Svjedodžba ili uverenje lječnika nadležne vlasti, da je molitelj dobro razvijen i potpunoma zdrav te sposoban za lugarsku službu, osobito da dobro vidi, čuje i govori.
 4. Svjedodžba da je svršio lugarsku školu ili položio lugarski stručni ispit.
 5. Potvrda, da je zadovoljio vojnoj dužnosti.
 6. Svjedodžba o porodičnom stanju i broju članova porodice.
- Prednost imadu molitelji, koji su svršili s uspjehom ludarnicu.
- U slučaju uvaženja molbe i imenovanja imadu imenovani pravo na sljedeću plaću i deputate:
1. Temeljna početna plaća od godišnjih 700 dinara s propisanim ličnim i porodičnim dodacima za državne podčinovnike.
 2. Godišnje 24 pr. m. ogrevnog drva.
 3. 3 k. jut. deputatne zemlje.

Oglas dražbe hrastovih stabala.

Na temelju odobrenja šumarskog odsjeka ministarstva šuma i rudnika od 17. ožujka 1922, broj 1839/1922 prodavati će se javnom dražbom putem pismenih ponuda dne **29. travnja u 10 sati** prije podne u pisarni prvostolnog kaptola zagrebačkog Kaptol broj 27 dvorišta zgrada I. ka, hrastova stabla nalazeća se u šumi Podgoršića i to:

Odjel 1 a, — 4463 hrastova sa sadržinom od 6826 m³.

Odjel 1 b, — 1230 hrastova sa sadržinom od 299 m³.

Odjel 2, — 3776 hrastova sa sadržinom od 5931 m³.

Ukupno 9469 hrastova sa sadržinom od 13.056 m³.

Upitna šuma leži tik državne ceste Zagreb—Dugoselo, a udaljena je od Dugogsele u pravcu prema Zagrebu 2·5 km.

Propisno sa 20 Dinara biljegovane ponude imadu se predati najkašnje dne 29. travnja 1922 do 10 sati prije podne u gore navedenoj pisarni, kod koje se i pobliže dražbeni uvjeti dobiti mogu.

Prvostolni kaptol zagrebački.

Daje se na znanje šumskim posjednicima, šumarskim uredima kao i trgovcima sa sjemenom, da se može dobiti kod potписанog sjemena od crnog bora (*Pinus austriaca*) uz cijenu za 1 kg Din 50.—.

Sjeme je izvrsne kvalitete, jamčim za 80% klicavosti — te podesno za sijanje u svim krajevima naše države. Sjeme se dobiva iz šuma, koje se nalaze 700 m nad morem.

M. Dubravčić

Nerežišće, otok Brač (Dalmacija).

Izradba svih vrsti štampilija i pečata iz gume i pečata

IG. JUSTITZ, graveur

ZAGREB, Strossmayerova ulica 8.

Telefon 4—40.

Utemeljeno 1896.

NA SKLADIŠTU: Promjerke (klupe) za mjerjenje drva, kolobroji, mjer. vrpce iz platna i čelika, kliješta za plombiranje i plombe; izradba šumarskih čekića i. t. d. i. t. d.

Šumska industrija
FILIPA DEUTSCHA SINOVI
Vrhovčeva ul. 1 Z A G R E B Telefon broj 47

PARNA PILANA U TUROPOLJU.

Export najfinije hrastovine. — Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove gradje svih dimenzija.

UTEMELJENA GODINE 1860.

Zrinjski trg 17

„DOM“

Telefon 4—42

DIONIČKO DRUŠTVO ZA DRVENE GRADNJE

Tvornica: Černomerec ZAGREB Brzoj. naslov: „Dom“

Radione za drvene konstrukcije i blanjanje, parna pilana. Tvornica za izradbu vrata, prozora, parketa i nutarnjih uredjaja. - Poduzeće za specijalne drvene gradnje, te izradbu drvenih kuća u rastavljenom i stabilnom stanju. - Radione za pokućstvo i za vrt po stanovitim tipovima. - Konstrukcijske radione za izložbene zgrade te dvorave.

Preporuča svoju specijalnu tvornicu za izradbu jednoličnih kuća, prozora, vrata, parketa, kao i jednoljeg pokućstva, baraka te svih vrsti konstrukcija izrađenih po stanovitim tipovima. - U svrhu pojednostavljenja i normaliziranja gradjevno-stolarskih radnja specijalizirali smo vlastiti pogonski odio za štetinu izradbu na veliko te izradujemo normalna okovana i neokovana vrata sa ili bez opštava i pošta u veličinama od $065 \times 2'00$ m, te $0'90 \times 2'00$ m, i dvokrilna $125 \times 2'25$ m svjetlosti; nadalje prozora $1'00 \times 1'77$ m, $1'— \times 1'35$ m, $1'— \times 1'02$ m, $0'90 \times 1'50$ m, $0'95 \times 1'90$ m, $1'50 \times 1'90$ m, stalno na zalihi, prema tomu uz svakodobnu dobavu.

**Dioničarsko društvo
za eksploraciju drva
Zagreb, Gajeva ul. 32**

Telefon 16-34, 14-55, 12-38.
Brzojavi: „EXPLOITAT“.

Parna pilana i tvornica
parketa Virovitica.

Parna pilana Teslić.

Prodajni ured Banja-Luka.

Proizvadja i eksportira:
hrastovu robu, parenu i neparenu bukovinu, mekanu rezanu gradju, gorivo drvo te parkete.

**Société Anonyme
d'Exploitation forestière
Zagreb, Gajeva ul. 32**

Téléphone 16-34, 14-55, 12-38.
Télégrammes: „EXPLOITAT“.

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets Virovitica.

Scierie à vapeur Teslić.

Bureau de vente Banja-Luka.

Produits et exportés:
matériaux en chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois ten-
dre matériaux de construction
et matériaux sciés et bois pour
chauffage et parquets.

Dr. Ing. Miroslav Kasal

oblastveno autorizirani gradbeni inžinjer

Ljubljana — Gradišče 13

Gradbeno poduzeće i tehnička pišarna za betonske, železobetonske i vodne zgradbe, kao strugare, pilane, jezove, električne centrale i sl., arhitekturu te svakovrsne visoke zgrade.

Izvršenje.

Projektovanje.

JADRANSKA BANKA BEOGRAD.

Delniška glavnica: Din. 30,000.000—. Rezerva: Din. 15,000.000—.

PODRUŽNICE:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

Naslov za brzjavje: JADRANSKA.

Afiliirani zavod:

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortland Street.

New York City.

MILAN PRPIĆ D. D.

VELETRGOVINA DRVOM

Telefon br. 5-60.

ZAGREB

Bakačeva ul. 4.

Eksplatacija šuma i proizvodnja svakovrsnog materijala iz tvrdog i mekanog drva. — Kupuje i prodaje sve vrsti drva na veliko.

Prvo jugoslavensko d. d. za šumsko gospodarstvo i industriju.

Centrala: Zagreb, Gjorgjićeva ulica 2 II.

Poduzeća: Parna pilana i tvornica kutija u Podgradcima kod Bosanske Gradiške. Vlastelinstvo Sirač kraj Daruvara.

Producija: sve vrsti jelovog rezanog materijala i gradjevine robe, bukovi rezani materijal pareni i nepareni, bukovo gorivo drvo, bukove podylave, bukovi drveni ugljen i dr.

Uprava: Podgradci, p. Bos. Gradiška, Bosna..

Željezn. postaja: Okučani i Jasenovac.

Otprema robe: sa pilane do Bos. Gradiške vlastitom šumskom željeznicom, u Bos. Gradišći vlastito skladište na sav. obali. Otpremanje Savom preuzima se dijelom i vlastitim plovnim sredstvima.

Za šumske industrije i trgovce drva:

pravi Göhlerovi kolobroji, šumski čekići, čekići za daske, klupe za mjerjenje, vrpce za mjerjenje, brojevi iz ocjeli u svim veličinama najbolje vrsti kod

ŠANDOR SCHNELLERA, rezbara

Zagreb, Strossmayerova ulica 6.

Prva Hrvatska Štedionica

U ZAGREBU.

Osnovana godine 1846.

Osnovana godine 1846

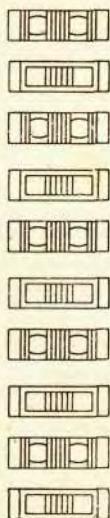
Dionička glavnica :
K 160,000.000—

Pričuve :
K 100,000.000—

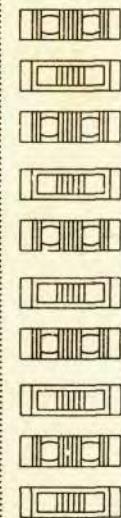
Ulošci preko
K 1.200,000.000—

Mjenjačnica u Zagrebu.

Podružnice :

Beograd, Bjelovar, Brod na Savi,
Celje, Crkvenica, Čakovec, Da-
ru ar, De' nice, Djakovo, Gjur-
gjevac, Ilok, Karlovac, Kraljevica,
Križevci, Mitrovica, Nova Gra-
diška, Ogulin, Osijek; Požega,
Rijeka, Senj, Sisak, Subotica,
Sušak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin,
Velika Gorica, Vinkovci, Viro-
vitica, Vukovar, Zagreb Ilica
117 a, Zemun.

Ispostave :

Osijek donji grad, Vinica.

PRIMA uložke na uložne klijizice i na tekući račun.

ESKOMPTIRA mjenice i devize.

OBAVLJA burzovne naloge te izplate na vsa tu-
i inozemna mjesta.

IZDAJE čekove i kreditna pisma.

FINANCIRA trgovacka, obrtna i industrijalna
poduzeća.

OBAVLJA sve štedioničke i bankovne poslove
najkulantnije.

„Obnova“

gradbena družba z o. z. v Ljubljani.

PODRUŽNICE: Zagreb, Ilica 31,

Sarajevo, Aleksandrova ulica 113.

Inštalacije za iskorišćivanje vodnih snaga. — Šumske i industrijalne željeznice, žične uspeњаче. — Industrijalne gradbe (gradnje pilana sa strojevima).

Иншталације за искоришћивање водних снага. Шумске и индустријалне железнице, жичне усређаче. Индустијалне градбе (градње стругара са стројевима).

PETER KOZINA & CO

GLAVNO SKLADIŠTE:

LJUBLJANA, BREG BR. 20

preporuča jugoslovenskim šumarima i lovcima solidnu izradu vlastitih tvornica na **brdskim i šumskim cipelama, vojničkim bakandžama** te raznim štrapaćnim i luksuznim vrstama obuće za gospodu i dame.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpriprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna izdelovalnica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole. Risanke, dnevni in beležnice.

UČITELJSKA KNJIGARNA

prodaja slovenske znanstvene, strokovne, leposlovne, pripovedne in mladinske knjige; dalje knjige za osnovne šole, srednje in obrtne šole; zaloge vsakovrstnega papirja, pisalnih, risalnih in šolskih potrebščin in učil; razglednice, umetne in pokrajinske v veliki izbiri.

„SLAVEKS“

dion. društvo za šumsku industriju, Zagreb.

Proizvadja i eksportira: Rezanu hrastovinu najbolje slavonske kakvoće sa pilane Brod n./S. Parenu i neparenu bukovu gradju znamenite kakvoće sa pilane Pakrac.

„SLAVEKS“

société anonyme d' exploitation forestière,
Zagreb.

Produit et exporte: Sciage Chêne, de meilleure qualité de Slavonië de sa scierie de Brod s./S. Sciage Hêtre de la célèbre provenance de Pakrac de sa scierie de Pakrac (Slavonie) Etuvagé égal. Usine de talons en bois de Hêtre.